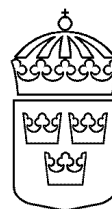

Riksdagens protokoll

2001/02:105

Tisdagen den 14 maj

Protokoll
2001/02:105

Kl. 14.00 – 16.32
18.00 – 21.24

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:433

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:433 av Tasso Stafilidis (v) om diskriminering på grund av sexuell läggning

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen blivit överlämnad till mig från annat statsråd och att jag inte hittat tidigare passande tid i min kalender.

Stockholm den 13 maj 2002

Kulturdepartementet

Marita Ulvskog

Interpellation 2001/02:388

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:388 av Per Bill om Akademiska Hus

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:391

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:391 av Ulf Nilsson om viktade betyg

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:402

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:402 av Per Bill om overheadkostnader

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:411

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:411 av Lars Elinderson om metoder och hjälpmedel för framtidens lärande

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:412

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:412 av Margareta Viklund om forskning om *seyfo*

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:420

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:420 av Sten Tolgfors (m) om specialskolor och resurscenter

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:434

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:434 av Per Bill om Vetenskapsrådet

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.
Stockholm den 7 maj 2002
Utbildningsdepartementet
Thomas Östros

Prot. 2001/02:105
14 maj

Interpellation 2001/02:446

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:446 av Yvonne Andersson (kd) om lärobokens betydelse

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:447

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:447 av Yvonne Andersson om naprapatutbildningen

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:448

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:448 av Yvonne Andersson om fakultetsmedel

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:453

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:453 av Maria Larsson om personal inom offentlig verksamhet

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:454

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:454 av Maria Larsson (kd) om språkstudier i skolan

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:462

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:462 av Lars Hjertén (m) om invandrarflickors deltagande i skolundervisning

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellationerna 2001/02:463 och 387

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:463 av Birgitta Sellén (c) om folkbildningens roll i det livslånga lärandet och interpellation 2001/02:387 av Willy Söderdahl om folkbildningens framtid

Interpellationerna kommer att besvaras i ett sammanhang tisdagen den 21 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är att den avsatta tiden för interpellationssvar redan var fullbokad.

Stockholm den 8 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 2001/02:464

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:464 av Marianne Andersson om The Baltic University Programme

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:487 av Ana Maria Narti om invandrares preparandkurser

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 maj 2002

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

2 § Svar på interpellation 2001/02:349 om statligt medfinansierad exportfrämjande verksamhet inom jordbruket

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Eskil Erlandsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot bakgrund av att det statliga stödet till Food From Sweden har minskats.

Den typ av verksamhet som Food From Sweden bedriver är viktig av flera anledningar. Den skapar tillväxt i företag och bidrar till att marknadsföra Sveriges goda och säkra mat utomlands. Dessutom är livsmedelsbranschen den tredje största industrigrenen i Sverige sett till antal anställda och därmed viktig för sysselsättningen.

Regeringen har sedan 1992 anslagit medel till projektet Food From Sweden. Dessa medel ska användas till exportfrämjande aktiviteter för svenska förädlade livsmedel. Projektets målsättning är att medverka till ökad långsiktig och lönsam export av i Sverige förädlade livsmedel, främst baserade på svenska råvaror. Målgruppen är i första hand små och medelstora livsmedelsföretag. Verksamheten bedrivs i projektform, och medverkande företag bidrar med minst motsvarande belopp genom medfinansiering i projekt samt genom egna insatser.

För åren 2002 till 2004 har regeringen anslagit 5 miljoner kronor per år till projektet, och under denna period ska Exportrådet ansvara för driften. Food From Sweden blir därmed ett branschprogram inom Exportrådet där den statliga finansieringen erhålls från Jordbruksdepartementet. För största möjliga nytta kommer Food From Sweden att samordna verksamheten med andra funktioner inom Exportrådet. Efter perioden upphör den statliga finansieringen, och Food From Sweden övergår till att bli en företagsfinansierad verksamhet inom Exportrådet.

Under år 2001 deltog ett drygt hundratal företag i Food From Swedens aktiviteter. Såväl små som stora företag deltog, och alla branscher inom livsmedelsområdet fanns representerade. Under samma år ökade exporten av jordbruks- och livsmedelsprodukter med 15 % jämfört med föregående år. Denna siffra stiger till 18 % om drycker inkluderas. Samtidigt minskade Sveriges totala varuexport med 2 %.

Den positiva exportutvecklingen vill jag naturligtvis se en fortsättning på, och jag tror att de insatser vi nu gör i samarbete med livsmedelsföretagen för att bygga upp en självfinansierad organisation kommer att bidra till detta. I och med den statliga finansieringen finns en solid grund att stå på, och denna kan nu utnyttjas och utvecklas av livsmedelsföretagen. Det

är därmed fråga om en utveckling och inte en avveckling av Food From Sweden.

Då Eskil Erlandsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Agne Hansson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 2 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret som jag tyvärr inte kan vara nöjd med. Mat är viktigt. Det är dessutom populärt. Många TV-program som handlar om mat är i dag mycket populära. God och näringsriktig mat främjar hälsan och ökar livskvaliteten för oss alla. Vi behöver det, inte minst nu när sjuktalen stiger i höjden.

Vi får in mycket mat från andra länder. Det berikar vår matkultur och bidrar till vårt välbefinnande. Så är det inte minst därför att andra länder stöder sin exportfrämjande verksamhet med statliga medel.

Vi kan på samma sätt hävda vår kultur i andra länder genom en framgångsrik export av svensk kvalitetsmat. Samtidigt är det en viktig näringsgren, med blomstrande småföretag över hela landet. Det ger oss mycket inkomster till statskassan. Det förstår andra länder. Det är därför de satsar. I interpellationen pekas på att Norge satsar 270 miljoner enbart på att främja export av fisk.

Vi bör se värdet av svensk export av god och berikande matkvalitet. Där tror jag att vi är helt överens. Jordbruksministern staplar argument på argument för Food From Swedens exportfrämjande verksamhet och talar om hur bra den är. Jag håller med till 100 % och har försökt peka på ytterligare argument från ett annat perspektiv. Det finns mycket positivt att säga om Food From Sweden. Ändå blir det inga pengar till verksamheten.

Ända sedan den exportfrämjande verksamheten för Food From Sweden startade 1992 under Karl Erik Olssons jordbruksministertid har anslagen varit i storleksordningen 20 miljoner kronor varje år. Förra året skars anslaget ned till 10 miljoner, och nu föreslår man alltså 5 miljoner. Branschen har svarat för en motsvarande prestation i finansieringen, vilket har gett en betydande resurs och stor slagstyrka. I praktiken innebär 5 miljoner tyvärr en avveckling, och jag är ledsen att behöva säga det.

Branschen kan inte ta på sig en övergripande exportfrämjande roll. Tester har gjorts i livsmedelsindustrin, och den gör självklart värderingar utifrån sina egna perspektiv. Detta talar för att det måste finnas en statlig grundplåt i botten. Vad jag kan förstå brukar inte Socialdemokraterna och jordbruksministern vara främmande för det i andra sammanhang, och jag har därför svårt att förstå varför man inte kan göra den här insatsen.

Det finns en uppenbar risk för att vi nu kastar ut barnet med badvatten. Vi har en effektiv och bra verksamhet. Grundplåten har funnits, och näringen har varit beredd till en delfinansiering. Varför slå sönder en sådan bra och effektiv organisation, jordbruksministern?

Jag vill än en gång fråga om inte jordbruksministern mot denna bakgrund – och det hon säger i svaret – är beredd att vidta åtgärder för att bibehålla det goda resultat som nu finns.

Anf. 3 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag tror inte att Margareta Winberg känner mig som den som föreslår att i onödan öka statens kostnader. Däremot talar jag och mitt parti ofta om nödvändigheten av att skapa så lika konkurrensmöjligheter som möjligt med de länder omkring oss med vilka vi konkurrerar.

Om vi menar någonting med att värna om svensk livsmedelsproduktion, vilket väl borde vara jordbruksministrarnas främsta uppgift, måste vi på punkt efter punkt försöka se till att konkurrensverksamheten blir lika.

Det är ett känt faktum att svenska bönder betalar mer än dubbelt så mycket som andra för en liter dieselolja, mer än dubbelt så mycket för handelsgödseln osv. Om vi inte har förutsättningar för livsmedelsproduktionen i stort – med det menar jag både primärproduktionen och förädlingsidan – kommer det att gå dåligt.

Många länder runtomkring oss satsar mycket på exportfrämjande åtgärder. Vi kan ha olika åsikter huruvida det är riktigt och huruvida näringen själv borde svara för detta, men det är ett faktum att länderna runtom oss satsar på exportfrämjande åtgärder med hjälp av statliga medel.

Agne Hansson nämnde Norge, och jag kan nämna fler länder. Finland ligger väldigt nära oss, och de satsar – om jag är rätt underrättad – mellan 50 och 100 miljoner om året av statliga medel för att stötta denna verksamhet. Tyskland, som visserligen är mycket större än Sverige, satsar en kvarts miljard på detta. Frankrike satsar lika mycket. Österrike, som är ganska jämförbart med Sverige, satsar ungefär 50 miljoner kronor.

Jag menar att vi måste försöka fundera på om vi kan påverka dem så att de minskar dessa kostnader, eller också måste vi se till att svensk livsmedelsindustri får möjlighet att konkurrera på någotsånär rimliga villkor.

Anf. 4 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och understryka behovet av exportfrämjande åtgärder. Inte minst gäller detta Food From Sweden. Det är allmänt känt, och det har också påtalats av mina vänner här, att vi har goda och fina livsmedel i Sverige som vi gärna vill få ut så långt som möjligt. Dessutom är kvaliteten på förädlingsidan mycket hög och därför vill vi att inte minst småskalig livsmedelsproduktion och förädlingsindustri ska bli konkurrenskraftig.

Om vi tittar på det allmänna konkurrensläget är det mycket viktigt att vi från svensk sida inser behovet av just exportfrämjande åtgärder. Just med tanke på vad andra länder gör har vi från Kristdemokraternas sida i budgetbehandlingen under senare år betonat detta och utökat posten som berör exportfrämjande åtgärder. Anledningen till detta är att vi inser vikten av att verkligen hjälpa även de mindre företagen att nå ut.

Med tanke på framtiden och det konkurrensläge som inte i alla lägen är speciellt gynnsamt för svensk jordbruksnäring och livsmedelsindustri vill jag understryka detta. Jag undrar om vi inte måste tänka lite extra på denna satsning. Situationen för Food From Sweden är ganska tragisk om även de små insatser som vi i dag ställer upp med ska rinna ut i sanden och försvinna. Detta kommer att hända om vi inte inser värdet av det hela. Jag hoppas naturligtvis att jordbruksministern ser möjligheterna och jobbar för att utöka anslaget i framtiden.

Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är inte varje dag man hör tre företrädare från tre borgerliga partier samstämt tala om ökade kostnader och ökat stöd. Det brukar ju annars vara fråga om motsatsen, nämligen att vi i Sverige ska ha fria företagare och fria företag och inte sådana som går med stöd, precis som Carl G Nilsson sade.

Därför är det ganska intressant att höra att ni när det gäller jordbrukssektorn och livsmedelssektorn, som i övrigt får så otroligt mycket stöd, pläderar för ytterligare stöd. Jag tycker att det är en rolig politisk knorr.

Jag vill hålla med om det ni har sagt om kvaliteten på vår mat. Vi har i Sverige kanske världens bästa kvalitet på maten därför att vi har ägnat oss åt den, och vi har skött oss. Bönderna har skött sig, politikerna har skött sig osv. Det är klart att vi gärna ser att dessa bra livsmedel exporteras till andra länder.

Det är därför som vi under 90-talet och fram till nu har satsat 147 miljoner räknade jag ut för att bygga upp en bas så att vi ska kunna exportera mat. Vi har successivt dragit ned på anslaget. Det har varit en medveten strategi att börja stort och successivt dra ned för att det hela så småningom ska bli självfinansierande. Jag tycker att det är en ganska sund och bra utveckling.

Trots att vi har dragit ned anslaget har exporten ökat. Det visar, menar jag, att det kanske inte finns ett alldeles entydigt samband mellan hög stödnivå och hög export. Det kan i stället vara så att om man har börjat bra och därefter trappar ned flyter det hela på av sig själv. Jag vill i alla fall se det så.

Ni tar också upp diskussionen om hur man ska kunna jämföra svenska företag med andra länders företag. Jag tror inte att det är möjligt att göra den jämförelsen. Svenska bönder får ersättningar på annat sätt än vad t.ex. danska bönder får. Ta miljöersättningarna som ett exempel, eller ta våra ekologiska program som är väldigt stora – de är inte alls av samma storlek i andra länder. Jämför med vår låga bolagsskatt, våra markpriser osv.

Vi kan inte göra en direkt jämförelse och säga att vi är orättvist behandlade medan andra har det bättre. På något annat område kanske vi har det lite bättre, och då kan andra i sina parlament säga att de känner sig orättvist behandlade.

Vi har nu gjort den här uppgörelsen med Exportrådet, och det kommer fortfarande att finnas med som något slags omvårdnads- eller stötningsorgan av vårt eget exportråd. Det kommer att finnas 5 miljoner för de kommande åren, och jag har inte för avsikt att ändra på det. Det är mitt besked. Trots neddragningen och trots att detta så småningom ska in i Exportrådet tror jag att svenska livsmedelsföretag och svensk mat kommer att kunna klara sig.

Anf. 6 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Apropå den politiska knorren, fru jordbruksminister, är det väl lika knorrande att höra jordbruksministern och Socialdemokraterna tala i motsatt riktning mot statlig inblandning. Däremot talar vi ofta från Centerpartiet om rättvis och sund konkurrens på lika villkor. Det är mycket vad det handlar om. Det framhöll också Carl G Nilsson och Ulf Björklund tidigare.

Vi är överens om att den exportfrämjande verksamhet som Food From Sweden har bedrivit har varit bra och gett goda resultat. Det är i och för sig en bra början att utgå ifrån det. Vi är också överens om att vi vill fortsätta att arbeta för att det ska bli framgångsrikt. Jag menar att man inte kan hantera frågan på det sätt som regeringen nu gör. Då finns risken att vi hamnar snett.

Det är inte fråga om att öka statens utgifter. Det är fråga om att satsa, visserligen pengar från statskassan, på ett sådant sätt att det ger en merefekt som gör att vi får fler företag som genererar tillväxt och ytterligare pengar som kommer tillbaka till statskassan. Det är så som ekonomin ska fungera för att bli effektiv. Det är den stimulansen som krävs i den organisation som man bygger upp för att det ska bli effektivt.

Jag måste be jordbruksministern fundera över hur det ska vara möjligt att blanda in Exportrådet i detta. Nu ligger i och för sig inte den frågan på Jordbruksdepartementets område utan på Näringsdepartementets område. Exportrådet arbetar med konsulter som ska sälja sina tjänster och få ut pengar eller få inkomster för de tjänsterna.

Följden blir att den nuvarande exportfrämjande verksamhet som finns inte kan fortsätta. Då måste jag fråga jordbruksministern om hon är beredd att ge Exportrådet pengar för att verksamheten ska kunna arbeta med en statlig grundplåt som stimulerar näringslivet med dess olika intressen, och här livsmedelsproducenterna, att svara upp mot det som ger meroeffekten. Det är den ena frågan.

Den andra frågan är följande. Man kan inte från svensk sida gå före i en sådan här fråga om alla andra konkurrenter stimulerar sina livsmedelsföretag på ett fördelaktigt sätt med subventioner för att de ska exportera på en fri marknad. Vilken strategi har jordbruksministern för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor? Det är vad det i grunden gäller.

Gör vi det tror jag att svensk mat med dess kvalitet och förtjänster har goda möjligheter att slå sig fram. Men det gör den inte om staten skapar en orättvis konkurrens i botten. Då får vi inga möjligheter och kastar ut barnet med badvattnet.

Anf. 7 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är fel av jordbruksministern att blanda in t.ex. miljöersättningarna som ett argument för att säga att svenska bönder har stora stöd. Miljöersättningarna är ingenting annat än en betalning från samhällets sida, från oss gemensamt, för de s.k. kollektiva insatser som görs. Det får inte betraktas som några stöd eller några bidrag.

Jag tycker också att det är tveksamt om andra länder pumpar in väldigt många olika typer av subventioner och stöd. Det är t.ex. ytterst olyckligt att höra de signaler som framkommer i dessa dagar om USA:s kraftigt ökande subventioner för sitt jordbruk. Men detta är ett faktum. Det kan vi inte göra så mycket åt.

Jag hoppas att Margareta Winberg i europeiska sammanhang verkar för att vi ska försöka se till att vi får en så bra fungerande marknadsekonomi som möjligt. Men nu är det som det är. Dessa länder stimulerar exportfrämjande åtgärder med mycket stora pengar. Då är det inte alls oskäligt att vi funderar över att göra detsamma.

Här talar vi inte om några stora pengar i sammanhanget. Vi talar om en positiv signal till en verksamhet som fungerar bra och som sköts mycket bra.

Anf. 8 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Jag vill komplettera med att säga att de 5 miljoner kronorna egentligen är väldigt små pengar jämfört med vad det ger i inkomster för övrigt på många sätt. Det gäller inte minst inkomster till statskassan genom den verksamhet som livsmedelsnäringen totalt bidrar med i vårt land.

Det är naturligtvis fria företag det handlar om. Fria företag ska inte styras i onödan och ska så gott som möjligt klara sig själva. Samtidigt är det inte bara dessa 5 miljoner som satsas. Näringslivet satsar väldigt mycket pengar själv. Företagen är beredda att satsa egna medel som är betydligt över de 5 miljonerna.

Jämförelsen med omvärlden när det gäller bidragen och vad som är lika villkor eller inte är naturligtvis svår att göra i vissa lägen. Men man kan inte blanda ihop stöden hur som helst. De stöd som berör just exportsidan tillfaller på ett speciellt sätt livsmedelsnäringen och då inte minst de mindre livsmedelsföretagen. Det betyder trots allt väldigt mycket att renodlat se det som har med exportfrämjande åtgärder att göra.

Jag vill understryka att om detta ska bli framgångsrikt och lyckat måste vi komma ihåg att det ger väldigt mycket tillbaka. Det ger möjlighet för fler företag att etablera sig. Dessutom blir det ökade inkomster till statskassan. I det perspektivet är det väldigt lite pengar. Det handlar om 5 miljoner. Det vore inte svårt rent ekonomiskt sett att kunna utöka det. Det handlar naturligtvis om viljan och insikten att det är viktigt för näringslivet.

Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Vi har gjort en uppgörelse med Exportrådet. Det är med på detta, och livsmedelsföretagen är med på detta. Det är inte alls så som Agne Hansson säger att Exportrådet bara använder sig av konsulter. Det har tre pelare som det arbetar utifrån. Det är exportinformation, exportutveckling och konsultverksamhet. Det är inom pelaren exportutveckling som det ska in.

Regeringen kommer på torsdag den här veckan att ge Exportrådet detta uppdrag efter det att vi har förhandlat med Exportrådet och efter det att alla är överens. Jag tror att det blir en väldigt bra lösning. Exportrådet har trots allt en lite annan erfarenhet av att arbeta med export än vad Jordbruksverket har som varit huvudman för Food From Sweden. Det får man väl ändå hoppas och tro.

Jag tog upp frågan om miljöersättningar inte för att just dra in dem i detta sammanhang utan därför att Carl G Nilsson själv gjorde jämförelser med andra länder. Carl G Nilsson tog upp dieselskatten och handelsgodset. Då tycker jag att det är relevant att också ta fram sådana saker där svenska bönder har fördelar av att verka i Sverige i stället för i t.ex. Danmark.

På en del områden är det mer fördelaktigt att bo, arbeta och verka i Sverige om man är bonde. I andra delar kanske något annat land har

fördelar på ett annat område. Så vill jag gärna att det ska vara. Alternativet är att vi totalharmoniserar allting. Det är jag ingen vän av.

I både den första replikomgången och den senaste var det flera av er som tog upp att näringen är beredd att gå in. Nej, näringen är inte beredd att gå in. Det var också ett aber. Vi försökte att få en medfinansiering. Vi har fått det vid ett tillfälle av LRF. Vi har försökt att få en medfinansiering, men man var inte beredd att gå in.

Vi försökte t.ex. när man skulle ge s.k. återbäring på handelsgödselavgifter att göra så att en del skulle gå till detta. Men man var inte beredd att göra det. Om näringen tycker att verksamheten ska stå på egna ben ska inte regeringen motsätta sig detta utan låta det bli så.

Jag vill återigen säga att vi fattar beslutet på torsdag. Livsmedelsföretagen är med på det och Exportrådet är med på det, och då tycker jag att det finns all anledning att våga pröva denna nya modell.

Anf. 10 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Först måste vi göra klart att detta är exportfrämjande verksamhet. Det är en mycket liten del när vi börjar prata om jordbrukets subventioner i ett EU-perspektiv. Inte desto mindre är det en oerhört viktig del när det gäller att få ut svensk kvalitetsmat på marknaden på samma sätt som vi får hit mycket bra mat och matkultur som också kan berika oss. För svensk del har detta när det gäller exporten från Sverige en näringspolitisk viktig betydelse utöver den kulturella och allt det andra.

Det blir en snedvridning i konkurrensen, och jag förstår fortfarande inte hur svensk livsmedelsproduktion ska kunna hävda sig på en marknad på det exportfrämjande området om man inte hänger med konkurrentländerna.

Jag går nu över till att tala om Exportrådet. Vad är det för uppgörelse som regeringen har gjort med Exportrådet? Det är väl ändå det organ som nu har jobbat med detta som har erfarenheterna på just detta område. Generell erfarenhet av export kanske har mindre betydelse i sammanhanget. Oavsett vad man har gjort upp om och vad man är beredd på så är det pengar i denna pelare som krävs.

Har regeringen gjort upp med Exportrådet i denna uppgörelse på ett sådant sätt att Exportrådet är berett att satsa de 15 miljoner som fattas i den grundplåt som stimulerar näringslivet att vara med och satsa? Det är väl just därför som näringslivet eller livsmedelsproducenterna inte är beredda att gå in – om inte staten är med i spelet och håller med grundplåten?

När jordbruksministern nu säger att man inte har varit beredd att gå in så förstår jag regeringens hållning ännu mindre. Regeringens förslag innebär ju, med de här 5 miljonerna, att man kräver att näringen helt och hållet ska gå in och svara för resurserna. Det är i den nuvarande organisationen, med en synlig och tydlig signal från regeringen och statsmakterna om att de också är med och binder ihop och stimulerar det hela, som man kan få multiplikatoreffekten med den exportfrämjande verksamheten.

Anf. 11 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Sverige har säker mat, och Sverige är unikt i det avseendet jämfört med nästan alla andra länder. Det vore väl märkligt om vi inte skulle kunna dra nytta av det i ett läge där våra gränser nu är öppna också för export och import av mat.

Ta salmonella, exempelvis! Det finns inget land som har ett sådant utvecklat program mot salmonella som Sverige, och det har fått till följd att vi har säker mat här i det avseendet, medan man i andra länder fortfarande dör av salmonella.

Jag tror att detta kommer att bli en fråga som folk i allmänhet – konsumenter – kommer att fästa stor vikt vid. Det gör att jag inte är lika orolig som mina tre motdebattörer är. Jag tror att man kommer att klara detta bra.

Självfallet kommer också Exportrådet att dra nytta av och ha med de personer från Food From Sweden som har gjort ett så fantastiskt bra arbete under de här åren, Agne Hansson! De kommer att vara med – fast i den nya organisationen, nämligen Exportrådet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2001/02:363 om den småskaliga slakteri-verksamheten

Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Tomas Högström har frågat vad jag avser att vidta för åtgärder för att snabbt rätta till situationen inom den småskaliga slakteri-verksamheten m.m. Av interpellationen framgår att vad Tomas Högström avser i detta sammanhang är hanteringen av specificerat riskmaterial, som kallas SRM.

Avlägsnandet och omhändertagandet av SRM från produkter avsedda som livsmedel eller foder anses allmänt vara den viktigaste enskilda skyddsåtgärden beträffande spridning av eventuell BSE-smitta med avseende på folkhälsan. SRM-hanteringen är också en av de faktorer som vägs in vid fastställandet av ett lands status med avseende på BSE. Det kan tilläggas att Europeiska kommissionen vid sina inspektioner i medlemsstaterna fäster stor vikt vid SRM-hanteringen och hur övervakningen sker.

Sverige har varit drivande beträffande införandet av gemenskapsbestämmelser när det gäller SRM och gav också sitt stöd för de bestämmelser som infördes att gälla från den 1 oktober 2000. Bestämmelserna gällande SRM infördes i EG:s s.k. TSE-förordning. Med anledning av att nya vetenskapliga rön och erfarenheter har framkommit har bestämmelserna successivt skärpts vid flera tillfällen. Enligt förordningen ska SRM avlägsnas i slakterier, och när det gäller ryggraden från nötkreatur i styckningsanläggningar. Avlägsnandet av ryggraden från slaktkroppar eller delar av slaktkroppar från nötkreatur äldre än tolv månader får från den 1 april 2002 alltså inte ske i ett senare skede av livsmedelskedjan, dvs. i slakteributiker eller liknande som inte är godkända som styckningsanläggningar. EG:s lagstiftning medger emellertid att medlemsstaterna får besluta om undantag innebärande att ryggraden får avlägsnas i slakte-

ributiker som särskilt godkänts, kontrollerats och registrerats för detta ändamål.

De nya bestämmelserna som gäller från den 1 april innebär alltså för godkända styckningsanläggningar inte de inskränkningar i verksamheten som Tomas Högström anför, vare sig det rör sig om stora anläggningar eller småskalig verksamhet. Däremot kan de skärpta bestämmelserna komma att inverka på verksamheten vid företag som endast har godkännande som livsmedelslokal. Det föreligger dock inga hinder för att sådana företag som är godkända för nötstyckning fortsätter att stycka slaktkroppar från nöt som är yngre än tolv månader eller slaktkroppar från djur äldre än tolv månader där ryggraden tagits bort i ett tidigare led.

Den aktuella ändringen i EG-förordningen beslutades om först den 14 februari i år och publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning kort därefter. Livsmedelsverket har sedan träffat företrädare för branschorganisationen och de småskaliga slakterierna samt tillställt kommunerna informationsmaterial. Utskicket ska ha nått kommunerna senast den 15 mars. I utskicket ombeds kommunerna sprida informationen till berörda företag i sin kommun, dvs. till de företag inom området som står under kommunal tillsyn.

Jag har vid flera tillfällen i olika sammanhang fört fram min och hela regeringens syn på vikten av en småskalig lokal och regional livsmedelsproduktion. En sådan livsmedelsproduktion innebär fördelar för såväl konsumenter som producenter samt för djuren och för miljön. Det är dock angeläget att vi inte ger avkall på kraven om säkra livsmedel. För att bibehålla konsumenternas förtroende för produkterna är det oerhört viktigt att avlägsnande och omhändertagande av SRM sker på ett säkert sätt i enlighet med gällande bestämmelser. Detta är en komplicerad verksamhet som också förutsätter en effektiv och tillförlitlig tillsyn. Mot bakgrund av ovanstående avser jag för närvarande inte ta några initiativ för att SRM ska få avlägsnas och hanteras senare i livsmedelskedjan än i godkända styckningsanläggningar.

Anf. 13 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag börjar med att tacka jordbruksministern för svaret. Men jag är inte nöjd, som framgår av interpellationen, eftersom jordbruksministern klargör att hon inte är beredd att ta några initiativ i frågan, vilket jag har efterlyst.

Bakgrunden är att det i mitt län finns flera småskaliga verksamheter som bedrivs i gårdsmiljö där man tar in slaktkroppar från nöt och styckar och förädlar dem i olika former. Det är en kvalitativt bra verksamhet – om inte annat så uppfattar både de som har uppgiften att sköta tillsynen och kunderna det.

I och med regelskärpningen försvårar man denna verksamhet. Detta är kostnadsdrivande. Det omöjliggör för företagen att utveckla verksamheten på ett rationellt och ändamålsenligt sätt, sett ur deras synvinkel. Åtgärden innebär konkret en fördyring med 20 %, för att ta det som ett exempel. Konsekvensen för den här typen av småskalig verksamhet som det är fråga om är att man säger upp personal därför att det inte finns utrymme för att höja priset, enligt dem som har kontaktat mig.

Det här är ett bekymmer för dem. Bekymret ligger de facto inte i regelskärpningen i sig, men med utgångspunkt i att beslutet tas den

Prot. 2001/02:105

14 maj

Svar på
interpellationer

14 februari och Livsmedelsverket informerar kommunerna den 15 mars om en regel som ska börja gälla den 1 april. Det är knappast vad företagen kallar rimlig framförhållning. I ett av företagen fick man informationen den 28 mars, när regeln skulle börja gälla den 1 april. Det är klart att de tyckte att det var besvärligt.

Jag vill också slå fast att vi naturligtvis ska värna att vi har en kvalitativt bra mat och att SRM, dvs. specificerat riskmaterial från nöt, måste hanteras på ett säkert sätt. Men det måste finnas en rimlighet vid införandet. Det tycker de som har varit i kontakt med mig och som driver den här typen av företag. Även jordbruksministern har instämt i vikten av att de har bra villkor. Jag tycker inte att detta är ett exempel på hur man inför EU-regler på ett bra sätt för branschen.

Jag tycker att det hade varit rimligt att de hade fått dispensmöjligheter. Också det skulle ha tydliggjorts för dem. Vad de har redovisat för mig är att dispensmöjligheterna inte finns för dem. Det är ett bekymmer, och ett bekymmer som jag tycker att vi har skapat helt i onödan i den svenska lagstiftningen och det svenska regelverket.

Det är därför som det borde vara rimligt med någon form av övergångsregler, någon form av mjuklandning. Här är det specificerat att det ställs krav på investeringar. Men om man i mars får besked om en regel som ska tillämpas den 1 april, hur ska man då kunna klara investeringarna och dessutom kunna genomföra de ombyggnader som är nödvändiga? Det faller på sin egen orimlighet.

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Man kan ha många synpunkter på alla de beslut som vi fattar i Bryssel. Det är möjligt att det också kan finnas synpunkter på relevansen i de väldigt stränga regler som vi fattade beslut om inte minst under det svenska ordförandeskapet i EU.

Man måste också komma ihåg att det var en situation – inte i Sverige men i andra länder – där man hade galna ko-sjukan och där förtroendet för produktionen och därmed för maten gick ned. I Tyskland var konsumtionen av nötkött nere i minus 70 % för ungefär ett år och tre månader sedan. Kommissionen och rådet, som jag själv ledde vid den tidpunkten, såg sig tvingade att ta till starka åtgärder för att stilla konsumenternas oro. Då blev det de här åtgärderna.

Vi har en gemensam lagstiftning, och vi är tvingade att implementera den lagstiftning som vi beslutar om i EU. Där kan man inte få något undantag. Undantag kan man få i det här speciella fallet, men då måste anläggningen vara godkänd på ett annat sätt. Det är egentligen inte så mycket att be för, utan vi får finnas oss i att det är så här.

Det finns fortfarande en oro i många länder. Vi är för övrigt det enda land som inte har haft något fall av galna ko-sjukan. Människors oro kan vara berättigad eller oberättigad. Jag tycker kanske att oron stundom är något överdriven, därför att det ju är i riskmaterialet smittan finns och inte i själva köttet. Men den finns där, och då är det vår skyldighet som politiker att försöka vidta åtgärder så att människor kan känna sig trygga med den mat som de vill handla.

Det är också ett problem med kommunerna och tillsynen. Den här tidsutdräkten kanske är ett exempel på att det inte alltid fungerar så bra.

Anf. 15 TOMAS HÖGSTÖM (m):

Fru talman! När det gäller oron för BSE-smitta är det självklart att vi ska ta den på allvar. Det kräver naturligtvis också att man inför vissa regler och att de reglerna upprätthålls. Men det är också fråga om på vilket sätt implementeringen sker och i vilken takt. Har man verksamheter uppbyggda – det här är pudelns kärna i en mening – har man hanterat SRM, dvs. specificerat riskmaterial, i sin verksamhet. Man har hanterat det genom att man har färgat in materialet, som man ska göra, och fryst in det, som man ska göra, och sedan transporterat det till en anläggning som varit godkänd för att hantera det. Då kommer beslutet, och sedan kommer det här tidsutrymme för dem.

Det är i praktiken detsamma som att säga åt de här företagen att de inte får hantera nötkött äldre än tolv månader trots att de tidigare har gjort det på ett bra sätt och enligt de regelverk som har varit uppsatta. De har följt reglerna och hanterat det bra. Kunderna har varit nöjda, och på Livsmedelsverket har man varit nöjd med det. De har inte fått några anmärkningar, enligt personer i berörda företag som jag har varit i kontakt med.

Då är konsekvensen den när man tar den här typen av beslut att man inte ger möjligheter till anpassningar trots att företagen säger sig vilja utveckla verksamheten. Där ligger invändningarna. Då tycker jag att det i Sverige borde finnas möjligheter att ge dem ett utrymme att anpassa kostymen till de regelverk som är uppsatta. Det har att göra med hur vi driver våra förhandlingar och vilka krav vi ställer. Det märkliga är dessutom, utifrån erfarenheterna från andra länder inom Europeiska unionen och hur de tillämpar implementering, att vi har ifrågasatt det. Men vi kanske har en del att lära av dem i det fallet.

När det sedan gäller Livsmedelsverket måste jag samtidigt konstatera att det har brustit i information, enligt min mening. De företag som är berörda anser också det. Det är små företagare, som jobbar hårt, länge och mycket och bygger upp en verksamhet som de är starkt engagerade i. Och så blir de behandlade så här.

Jag tycker att det inte är rimligt. Jag tycker också att det borde finnas möjligheter att ge dem det utrymme som de förtjänar och som jag uppfattar att jordbruksministern också vill att de ska ha.

Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Nej, jag vill inte att de ska ha det utrymme, därför att det får återverkningar på andra saker som har med vårt förhållande till Bryssel att göra. Låt mig ge ett exempel.

Hittills har Sverige, på grund av att vi har skött det relativt bra, varit placerat i den näst högsta kategorin. Det innebär konsekvenser för vår export, hur många djur som ska testas osv. Det kommer hit kontrollanter som åker runt och tittar på gårdar, industrier och slakterier, och om de ser att det brister i hanteringen av specificerat riskmaterial angriper de oss för det. Då kan det inträffa att vi hamnar i en lägre kategori, med konsekvenser för vår export, våra testmetoder och en massa andra saker.

*Svar på
interpellationer*

Det gör att det inte finns något utrymme för oss. Den förordning som vi fattade beslut om i Bryssel ska inte implementeras. Den gäller direkt.

Det är bara att säga: Se här! Nu har vi fått en ny förordning, och vi ska följa den från det och det datumet. Så fungerar det.

Man kan naturligtvis tycka en massa saker om detta, om det är rimligt eller inte osv., men nu är vi med i ett system som fungerar på detta vis. Vi kan alltid diskutera internt i systemet, dvs. i EU, om förändringar och sådana saker, men detta är vad vi har att rätta oss efter. En person som vill ha en anläggning som inte är godkänd på det här viset kan t.ex. stycka ett yngre djur, för det ställs inte samma krav på de djur som är under tolv månader som på de djur som är över tolv månader.

När jag hör Tomas Högström prata undrar jag vad det är vi ska ge avkall på. Hur skulle det uppfattas i omvärlden om vi, som så strikt har drivit andra länder att göra så eller så, ber om ett undantag när det gäller denna otroligt kontroversiella fråga som SRM ändå är?

Anf. 17 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Det jag har redovisat är att man ska ge ett utrymme för företagen att göra de anpassningar som är nödvändiga innan förbudet träder i kraft. Det är inget orimligt i det. Det är inte orimligt för någon som studerar den här verksamheten, särskilt inte när verksamheten enligt det tidigare regelverket har hanterat den här typen av material på ett särskilt sätt.

När man fattar den här typen av beslut är ju också denna fråga uppe för behandling på olika nivåer. En av nivåerna är ministerrådet. Vi har varit pådrivande när det gäller det här. Jag har inga invändningar mot att vi är pådrivande. Det ska vi vara. Svensk mat och svensk kvalitet är något som vi konkurrerar med. Men när man vidtar den här typen av åtgärder måste man ge branschen tid. Det är inga orimligheter som branschföreträdarna har begärt i de diskussioner jag har haft med dem. Det tycker jag att man kunde ha tagit hänsyn till.

Dessutom ifrågasätter jag detta att man får ett besked tre dagar innan de nya reglerna ska börja gälla. Det var ett besked från en myndighet, i det här fallet kommunen, som i sin tur hade fått det från en annan myndighet någon månad innan. Det tycker jag inte om, och det är därför jag har tagit upp det i interpellationen.

Jag beklagar att jordbruksministern inte inser problematiken för dem som är berörda. Hon skulle trots allt kunna se en möjlighet att ge dem ett utrymme.

Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag förstår mycket väl att detta för många företagare, särskilt små, är ett problem. Det är alltid ett problem att inte från ett år till ett annat veta vilka regler som gäller. Ännu svårare är det förstås att inte veta det från en månad till en annan. Men debatten var trots allt oerhört högljudd. Alla som läste tidningar, lyssnade på radio och såg på TV måste ändå ha blivit varse att det skulle hända något. Helt tagna på sängen kan de inte ha blivit.

Återigen: Det hade varit enklare om Livsmedelsverket hade haft det fulla ansvaret. Som jag sade förut finns det inte majoritet för att göra en sådan förändring. Det hade varit en förenkling, också för småföretagarna.

När Livsmedelsverket har frågat kommunerna har man fått besked om att det tidigare – innan förordningen trädde i kraft – har funnits brister i hanteringen av SRM. En slutsats som Livsmedelsverket har dragit av det är att hanteringen och destruktionsen av det animaliska avfallet har varit sämre ju längre ned i livsmedelskedjan man har kommit. Detta har gjort att man också i Bryssel har uppmärksammat sådana saker. Det har gjort det här beslutet nödvändigt.

Från förordningar kan man inte få några undantag. Det finns ingen rörlighet där. En förordning som man i Bryssel har beslutat om gäller från det datum man har beslutat att den ska träda i kraft. Det sker utan riksdagsbeslut eller regeringsbeslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:105

14 maj

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2001/02:390 om jämställdheten i Jämtland

Anf. 19 Jordbruksminister MARGATETA WINBERG (s):

Fru talman! Yvonne Oscarsson har frågat om jag avser att ta något initiativ till att inventera vilka konkreta förbättringar som uppnåtts med hjälp av de medel som delats ut till Polismyndigheten i Jämtland, om jag avser att ta något initiativ för att följa upp användningen av dessa medel och eventuella förbättringar som uppnåtts och slutligen om jag avser att ta några initiativ för att stötta de kvinnor inom Jämtlandspolisen som råkat ut för trakasserier trots den satsning som gjorts.

Jag delar helt Yvonne Oscarssons uppfattning att det behövs fler kvinnor inom polisen inte minst i chefsbefattningar.

Regeringen fattade år 2001 beslut om att bevilja Polismyndigheten i Jämtlands län medel för ett treårigt pilotprojekt om jämställdhet. Avsikten var att projektet även skulle kunna tjäna som modell för andra polismyndigheter. Av regeringens beslut framgår att polismyndigheten i februari 2003 ska komma in med en delrapport om projektet och senast i november 2004 lämna en slutrapport från projektet. Till denna slutrapport ska bifogas en redovisning av hur medlen har använts.

Som svar på Yvonne Oscarssons två första frågor vill jag därför säga att krav på rapportering och redovisning av projektet redan ställts i beslutet. Jag vill därmed inte utesluta att ytterligare krav på redovisning kan komma att ställas.

Så till frågan om sexuella trakasserier.

Sexuella trakasserier förekommer ofta. Undersökningar visar bl.a. att 41 % av alla kvinnliga poliser i Sverige har varit utsatta för trakasserier på grund av kön. Ca 15 % har varit utsatta för trakasserier av sexuell natur. På arbetsplatser är det vanliga att mellan 10 och 20 % av de kvinnliga arbetstagarna är utsatta. Siffrorna är högre inom mansdominerade branscher.

Jämställdhetslagens förbud mot sexuella trakasserier tar sikte bl. a. på att arbetsgivarna har en skyldighet att efter att ha fått kännedom om trakasserier, utreda dessa och vidta åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta sexuella trakasserier. En arbetsgivare kan bli skadeståndsskyldig mot en enskild arbetstagare om inte åtgärder vidtas.

I jämställdhetslagen finns även en bestämmelse om att arbetsgivare ska vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att någon arbetstagare utsätts för sexuella trakasserier.

JämO har utarbetat rekommendationer och förslag till policy för hur arbetsgivare kan hantera sexuella trakasserier och göra sin utredning. Inom ramen för arbetet med likabehandlingsdirektivet finns förslag om att jämställa sexuella trakasserier och trakasserier med diskriminering på grund av kön.

JämO får årligen in ca 15 anmälningar om sexuella trakasserier. Men mörkertalet är stort. Åtskilliga telefonsamtal i detta ämne leder aldrig till anmälningar. Därför krävs det utbildningsinsatser och mer kartläggning för att åstadkomma förändringar. JämO har genomfört omfattande utbildningsinsatser mot sexuella trakasserier i samarbete med facken och ibland även med arbetsgivarna. Insatser har genomförts bl.a. inom polisen.

Många kvinnor och flickor utsätts för olika former av sexuella trakasserier, därför har regeringen vidtagit en rad olika åtgärder inom flera områden för att stärka såväl skyddet som stödet för dessa. Detta arbete kommer att fortsätta.

Då Yvonne Oscarsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Alice Åström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 20 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill tacka jämställdhetsministern för svaret. Yvonne Oscarsson är sjuk, och jag är inte riktigt lika insatt i den här frågan som hon.

Jag tycker att det är viktigt att ta upp bakgrunden till interpellationen. Jag kan tänka mig att åhörarna kanske inte riktigt är medvetna om den.

För ett år sedan satte polisen i Jämtland genom sin dåvarande länspolis-mästare upp målet att bli bäst i Sverige på jämställdhet. Det var verkligen ett lovvärt mål. Egentligen borde alla polismyndigheter genast ha antagit den utmaningen. Också regeringen uppmärksammade den satsning man vill göra i Jämtland och den goda ambition man hade. Därför gick man in med 2 miljoner i projektet för att stödja det här arbetet.

Det som efteråt har hänt är att man i Jämtland har fått en ny länspolis-mästare, som omedelbart utlyste alla chefstjänster. Ingen av de kvinnor som tidigare hade haft en chefstjänst räknades som tillräckligt kvalificerad. I Jämtland har man nu en organisation där bara män är chefer. Det är snarare ett stort steg tillbaka.

Därför finns det en anledning att vara orolig när det gäller detta viktiga pilotprojekt. Det är just därför som vi vill lyfta fram frågan. Detta skulle vara ett pilotprojekt som skulle kunna tjäna som en förebild för övriga polismyndigheter i Sverige. Och vi vet av siffror som ministern själv tog upp här att 41 % av de kvinnliga poliserna har upplevt sig vara trakasserade på grund av sitt kön. Det är särskilt anmärkningsvärt när det är inom polisen som själv har som huvuduppgift att se till att människor följer lagar och förordningar och att man har sådana brister i sin egen organisation.

Därför var det alltså viktigt med detta pilotprojekt. När vi nu ser att utvecklingen, trots de satsningar som regeringen gör, snarare går åt andra hållet tycker vi att det är viktigt att lyfta fram denna fråga och att man faktiskt redan nu uppmärksammar detta.

Min fråga till ministern är om man är beredd att kanske redan nu gå in och begära en delrapportering för att faktiskt kunna följa upp detta, eftersom det är så oerhört viktigt att denna fråga inte förhalas ytterligare. Annars vore det kanske bättre att flytta detta pilotprojekt och pengarna till en annan myndighet där man har en vilja att driva dessa frågor.

Fru talman! Dessutom tycker jag att det är oerhört viktigt att polisen som är en statlig myndighet och tillhör den offentliga sektorn och som är politikerstyrd också måste känna ett stort ansvar som arbetsgivare att se till att kvinnor inte blir trakasserade inom detta yrke.

I Polisförbundets egen tidning som kom ut för några veckor sedan hade man ett stort reportage som visar att man inom polisen inte följer lagstiftningen och inte ens har jämställdhetsplaner på en del andra håll. Därför är detta pilotprojekt så oerhört viktigt. Jag hoppas att ministern i sitt nästa inlägg säger att man är beredd att gå in och begära en delrapport för att vi inte ska förlora ytterligare tid.

Anf. 21 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att det i interpellationen och möjligen också i Alice Åströms tal finns lite motsättningar. Jag är också väldigt väl medveten om den omorganisation som har skett inom polisen i Jämtlands län. Och jag är den första att beklaga att det därvid inte fanns, som det sades, kompetenta kvinnor. Men jag kan naturligtvis inte ha synpunkter på det. Jag kan bara beklaga att det inte fanns några. Men jag antar och utgår ifrån att de har gjort en korrekt bedömning där.

Å ena sidan är det så. Vi vet också att det är få kvinnor inom polisen som blir ledare. Man ville där med den förre polismästaren i spetsen göra denna satsning. Och den nye länspolismästaren och hela ledningen har uttalat att man vill göra detta och att man fortfarande vill bli bäst i landet. Att då som görs i interpellationen fråga mig om jag är beredd att ta tillbaka pengarna, vilket också Alice Åström antydde, tycker jag vore alldeles fel. Om de behövs någonstans så är det väl där när man har gjort en sådan omorganisation och därvid förlorat kvinnliga chefer. Därför tycker jag inte att det är en fråga som man ska ställa. Tvärtom behövs pengarna där. Och det kan säkert bli ett intressant pilotprojekt.

Detta projekt har pågått knappt ett år, och man har omorganiserat. Jag tror därför att det är lite tidigt att nu gå in och begära en delrapport. Men vi har ju i varje län – också i Jämtlands län – länsexperter. Och det är klart att denna person i Jämtland, som är en kvinna, uppmärksammar detta och hör och ser vad som händer och också rapporterar till oss. Så fungerar detta system.

Jag är därför för dagen inte orolig, utan jag tror att den press som man har fått på sig – press i dubbel bemärkelse, både tidningspress och radio-press och en annan press – kommer att göra att man kommer att anstränga sig väldigt mycket för att det ska bli bättre.

Anf. 22 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tackar ministern. Jag kan hålla med om att pengarna kanske behövs ännu mer i Jämtlands län just nu. Det som gör mig oroad och som gör att vi ändå tycker att det har varit viktigt att lyfta fram denna fråga var just att detta skulle vara ett pilotprojekt som skulle vara modell för andra polismyndigheter. Andra polismyndigheter vilar nu lite grann på sina lagrar och väntar på att kunna få detta. Då är det självklart att vi blir oroade när vi ser att man förlorar i stort sett ett helt år i denna process. Det behöver nämligen ske mycket inom poliskåren när det gäller dessa frågor.

Det som har varit oroande är de kontakter som vi har fått från Jämtlands län, där kvinnor har upplevt att de snarare har fått det mycket svårare och att utvecklingen går bakåt i stället för framåt. Vi tycker att det är viktigt att man tar dessa signaler på allvar.

Fru talman! Jag tror också att det är viktigt att debatten förs och att man lyfter fram detta. Jag kommer senare under kvällen att diskutera jämställdhetsfrågan inom polisen över huvud taget med justitieminister Thomas Bodström. Jag tror att det kanske kan vara viktigt att även lyfta in denna fråga. Man kanske från justitieministerhåll också ska se till att vi får i gång fler pilotprojekt ute i landet så att vi också har mer att bygga på. När det gäller den offentliga sektorn och det politikerstyrda området kan det kanske vara viktigt att man också från regeringens håll i sina instruktioner till polisstyrelserna, som har ansvaret ute i länen, lyfter fram jämställdhetsfrågan på ett mycket tydligare sätt och att den ska drivas tydligare från politikerhåll i polisstyrelserna. Så det finns säkert många andra områden där man kan göra detta.

Jag tackar ministern för svaret, och jag hoppas att hon också följer frågan när det gäller Jämtland. Det är nämligen en oerhört viktig fråga, och det fanns stora förhoppningar om att detta skulle bli ett bra pilotprojekt. Och vi får väl hoppas att det kanske i slutänden också blir det.

Anf. 23 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag är ju jämställdhetsminister för hela landet. Men jag är som riksdagsledamot vald från Jämtland. Alice Åström kan därför vara övertygad om att jag håller ett alldeles särskilt vakande öga där.

Jag vill bara tillägga att det till detta projekt har knutits en referensgrupp med bred sammansättning, bl.a. forskaren Gertrud Åström, docenten i företagsekonomi vid Handelshögskolan Anna Wahl, länsexperten i jämställdhet Jeanette Boog-Harvard och en representant från JämO. Dessa personer ska följa detta och löpande hålla sig informerade om projektets arbete. De har också möjligheter att lämna synpunkter och kommer att ha regelbundna möten med ledningen där. Det är nog väl sörjt för att detta ska bli ett riktigt bra pilotprojekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Anders Sjölund har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att komplettera Gränsdragningskommissionens uppdrag så att det även inbegriper vad som avses med begreppet utmark.

Gränsdragningskommissionens uppgift är att utreda omfattningen av den mark där renskötselrätt föreligger. I uppdraget ingår att fastställa i vilken omfattning som samerna traditionellt innehar mark respektive nyttjar mark tillsammans med andra med den definition detta har enligt ILO:s konvention nr 169. Kommissionen ska i sitt arbete främst gå igenom det material som finns hos olika myndigheter.

Renskötselområdet är indelat i åretruntmarkerna, som är geografiskt bestämda i rennäringslagen (1971:437), och vinterbetesmarkerna, vilkas omfattning baserar sig på var renskötsel av ålder bedrivits vissa tider av året. Begreppet utmark saknar betydelse i fråga om renskötselområdets omfattning. Däremot har begreppet utmark betydelse när det gäller vissa andra befogenheter som ingår i renskötselrätten. Medlem i sameby har nämligen enligt 25 § rennäringslagen rätt att jaga och fiska på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där. Också när det gäller uppförande av renvaktarstuga och andra byggnader finns i lagens 16 § en begränsning till att sådan byggnad endast får uppföras på utmark inom betesområdet.

Rennäringspolitiska kommittén anför i sitt betänkande *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101) att det ibland ansetts oklart vad som avses med begreppet utmark. Innebörden av utmarksbegreppet diskuterades bl.a. av Rennäringskommittén (SOU 1968:16). Där ansåg man att utmark var mark som inte var inäga, dvs. all mark som inte är åker och äng eller trädgård. Någon annan uppfattning av innebörden framgår enligt Rennäringspolitiska kommittén inte heller av övriga förarbeten till den nu gällande rennäringslagen.

I Rennäringspolitiska kommitténs förslag till lagtext behålls begreppet utmark. I vad mån det är lämpligt att bibehålla uttrycket även i en reviderad rennäringslagstiftning, bör enligt min mening avgöras först sedan remissbehandlingen av det aktuella betänkandet är avslutad. Huvuduppgiften för Gränsdragningskommissionen bör därför även i fortsättningen vara att bestämma det geografiska område där renskötsel får bedrivas. Jag är därför inte beredd att ge Gränsdragningskommissionen något uppdrag av den art som Anders Sjölund avser.

Anf. 25 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Tack för svaret, jordbruksministern, och tack för att en gränsdragningskommission äntligen är tillsatt. Det är många som under lång tid har väntat på den. Vi tycker alla att det är naturligt att så att säga först utse kartbilden – innan verkligheten får genomslag där. Det är också många som minsann väntar sig stordåd av utredaren. Förväntningarna är högt ställda från både markägare och rennäringen om att båda sidor får sin rätt klarlagd. När det gäller hur det blir med den saken får vi natur-

Svar på
interpellationer

ligtvis avvakta till dess att kommissionen är klar med sitt arbete. Det blir en spännande läsning när utredningen är klar.

Det är, som sagt, bra att kommissionen är tillsatt, men enligt min mening borde uppdraget ha utvidgats till att gälla även mark som det fortfarande råder osäkerhet kring. Det är detta som min interpellation handlar om.

Det hela började långt tillbaka i tiden i och med den s.k. avvitringsprocessen i början av 1800-talet som fortfarande inte är slutförd vad gäller vissa delar av Norrland.

Det här togs upp år 1990. Riksdagen sade då att man borde undersöka problemet med ströängar t.ex. och att man borde titta närmare på konsekvenserna. Men ingenting hände under de följande åren. År 2000 konstaterade departementet ånyo i ett svar som jag tidigare fått från jordbruksministern i den här frågan att förekomsten av ströängar och den problematiken bara medförde, som det står, begränsade problem.

Fru talman! Ja, det är minsann begränsade problem för staten. Men den enskilde markägaren som har sin mark insynad och inritad på kartan upplever att det är ett bekymmer när den egna marken – om det nu är egen mark; i varje fall uppfattas marken som egen mark – inte får utnyttjas i den utsträckning som man själv vill, dvs. för jakt och fiske som ju är en viktig inkomstkälla i Norrland. Från den enskildes synpunkt är alltså detta definitivt ett problem.

Det är viktigt att notera att jag inte talar om att förändra villkoren för rennäringen eller om att försämra för eller på något sätt påverka den, men väl om att tydliggöra markägarens rättigheter vad gäller de egna ströängarna eller utmarken.

Fru talman! Jag menar att det är hög tid för jordbruksministern att trots svaret arbeta för att slutligt reglera den markfråga som är aktuell runtom i våra bygder – en fråga som man kan säga har hamnat mellan stolarna; den är ju inte utredd. Till de små, men dock människor, som finns där uppe i norr och som upplever detta som ett problem borde man kunna ge svaret: Jo, vi kommer att titta på detta framgent.

Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Javisst kan jag i dag ge svaret att vi framöver kommer att titta på detta. Det är många interpellationer i dag som rör rennäringen m.m. Det visar att det finns ett intresse för de här frågorna och att det hela är mycket kontroversiellt. Jag tycker att det är rimligt att man bedömer de här frågorna i ett sammanhang och att det görs när Rennäringspolitiska kommitténs betänkande har remissbehandlats. Betänkandet är nu ute på remiss. Så småningom kommer remissvaren in. Därefter får vi ta ett större grepp om detta. Då kan det också bli aktuellt att göra överväganden här.

Precis som Anders Sjölund sade uttalade riksdagen redan år 1990 de problem som sammanhänger med ströängar och sade att detta borde undersökas närmare. På departementet har vi tittat på detta och redovisat denna översyn i en departementspromemoria. I budgetpropositionen år 2000 uttalade vi att de ströängar som finns i praktiken medför endast begränsade problem. Därför menade vi att ett omedelbart behov av åtgärder inte förelåg. Vi visste ju också att utredningarna – både ILO-kommitténs utredning och det betänkandet och Rennäringspolitiska ut-

redningen – fanns och så småningom skulle komma för ställningstagande. Jag tycker att det är viktigt att man tar ställning till allt sammantaget.

Sedan vill jag gärna korrigera Anders Sjölund på en punkt där han sade fel. Det är nämligen så att de som är innehavare av ströängar har rätt att jaga och fiska.

Anf. 27 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Vad gäller det senare vill jag säga något om dem som har mark ovanför odlingsgränsen. Enligt de markägare som jag har talat med är det väldigt oklart hur det förhåller sig. De upplever att de inte har nämnda rätt. Just när det gäller jakt och fiske har de fått den här rätten beskuren av länsstyrelsen. Vad jordbruksministern säger i det avseendet stämmer alltså inte riktigt, så även den frågan måste nog belysas på ett annat sätt.

Trots allt tolkar jag ministrarnas svar så att även frågan om utmarksbegreppet och ströängarna, glädjande nog, kommer att ingå i den framtida utredningen. Jag tycker inte att det har stått särskilt tydligt om det tidigare, utan man har skjutit detta på en obestämd framtid. Men det är glädjande om detta får ingå i hela paketet.

Frågan är vad jag svarar mina kamrater uppe i Västerbotten. När kan vi alltså se den här delen bli utredd? Talar vi om ett tioårsperspektiv? Problemet har ju funnits i snart 200 år, så det är kanske dags att ordentligt sätta ned foten här. Kan jag alltså få ett svar på frågan om när vi får se en lösning på problemet, eller i varje fall ett försök att lösa problemet?

Jag upprepar att för den lille markägaren är detta ett stort problem och också en källa till irritation mellan samerna och markägarna, så ta ett initiativ, jordbruksministern, och rätta till det här problemet!

Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Remisstiden för Rennäringspolitiska kommittén går ut i november. Sedan behövs det lite arbete, så man kan väl räkna med att vi någon gång under nästa vår kommer att kunna presentera en proposition i de här frågorna. Så ser alltså tidsperspektivet ut.

Återigen vill jag beträffande den här rätten säga att Högsta domstolen i flera omgångar har slagit fast att ströängsinnehavare har rätt att både jaga och fiska och också att uppföra smärre byggnader att förvara sina redskap i. Således är det nog tämligen oomstritt att så är fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2001/02:409 om dubbelregistrering av älgjakten

Anf. 29 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Anders Sjölund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att dubbelregistreringen av licensområden för älgjakt på sikt kan upphöra.

Prot. 2001/02:105
14 maj

*Svar på
interpellationer*

Bakgrunden till Anders Sjölund's fråga är att det inom lappmarkerna och renbetesfjällen finns en dubbel jakträtt. Markägaren kan till stöd för sin rätt att jaga åberopa jaktlagstiftningen, medan medlem i sameby har rätt att jaga på samma område med stöd av rennäringslagstiftningen. Jakten på älg bedrivs inom särskilt av länsstyrelsen registrerade licensområden. Den dubbla jakträtten medför att det registreras olika licensområden för älgjakt för markägare respektive samebyar. Dessa områden överlappar varandra; marken dubbelregistreras. Älgtilldelningen för markägaren respektive samebymedlemmarna ska baseras på en skälighetsbedömning av det antal älgar som får fällas inom respektive licensområde. Länsrätten i Norrbottens län har i en dom nyligen bifallit ett överklagande av Talma sameby på så sätt att byn vid älgtilldelningen ska tilldelas 50 % av de älgar som får fällas.

Systemet med dubbelregistrering av älgjaksområden har tillämpats i närmare 15 år. Under dessa år har olika synpunkter på dubbelregistreringen förts fram. Bl.a. har riksdagen uttalat att regeringen ska återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av regeringens arbete med jaktfrågor och vilka åtgärder som planeras för dessa frågor. Redovisningen bör enligt riksdagen omfatta bl.a. dubbelregistreringen av privat mark (bet. 1999/2000: MJU17).

Rennäringspolitiska kommittén tar i sitt betänkande *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101) upp ett antal frågor om förvaltningen av vilt- och fiskeresurserna inom det aktuella området. Det gäller bl.a. frågor om omfattningen av markägarnas respektive samebymedlemmarnas rätt till jakt och fiske, lokalt samarbete mellan jakt- och fiskerättshavarna samt förvaltningen av vilt- och fiskeresurserna.

Som framgår av min redogörelse finns det ett antal jaktliga frågor inom renskötselområdet som kan behöva övervägas grundligare. När det gäller dubbelregistreringen av älgjaksområden har dessa bestämmelser nu gällt i närmare 15 år. Jag överväger därför att föreslå regeringen att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn och utvärdering av bl.a. de frågor jag nyss nämnt. Resultatet av en sådan utvärdering får ligga till grund för vidare överväganden om älgjakten inom lappmarkerna och på renbetesfjällen.

Anf. 30 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka ministern för ett överraskande bra svar. Frågan om dubbelregistrering i mitt hemlän Västerbotten är het, det kan man lugnt säga. Det har säkert ministern stött på under sina resor runtom i Sverige. I Västerbotten är den särskilt het därför att andelen privat mark ovanför odlingsgränsen är väl störst i landet. Det gör att frågan är ständigt på tapeten när man reser runt i länet. Frågan ställs: Vad gör ni åt detta? Nu ligger bollen hos ministern, så vi får se vad som händer.

Om nu verkligheten blir såsom svaret anger, att en särskild utredare ska tillsättas för att se över problemen med dubbelregistrering, tycker jag att det är mycket glädjande. I ordet "överväger" finns emellertid en reservutgång som man om man är dum tolkar som att inte bry sig om, men tolkar man det välvilligt säger man att det kommer att genomföras.

Då blir min fråga rakt på sak: Kommer det att tillsättas en särskild utredare, eller kommer det inte att tillsättas en särskild utredare? Det vore

rimligt att få det svaret här så att vi kan åka hem till Västerbotten och säga att ministern har gjort ett undantag och fattat ett bra beslut.

Fru talman! Det här ärendet brådskar minsann. Särskilt efter domen i länsrätten i Norrbotten, med den utgång som där blev med 50 % för samebyarna och 50 % för de privata markägarna, är det med spänd förväntan på framtiden som man ser an lagkraftvinnandet uppe i Norrbotten. Jag tror att ministern inser vilket problem det skulle innebära om detta skulle låtas sprida sig runtom i landet och om man tog domen i Norrbotten som intäkt för att det är så det ska bli. Då tror jag att vi kommer att få se en upptrappning av en konflikt som egentligen inte borde behöva vara någon konflikt. Samer och Ortsbor i jaktlaget kan mycket väl leva i samförstånd, och vi får frid i fjällen. Det är inga problem med det.

Jag hoppas på ett positivt svar på min fråga om det blir en utredning och frågor i så fall när utredaren ska tillsättas och vilken tidrymd man kan tänka att det här kan få ta. Slutligen: Vilken principiell inställning har jordbruksministern till principen om dubbelregistrering?

Anf. 31 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Dubbelregistrering av älgjaksområden, som infördes genom 1987 års jaktlag, förändrade inte innehållet i jakträtten vare sig för markägaren eller för samebymedlemmarna. Det var i stället fråga om att ge ett rejält innehåll åt de rättigheter som redan hade funnits enligt jaktlagen respektive rennäringslagen. Dubbelregistreringen blev då den lösning som staten fann mest lämplig för att hitta en praktisk lösning på det problem som den dubbla jakträtten innebar.

Jag är i dag inte beredd att uttala någon annan hållning. Eftersom jag satt med i riksdagen vid den tidpunkten och röstade för den här förändringen står jag naturligtvis bakom den även i dag. Rennäringspolitiska kommittén fick uppdraget att se över också jaktfrågorna utöver alla de andra mycket stora och mycket besvärliga frågor som de hade att utreda. De hann inte helt enkelt. Det är den kommitténs förslag som nu är ute på remiss. Kommittén föreslog att det borde bli en särskild utredning som gäller just jakten. I det ingår dubbelregistreringen av älgjaksområden.

Normalt avvaktar man remisstidens gång innan man börjar röra i de förslag som en utredning lägger fram. Det borde innebära att jag skulle vänta till november innan jag gjorde någonting åt just den här frågan. Men eftersom jag också gärna vill ha frid i fjällen och tror att olika grupper kan leva sida vid sida, att det är nödvändigt att vi får till stånd ett sådant samförstånd, överväger jag att ge avkall på principen om att vänta och i förväg tillsätta en utredare. Något mer besked har jag inte att lämna just nu.

Anf. 32 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Jag är nöjd med svaret att vi före november kommer att få se en utredare tillsatt som hanterar bl.a. dubbelregistrering. Det är ett gott besked. Problemet med dubbelregistrering är nytt av den anledningen att det knappast fanns älg i skogarna i Norrland fram till 80-talet i den omfattning som det finns i dag. Det blev ett intressant inslag i ekonomin för både samebyar och ortsbefolkningen. I takt med att älgstammen har ökat har också konflikten ökat. Därför är det ytterst nödvändigt att vi kommer till rätta med detta.

En annan fråga som ligger i samma problemkomplex är den fria fjälljakten. Tillåt mig att säga någonting om den.

Förhoppningsvis kommer den fria fjälljakten att stanna. Tusentals och åter tusentals jägare har nu äntligen fått tillgång till de tidigare stängda markerna i fjälltrakterna, och det är utomordentligt bra. Frågan är ändå inte okomplicerad, som inga jaktfrågor är. Här har kritik framförts från olika håll, både från jägarhåll och från samebyarna, där man tycker att frågan inte skötts helt korrekt av länsstyrelserna. Det är byråkratiskt, och det kan upplevas problem på olika sätt. Tillgängligheten i fjällen för jägarna har kritiserats, och å andra sidan tycker samebyarna att det har varit ett intrång.

Jag har själv tillsammans med ett antal andra personer, och för övrigt 20 remissinstanser i samband med Rennäringspolitiska kommittén, framfört förslag om att pröva lokal förvaltning av fjällen när det gäller jakt och fiske som ett led i att få verklig frid i fjällen och för att få ett incitament för de boende att utnyttja jakten med bibehållen fri jakträtt som vi har i dag, men så att man lägger ansvaret på lokal nivå från länsstyrelserna. Det vore intressant att höra hur ministern ser på den frågan, om vi kan lägga till den också. Har vi nu fått en bra lösning på dubbelregistreringen kanske vi kan få ett försök någonstans i Sverige, varför inte i Västerbotten, med att få till stånd lokala lösningar för jakt och fiske.

Anf. 33 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag kan bli mycket kortfattad. Också denna fråga, den s.k. fria jakten, är väldigt kontroversiell, det vet vi. Beroende på vem man talar med tycker man olika. Ska jaktfrågorna utredas är det för mig en självklarhet att också detta kommer in. Jag är själv lite tilltalad av tanken på lokal förvaltning. I så fall kommer också denna idé att få prövas av utredaren – om det nu blir någon utredning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2001/02:410 om rennäringspolitiken

Anf. 34 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ola Sundell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att klargöra regeringens inställning till om den svensk-norska renbeteskonventionen kan antas innan Gränsdragningskommissionen avslutat sitt arbete, dels vad gäller förändringar av svensk lagstiftning inför en eventuell ratificering av ILO-konventionen.

Konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning reglerar den svensk-norska gränsöverskridande renskötseln. Konventionen gällde ursprungligen t.o.m. den 30 april 2002, men efter förslag av regeringen godkände riksdagen att giltighetstiden förlängs t.o.m. den 30 april 2005 (prop. 2001/02:67, bet. 2001/02:MJU12, rskr. 2001/02:153).

Bakgrunden till beslutet var att det inte var möjligt att hinna med förhandlingarna om en ny konvention inom sådan tid att en ny konvention kunde träda i kraft den 1 maj 2002.

Gränsdragningskommissionens uppgift är att utreda omfattningen av den mark där renskötselrätt föreligger. I uppdraget ingår att fastställa i vilken omfattning som samerna traditionellt innehar mark respektive nyttjar mark tillsammans med andra med den definition detta har enligt ILO:s konvention nr 169. Kommissionen ska redovisa sitt arbete senast den 31 december 2004.

Förlängningen av renbeteskonventionens giltighetstid och resultatet av Gränsdragningskommissionens arbete uppmärksammades i några motioner i samband med riksdagens behandling av propositionen om förlängning av giltighetstiden. Riksdagen lämnade därvid motionerna utan åtgärd.

Det har enligt min mening inte framkommit något efter riksdagens behandling som skulle föranleda mig att vidta några ytterligare åtgärder i den frågan.

I betänkandet *Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige* (SOU 1999:25) lämnades vissa förslag på utrednings-, informations- och lagstiftningsåtgärder som enligt utredaren krävdes för att Sverige ska kunna ratificera ILO:s konvention nr 169. I Rennäringspolitiska kommitténs betänkande *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101) lämnades ytterligare förslag på sådana åtgärder. Det betänkandet remissbehandlas för närvarande. Regeringen har för avsikt att efter remisstidens utgång ta samlad ställning till vilka åtgärder av olika slag som krävs för att Sverige ska kunna ratificera konvention nr 169. Jag kan därför inte nu lämna besked om vilka förändringar av svensk lagstiftning som kan bli aktuella vid en eventuell ratifiering av konventionen.

Anf. 35 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaren, för det är två olika svar. Först gäller det Gränsdragningskommissionen kontra renbeteskonventionen. Förenklat kan man säga att min fråga till ministern är: Är ministern beredd att förlänga tiden för Gränsdragningskommissionens arbete så att det blir klart innan man ratificerar renbeteskonventionen? Själva vitsen med det hela är att få det klarlagt att det föreligger renbetesrätt på den här marken innan man skriver på ett avtal med Norge. Det är poängen i frågan, och det är den frågan som jag vill ha ett svar på.

I det skrivna svaret har angetts ett antal datum, och det är i och för sig lovvärt. Men det viktiga är om regeringen är beredd att i det här skedet säga ja till en förlängning så att det blir absolut klarlagt att det finns renskötselrätt på marken i fråga innan man fastställer renbeteskonventionen.

När det sedan gäller detta med ILO fegar ministern förstås. Det är ju inga lätta frågor, och jag förstår att ministern ogärna lämnar något svar med inriktning på vad regeringen avser.

Men utredningarna har duggat tätt. Det var Hörgrens utredning, det var Rennäringspolitiska kommittén, och nu är det väl även Eliasson som jobbar med en utredning om Sametinget. Nu har regeringen även lovat att enbart dubbelregistreringen ska utredas, utöver jakten i allmänhet. Visst är det bra med utredningar och att man får ett underlag, men framför allt måste det ju vara en minister och en regering som vågar visa vägen och trycka någonting i frågan, och här fegar ministern.

Ska man göra förändringar i den svenska lagstiftningen så att man når upp till ribban i ILO-konventionen krävs det förändringar som påverkar äganderätten. Så är det, och det var också därför som Rennäringspolitiska kommittén var delad. Det var fyra partier som stod bakom en reservation – en socialdemokrat, en moderat, en centerpartist och en kristdemokrat – därför att man tyckte att förslagen gick för långt. Därför tycker jag inte att det är mer än rätt att ministern säger: Jag är beredd att förändra lagstiftningen på ett sådant sätt att vi når upp till ILO 169, oavsett om det påverkar äganderätt eller ej. Det är det som ministern ska svara på och inte fega.

Anf. 36 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! De svar vi får på Ola Sundells frågor är inte så där enormt kristallklara, och det kan ju ha sin förklaring i att det inte är så enkla frågor. Det är mycket känslor i det här, och det är ett historiskt skeende som vi kanske inte alltid känner till.

Samernas och rennäringens kamp för tillgång till marker för renbete är inte någonting som har kommit till hastigt, för det här har varit ett bekymmer i århundraden. Vi vet mycket väl hur det var när gränsdragningen skulle göras mellan Sverige och Norge. Det är två nationer som vi dragit ett streck på kartan mellan, men renen vandrar ju oavsett det där strecket på kartan. Lappkodicillen, som på 1700-talet i samband med gränsdragningen talade om rättigheterna för samer och renar att röra sig över de här gränserna, garanteras ju egentligen lagstiftningsmässigt.

Vi har haft en hel del bekymmer med att rätta till, fixa och ordna allt det här. Vi minns med smärta de tvångsförflyttningar som skedde av samer och renar på 30-talet, och det vill vi inte upprepa.

Vi har överenskommelser från 1972 som efter 30 år utgår 2002, och nu förlänger vi dem i tre år. Flera av de 30-åriga avtalen har inte varit så enormt goda, utan de har ställt till bekymmer som har gjort att vi från riksdagens och regeringens sida fått betala skadeersättningar.

Nu har vi en ny renbeteskonvention som kan träda i kraft om tre år efter den här förskjutningen och som är betydligt gynnsammare för svensk rennäring. Då är det naturligtvis illa att av olika skäl skjuta upp konventionen. Jag vill höra om ministern har samma syn på det här. Vi kan ju inte tillfälligtvis blanda ihop den gränsdragningskommission som är tillsatt med någonting som egentligen har en flerhundraårig historia, nämligen konventionen mellan länderna. Gränsdragningskommissionen ska lägga fram sitt betänkande den 31 december 2004. Dessutom blir renbeteskonventionens giltighet förlängd till den 30 april 2005. Vi har fyra månader på oss att se om det här blir bra, Ola Sundell. Nu kanske det inte är riktigt så enkelt, för jag kan i och för sig inse att det blir en svårare process. Men nya svårigheter uppstår när vi försöker att blanda ihop konventionerna, och det ska vi inte göra i onödan. Därför har utskottet och den här kammaren sagt att vi ska vänta med den frågan nu och avvakta de tre årens förlängning, så får vi se hur situationen är då.

Sedan vill jag bara kort säga något om det som Ola Sundell tar upp och som är en stridsfråga. När det gäller Rennäringskommitténs arbete hör man ständigt i debatten att gällande rätt förskjuts. Vad grundar man sig på när man säger att gällande rätt förskjuts i de förslag som föreligger? Jag skulle faktiskt vilja höra det också av Ola Sundell för att få

klarat vad man menar när man pratar om det här. Samrådspålit, att det blir lite mer obligatoriskt att samråda med varandra, är det att förskjuta gällande rätt? Ömsesidig hänsyn, är det att förskjuta gällande rätt? Förklara det, Ola!

Prot. 2001/02:105
14 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 37 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det hörs att det är valrörelse snart. Det hörs på Ola Sundells tonläge och också på hans ordval. Men jag tycker, Ola Sundell, att detta är en sällsynt dålig fråga att skapa strid kring och höja tonen för. Vad det handlar om är att vi har en ursprungsbefolkning i Sverige som heter samerna. Det är inte vi i Sverige som har hittat på det, utan det är deklarerat av FN att detta folk är Sveriges ursprungsfolk.

Så har vi andra vanliga svenskar som bor på ungefär samma ställe som vårt ursprungsfolk. Då är det min uppgift som jag har arbetat med, och det är ett mycket svårt arbete, att försöka finna vägar så att såväl samer som markägare, jägare, kirunabor, västerbottenbor och jämtlänningar kan leva sida vid sida.

Vi har gjort ett antal saker, men på grund av att frågan är oerhört komplex och på grund av att den är kontroversiell – det behöver man bara åka upp till Piteå på ett möte med 400 jägare som kräver min avgång för att förstå – försöker jag ta det i små steg. Jag tror att det är viktigt att göra det. Jag försöker också få parterna att tala med varandra. Det gäller både att staten ska tala med samerna, och med jägarna förstås, och att jägare och markägare ska tala med den samiska befolkningen. Därför förbereder vi nu ett forum för försoning. Det är inte bara det att staten ska försonas med samerna, utan det handlar lika mycket om lokal och regional försoning. Jag tror att det är väldigt viktigt och att det behövs.

Det gör, tillsammans med vanlig, traditionell förvaltning som jag utgår ifrån att Ola Sundell är bekant med efter sina år i riksdagen, att det blir det här svaret. Vi har utrett. Utredningen är ute på remiss. Remisstiden tar slut i november. Då vet vi vad olika intressenter tycker. Då bereder vi frågan, och så småningom blir det en proposition. Det är inte att feqa, Ola Sundell. Det är att vara noggrann. Det är att ta hänsyn till vad olika parter tycker och inte i förväg spela ut en uppfattning. Det går inte till så i andra frågor heller. Det ska inte gå till så i den här frågan, kanske i synnerhet inte i den här frågan, som är så svår att hantera. Men den hantering jag talar om i det här svaret är inget undantag. Det är normal, vanlig förvaltningspraxis.

Sedan tackar jag Ulf Björklund för stödet. Det är roligt. Då kan man kanske reducera de där fyra partierna som Ola Sundell talade om till tre, vad vet jag. Då är ni inte så många och så starka längre. Det blev ju trots allt majoritet för någonting annat. De var ju starkare. Då förstärks kanske den majoriteten, och i så fall är jag glad över det. Men det blir som sagt en senare fråga.

När det gäller frågan om att skjuta på konventionen till dess att Gränsdragningskommissionens arbete är klart kan man se av tidtabellen att det blir så – om tabellen håller. Vi får väl ändå tro att den ska hålla, och då har vi lite tid på oss. Om det skulle bli så illa att det tog tio år med Gränsdragningskommissionen kan vi ju inte vänta med den norsk-svenska renbeteskonventionen. Vi måste ha ordning på det här.

Anf. 38 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jordbruksministern säger att när vi diskuterar de här frågorna är det något för valrörelsen. När jag kräver klarlägganden säger Margareta Winberg att det är valtaktik. Hon hänvisar till upprördheten bland jägare i Piteå. Deras upprördhet berodde egentligen på otydligheten om vad det är som gäller. Det var där som konflikten inträdde, när inte regeringen gav vägledning, när inte ministern sade ungefär vilken uppfattning hon ville ha.

Det är dessa klarlägganden jag avser också när det gäller svaret om ILO. Vad är det regeringen vill? Har man en uppfattning eller har man det inte? Beträffande svaret på den förra interpellationen när det gäller jakten fanns inte jakten med i direktiven för den här utredningen, Rennäringspolitiska kommittén. Jaktfrågorna kom med i och med att tilläggsdirektivet om ILO hamnade på kommitténs bord. Så ligger det till.

Jag skulle vilja säga att den stora konflikten när det gäller framför allt Rennäringspolitiska kommitténs arbete är markfrågan, skogsbruket. Jag skulle ha valt en helt annan taktik än den som utredningen valde. Jag skulle ha samlat skogsbruket och renskötseln till ett jättestort grupparbete och frågat: Hur använder vi de här markerna på bästa sätt? Det gäller alltså en metod för att använda markerna i Norrland på bästa sätt. Efter att man kommit ut efter ett sådant grupparbete, om man hade varit överens, skulle man ha tittat på vilken lagstiftning man behöver för att det här ska fungera.

Nu gjorde man tvärtom. Man började med skrivbordsprodukten och försökte anpassa verkligheten efter den. Det är där som konflikten ligger i det här förslaget, och det är där jag kräver ett svar från ministern. Vill man slå in på den här linjen med lagstiftning och paragrafer eller är det så att säga metoden att använda marken på bästa sätt som är den rätta?

Tittar man på det moderna skogsbruket i dag ser man att det inte är något problem att kombinera renskötsel och skogsbruk. Skonsam markbehandling ligger i skogsbrukets intresse likaväl som i renskötselns. Så när det gäller näringarnas förutsättningar skulle det väldigt enkelt gå att genomföra det här utan att börja höja ribban när det gäller lagstiftning.

Till Ulf Björklund skulle jag, med all respekt för en dalmas, vilja säga något om rättssäkerheten. Om det tar tio år, fem år eller två år får vi nog leva med det. Jag tycker att det är rimligt att en markägare ska veta om den här marken kommer i fråga för renskötsel eller ej. Sedan kan man hänvisa till månghundraåriga dokument fram och tillbaka, men man måste veta vad som gäller. Är det renskötselrätt eller ej? Som jag uppfattade Ulf Björklund tummade han på äganderättsbegreppet här, och det överraskar mig.

Anf. 39 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är riktigt att man gör en del klarlägganden och förtydliganden i en svår fråga där man lätt lurar både varandra och andra människor. Är det detta Ola Sundell syftar till är det naturligtvis bra. Han nämner rättssäkerhet. Han tycker att det är rimligt att man som markägare ska veta om man äger marken och har rätt till den. Jag tycker att det är rimligt att man som same och renägare ska veta om man har betesrätt på marker av urminnes hävd så att man kan känna en trygg-

het för att näringen ska leva vidare. Det är en rättighet som även samerna har.

Markäganderätten ska inte på något sätt förringa renskötselrätten och betesrätten. Som jag ser det har den samma värde, samma styrka. Det var för övrigt redan 1886 som man fastslog i riksdagen – och frågan är ju om riksdagens ord gäller – att betesrätten är precis som ett servitut. Har jag en brunn och har servitut eller en väg och har servitut kan det genom äganderätten inte på något sätt hävdas att man inte har rätt till sin väg och sin brunn. Likadant är det självklart med renskötselrätten och betesrätten.

Sedan vill jag också säga med den begränsade tid vi har till det här stora och svåra området att när det gäller rättighetsförskjutningar handlar det väldigt mycket om att fundera på vad det är som egentligen redan gäller. Vad gäller redan? På något sätt måste man förtydliga och klarlägga det. Att då kalla det för en plikt, samrådsplikt, i stället för något som är frivilligt och som vi vet inte har fungerat kan väl inte vara en förskjutning i rättshänseende?

En utökad samrådsplikt från båda parter har ingenting med rättsförskjutning att göra. Det är det här vi måste få klart för oss, att det är lite begreppsförvirring och att man överdriver de här farhågorna. Det är egentligen ganska självklart och enkelt om vi pratar om ömsesidig hänsyn.

Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Även om Ola Sundell talar högt är innehållet i det han säger väldigt märkligt. Han får det att framstå som så enkelt. Det är bara att sätta sig i gruppmöte så löser man problemet. Det är bara att förstå hur det moderna skogsbruket bedrivs så är det inget problem längre.

Jag undrar varför den utredning Ola Sundell själv satt med i inte klarade av att tillsammans göra detta. Det var ju många möten. Det fanns en särskild grupp med markägare och renägare som just hade gruppmöten. Det visade bara på att detta är ett väldigt svårt problem.

Ni enades heller inte i kommittén, bl.a. på grund av det som Ulf Björklund tog upp.

Jag vet att Ola Sundell själv var ute och hade möten i bygderna. Varför gjorde inte Ola Sundell det här grupparbetet då och löste hela problemet åt regeringen? Det hade varit förnämligt.

Sanningen är att det inte är så enkelt. Det är faktiskt ett oerhört stort och svårt område som vi rör oss i. Då tycker jag att vi får hålla på och utreda det. Då får vi lyssna till varandra. Då får vi ta in synpunkter. Vi får remissbehandla. Så småningom kan vi fatta beslut i en väldigt svår fråga. Det är och förblir mitt svar här i dag.

Anf. 41 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag antar på stående fot erbjudandet från ministern att börja om från början och börja i rätt ända, nämligen med just det jag beskrev, att klargöra förhållandena och utnyttja marken på rätt sätt. Sedan fastställer man den lagstiftning som behövs. Att göra det lätta verkar kanske ibland ganska enkelt, men så är det oftast.

Vi vet i dag att det pågår förhandlingar vid sidan av hela det utredningsväsende som existerar. Det är SSR och skogsbrukarna som håller på att jobba sig samman just med den metod som jag beskriver. Det är där

som jag ser möjligheterna till långsiktiga, varaktiga lösningar, ingen annanstans. Det är i praktiken där ute där renskötaren stöter på skogsbrukaren som problemet måste lösas. Man kan konstruera paragrafer i det oändliga från skrivbordet. Men förstår man inte verkligheten kommer de där paragraferna lika bra att kunna förpassas till papperskorgen. Det är där ute det måste börja.

Man håller på och förhandlar. Det är därför det är så oerhört viktigt att ministern anger tonen. Det kan vara så att säger man för mycket från regeringens sida kommer de här förhandlingarna att falla ihop. Då står man på ruta 1. Ingenstans har man kommit och ingenting har man vunnit. Det vore önskvärt om ministern kunde ge ett enda litet klartecken för att hon inte är beredd till rättighetsförskjutningar. Se till att de här näringarna kan åstadkomma en lösning på bästa sätt innan man förändrar lagstiftningen!

Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Säger man för mycket brakar förhandlingarna ihop, säger Ola Sundell. Det är det jag vet. Därför säger jag inte vare sig det ena eller det andra. Beroende på vad jag säger stör jag den ena parten, och säger jag det andra stör jag den andra parten. Jag tycker faktiskt att det är rimligt att vi gör som vi alltid brukar göra, nämligen avvaktar vad olika intressenter säger.

Jag tycker också att det är alldeles utmärkt att skogsägarna och SSR sitter tillsammans i ett sådant här grupparbete. Jag har inte tänkt gå in och störa det. Det tycker jag är väldigt bra. Tvärtom uppmuntrar jag det. Det är också så att det ligger en ansökan hos mig från LRF och SSR om pengar för att ha en informationssatsning tillsammans. Vi har inte fattat något beslut om detta ännu, men det är också tecken som visar att man faktiskt, precis som Ola Sundell själv säger, på andra vägar söker samarbete. Det är väldigt, väldigt bra. Jag har sagt det nu: Det är väldigt, väldigt bra.

Sedan kommer lagstiftningen och det andra. Det måste vi hantera. Det är därför jag sitter i regeringen och Ola Sundell sitter i riksdagen, för att sköta våra uppdrag. Det ska vi göra. Men vi ska göra det med ordning och reda och med den praxis som är vanlig i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2001/02:416 om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Anf. 43 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Siv Holma har frågat statsministern om han avser att ta något initiativ för att stärka Sametingets inflytande i olika beslutsprocesser och för att förbättra inflytandet för den samiska befolkningen och befolkningen i Tornedalen över frågor som rör naturresurser och ekonomiska frågor i deras närmiljö. Hon frågar också om statsministern avser att presentera någon strategi för att stärka den samiska befolkningens och Tornedalens befolknings position i det svenska samhället.

Frågan om samer och rennäring hanteras av Jordbruksdepartementet. Frågor om nationella minoriteter, såsom tornedalingar, hanteras av Näringsdepartementet. Interpellationen har överlämnats till mig.

Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Såväl samerna som tornedalingarna har erkänts som nationella minoriteter.

Eftersom samerna också är en urbefolkning har de en särställning, vilket bl.a. inrättandet av Sametinget är ett uttryck för. Folkrättsligt skiljer sig regelverket för ursprungsfolk från det för minoriteter. Det gäller främst ursprungsfolkens relation till land och vatten och självbestämmande, vilket framgår av bl.a. rennäringslagen och sametingslagen.

Frågan om Sametingets inflytande i olika beslutsprocesser har bl.a. utretts i betänkandet *Samerna ett ursprungsfolk i Sverige* (SOU 1999:25) där utredaren lämnade vissa förslag på lagstiftningsåtgärder som enligt utredaren krävdes för att Sverige ska kunna ratificera ILO:s konvention nr 169. Frågan om Sametingets inflytande i beslutprocesser har också behandlats och utretts av Rennäringspolitiska kommittén som nyligen lämnade sitt betänkande *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101). Här lämnades ytterligare förslag på åtgärder. Detta betänkande remissbehandlas för närvarande. Den pågående översynen av Sametingets organisation har också i uppdrag att lämna förslag till hur Sametingets medverkan i samhällsplaneringen ytterligare kan förstärkas. Denna utredning ska överlämna sitt betänkande den 30 september i år.

Min och regeringens ambition har hela tiden varit att lämna över fler myndighetsuppgifter till Sametinget, dvs. att öka det samiska självbestämmandet och därigenom stärka samernas inflytande i olika beslutsprocesser i takt med att Sametingets organisation får en tydligare ställning. Regeringen har för avsikt att efter det att alla de nämnda utredningarna remissbehandlats ta samlad ställning till vilka åtgärder av olika slag som behövs för att öka detta inflytande.

Minoritetspolitiken omfattar i första hand kultur och utbildningsinsatser, men den ger också de nationella minoriteternas möjlighet till inflytande stor betydelse. Olika åtgärder har därför vidtagits med denna inriktning. Bl.a. hålls samrådsmöten med företrädare för regeringen och minoriteternas organisationer. Särskilda medel har också tilldelats organisationer som företräder nationella minoriteter för att stärka deras möjligheter till inflytande i frågor som rör dem.

Minoritetspolitiken är ett nytt politikområde, och det finns behov av att utveckla verksamheten. För att vi ska kunna se vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas kommer den nuvarande verksamheten att följas upp och utvärderas.

Anf. 44 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag upplever att det var försiktiga svar som jordbruksministern gav på mina frågor, men jag tackar ändå för svaren som beskriver det faktiska läget för hur långt de här viktiga frågorna har kommit. Jag tycker också att färdriktningen i arbetet är åt rätt håll.

Med tanke på de diskussioner som förts innan interpellationsdebatterna och att jag hade förmånen att vara med i Rennäringspolitiska kommittén ett tag tycker jag att resultatet av det arbetet, som jag inte var med om

att slutföra, i många stycken är positivt. Jag förstår att det här är komplexa frågor. Det är många parter som är involverade, och det handlar också om mycket känslor. Jag har också en känsla av att uppfattningen om frågornas komplexitet har en tendens att minska ju längre avståndet är till renskötselområdet eller till det som anses vara mark som traditionellt tillhört samebefolkningen.

Jag vill gärna ändå ta upp en del saker som tangerar det som har diskuterats tidigare. Det är ILO-konventionen 169 som är viktig utifrån de här frågeställningarna.

Av det vi har hört tidigare har vi fått bekräftat att det finns en stark oro både hos den samiska befolkningen och hos ortsbefolkningen. I ortsbefolkningen ingår också tornedalingar.

Bland samerna uttrycks å ena sidan oron att de renskötande samernas makt ska stärkas och att de icke renskötande samerna kommer att lämnas därhän. Å andra sidan sägs motsatsen, dvs. att de icke renskötande samernas inflytande kommer att stärkas på de renskötande samernas bekostnad. Det är en oro som ofta fokuseras kring rätten till jakt och fiske. Bland ortsbefolkningen, företrädesvis den manliga befolkningen, finns de som i generationer har jagat och fiskat. De upplever att detta är en viktig del i deras livskvalitet. De befärar att de kommer att uteslutas från jakt och fiske när ILO-konventionen skrivs på och när samerna får bestämmanderätt och tar över förvaltningen av renskötselområdet på den s.k. statliga marken. Andra uttrycker farhågor om att ratificeringen skulle kunna innebära problem med att t.ex. starta gruvbrytning.

Jag nämnde i interpellationen att det finns en ytterligare dimension som kanske aldrig har beaktats. Jag tycker att det är viktigt att ta fram att det finns många som har bott i dessa områden i flera generationer, i hundratal år, som är både samer och tornedalingar. Kategorisering av människor på grund av etnicitet är inte alltid så lätt att göra. Det här handlar också om etnicitet. Jag frågade hur både den samiska och den tornedalska befolkningens inflytande kan öka över naturresurser och ekonomiska frågor i deras närmiljö. Det är en aktuell fråga mot bakgrund av att just Rennäringspolitiska kommittén föreslår att Länsstyrelserna i Norrbottens län, Västerbottens län och Jämtlands län ska ha ansvaret för frågor kring markupplåtelser inom sina områden. Enligt propositionen om regional samverkan och statlig länsförvaltning, som riksdagen har fattat beslut om, ska regeringen utse dem som sitter i länsstyrelsen, inte som tidigare landstingen. Det innebär att inflytandet i frågan minskar när det gäller markupplåtelser. I frågan om behovet av någon form av samrådsförfarande, t.ex. förslaget i debatten om lokal förvaltning, om den aktuella marken där både samer och ortsbefolkningen är representerade skulle jakt och fiske kunna ingå. Jag har också noterat att ministern har varit positiv till att titta på detta.

Jag ser att min talartid är slut. Därför vill jag avslutningsvis poängtera att det är viktigt att få bra samrådsprocesser bland framför allt människor som bor i området.

Anf. 45 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag har inte så många avvikande åsikter. Jag tycker också att man måste försöka få till stånd bra samrådsprocesser. Det är bara genom att prata med varandra som man kan lösa frågor. Alternativet är ju

krig. Det är väl ingen av oss som gillar det – hoppas jag. Det är därför detta är en process som måste få ta tid. Det tar tid att prata med varandra, att, som den förre interpellanten sade, sitta i grupparbete. Det brukar emellertid ge ett gott resultat. Därför kan man inte ha bråttom. Jag har absolut ingen annan åsikt.

Jag sade i samband med en tidigare interpellation att jag överväger en utredning om jakten inom dessa områden. Där ingår bl.a. att titta på hur markerna kan förvaltas tillsammans. Går det att göra?

Det finns en lite svårare fråga. Jag upplever inte att Siv Holma gör en klar distinktion mellan samer och tornedalingar. Det finns trots allt en skillnad där. Samerna är en ursprungsbefolkning med vissa rättigheter som inte tillkommer andra. Huruvida tornedalingarna är en urbefolkning har aldrig varit uppe till bedömning. Vi har aldrig fått någon framställning i den frågan. Tornedalingarna är erkända av regering och riksdag som en nationell minoritet i Sverige. Det betyder att man får tala sitt språk och att språk och kultur främjas i bl.a. utbildning och medier. För en ursprungsbefolkning, som samerna är, finns det lite ytterligare förpliktelser från staten gentemot den gruppen.

Jag upplever inte att vi har några olika åsikter i frågan.

Anf. 46 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag förstår den folkrättsliga skillnaden mellan urbefolkning och tornedalingar – som är en nationell minoritet. Jag sade att det här kan vara lite komplext. Har ens familj bott där i flera generationer kan man ha både samiska och tornedalska rötter.

Det bästa vore att både stärka det samiska inflytandet på grund av deras status som urbefolkning och samtidigt kunna garantera en demokratisk delaktighet för ortsbefolkningen, inklusive den nationella minoriteten tornedalingar, i det aktuella området.

Fru talman! Jag har också tagit del av jordbruksministerns tal vid Sametingets möte i Kiruna den 20 februari. I avsnittet om ILO-konventionen säger regeringen samma sak som Vänsterpartiet, dvs. att den på sikt ska ratificeras. I detta sammanhang möts jag ofta av uppfattningen om att ratificeringen kommer att ske inom en mycket snar framtid. Kan ministern på något sätt ge någon bedömning om hur lång tid det kan tänkas ta innan ILO-konventionen ratificeras? Ministern har varit inne på vilka villkor som måste vara uppfyllda innan en sådan ratificering kan ske. Jag tror att det finns ett intresse att vid samtal om sådana saker ha någon uppfattning om hur många år det kan vara fråga om.

I talet nämner ministern informationssatsningar om samerna och samernas historia som ett sätt att möta okunskaperna. Men det har också slagit mig att jag har läst i tidningar och hört vid samtal med enskilda kirunabor att ministern har tackat nej till en inbjudan från Kiruna Jakt- och Fiskevårdsförening och även från den socialdemokratiska arbetarkommunen i Kiruna om att komma och diskutera ILO-konventionen. Om detta är en korrekt uppgift vore det intressant att få ta del av motivet till detta. Det kan hända att det inte är korrekt.

Det är viktigt att diskutera frågorna inte bara med samer utan med alla involverade. Jag har en känsla av att mycket av de motsättningar som finns kan överbryggas, precis som ministern var inne på, om den oro som

finns tas på allvar – även om den uttrycks klumpigt och kan uppfattas som rasistisk.

En annan intressant fråga som ministern berörde i sitt tal är den kollektiva skulden, dvs. för de oförrätter som tog sin utgångspunkt i Sveriges egen kolonisationsperiod från 1600-talet fram till våra dagar gentemot samerna. Det är en kollektiv skuld som ministern menar måste hanteras. I talet säger ministern att regeringen föreslår en svensk försoningsprocess som syftar till en gemensam analys av konfliktorsaker och en uppgörelse med konflikterna. Ministern har varit inne på sättet, men jag tycker ändå att det vore intressant att få detta ytterligare utvecklat också med tanke på att det finns andra parter som är med i sammanhanget, inte bara staten. Många gånger kan det uppfattas som att vad staten har gjort fel får folk ute i landet som inte har haft del i skulden betala för.

Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! När vi kan underteckna ILO-konventionen kan jag inte säga i dag. Hörgren föreslog i sin utredning att ett antal åtgärder måste vidtas innan. Det gäller bl.a. informationssatsningen. Den är i full gång. Gränsdragningskommissionen har just startat sitt arbete. Frågorna som rör jakt och fiske måste klaras ut. De är inte utklarade. Det var ett tilläggsdirektiv till Rennäringspolitiska kommittén. Kommittén hann inte med. Jag har tidigare i dag sagt att jag överväger att bryta loss frågan ur kommittébetänkandet, även om remisstiden inte går ut förrän i november. Jag tycker att det är viktigt att försöka bringa klarhet i de här svåra jakt- och fiskefrågorna. Det handlar ju både om dubbelregistrering av älgjakt och om den s.k. fria jakten.

Sedan är det viktigt att dessa frågor diskuteras. Efter det att Hörgrens utredning var klar och i samband med tillkomsten av Rennäringspolitiska kommitténs betänkande hölls det ett ganska stort antal dialogmöten och informationsmöten i Norrlands inland. Det var väl förhoppningsvis en början till en dialog. Det var en ganska upphetsad ton, har jag förstått. Jag var inte själv med, utan det var de som skötte utredningarna som höll i dessa möten.

Det får ta sin tid. Det är ingenting som går från en dag till en annan eller från ett år till ett annat. Det här måste få ta sin tid. Samtidigt får vi naturligtvis kritik minst en gång om året från FN för att vi som har varit pådrivande när det gäller den här konventionen inte undertecknar den själva. Det är lite svårt att i längden försvara ett sådant beteende. Men jag kan i denna stund inte säga någon dag för detta.

Jag har varit i Kiruna. Jag har träffat socialdemokraterna där. Det är väldigt viktigt att alla partier, i alla fall de partier som vill ha försoning och som vill att man ska kunna ta steg framåt, pratar om de här sakerna på ort och ställe och försöker att jämka samman olika grupper. Jag hoppas att det sker också i Kiruna.

Jag kan i dag inte säga så mycket mer om forumet för försoning. Vi arbetar med det. Det är inte någonting som vi ska lägga fram förslag om, utan vi arbetar fram det i dialog med framför allt Sametinget. Tanken är att det ska vara en bredare diskussion än enbart mellan staten och samerna. Vi vill ju få till stånd en bredare diskussion och dialog också med andra.

Anf. 48 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag tror också att det är viktigt att alla medverkar i en dialog, men det kan väl vara svårt. Det är så många känslor involverade, och alla har en uppfattning om detta.

Jag tycker att det finns en svår fråga som kommer upp. Det gäller frågan om ratificeringen av ILO-konventionen 169. Det blir en återgång till en situation där ägandet och förvaltandet av en mark överordnas demokratiuppfattningen, dvs. en människa en röst, och att alla människor är lika mycket värda. Samtidigt förstår jag till hundra procent att vi har en urbefolkning som naturligtvis ska ha en särställning. Men jag tycker att detta inte är så enkelt. Därför uttryckte jag det så att man skulle kunna stärka det samiska inflytandet på grund av deras ställning som urbefolkning samtidigt som man garanterar det demokratiska deltagandet för ortsbefolkningen. Då handlar det inte bara om att staten har en bra relation kontra samerna på bekostnad av andra grupper.

Jag vet inte om jag har så mycket mer att tillägga i den här frågan. Jag upplever inte att vi har så stora åsiktsskillnader här. Jag förstår att det är problematiskt att FN kritiserar Sverige för att det tar för lång tid. Eftersom jag känner till komplexiteten har jag samtidigt förståelse för att det behöver ta den tid det tar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:105

14 maj

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2001/02:436 om sysselsättningen inom de areella näringarna

Anf. 49 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat näringsministern vilka åtgärder han avser att vidta för att främja sysselsättningen inom de areella näringarna. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara frågan.

De areella näringarnas ekonomiska betydelse har minskat betydligt till följd av den omfattande strukturomvandling som skett i Sverige under de senaste 50 åren. Utveckling beror framför allt på de tekniska framstegen och den ökade produktiviteten inom sektorn. Sysselsättningen inom jordbruket med binärningar uppskattas i dag uppgå till ca 2 % av landets förvärvsarbetande. Härtill kommer den indirekta sysselsättning som jord- och skogsbruket ger upphov till.

I vissa delar av landet har emellertid jord- och skogsbruket en större relativ betydelse. Exempelvis har Gotlands län en betydligt högre andel sysselsatta inom jordbruket med binärningar. I dessa delar av landet har jord- och skogsbruket en fortsatt stor betydelse för den ekonomiska och sociala utvecklingen.

Det är viktigt att tillväxtförutsättningar i alla regioner stärks. Grunden för ett gott företagsklimat är en sund ekonomisk politik. Av stor betydelse är också de framtida infrastruktursatsningar som regeringen i höstas föreslog och som bl.a. omfattar det regionala vägnätet. När det gäller produktionsskatterna har jordbruket i energiskattesammanhang jämförts med tillverkningsindustrin. Vidare har beslutats att skatterna på handels-

gödsel och bekämpningsmedel kommer att återföras till jordbruksnäringen. Beträffande dieselskatten pågår för närvarande en utredning.

Regeringens politik för regional utveckling och livskraft i alla delar av landet innebär att ett tydligare regionalt utvecklingsansvar läggs på vissa politikområden med stor strukturell betydelse, däribland landsbygdspolitiken och politikområdena inom de areella näringarna. Jordbruket och de övriga areella näringarna bör därför kunna medverka aktivt i de regionala tillväxtprogram som ska utarbetas.

Riktade åtgärder för att främja sysselsättningen inom jordbruket och därigenom landsbygdens ekonomiska och sociala utveckling görs framför allt inom ramen för det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet. Programmet medfinansieras av EU och uppgår till totalt 23 miljarder kronor under perioden 2000–2006. Som exempel på åtgärder kan nämnas kompensationsbidrag till jordbruk i mindre gynnade områden och stöd till landsbygdsutveckling som syftar till att skapa förutsättningar för ett vidareutvecklat och differentierat jordbruk. Utöver miljö- och landsbygdsprogrammets åtgärder lämnas ett nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige.

Jordbruket måste i framtiden utvecklas för att i ökad utsträckning integreras i den samlade regionala utvecklingen. Ett öppet, varierat och attraktivt jordbrukslandskap har ett potentiellt ekonomiskt värde för landsbygd och regioner som genom jordbrukarnas kompetens och företagsamhet skulle kunna utgöra en viktig bas för regional tillväxt och utveckling inom sektorer som t.ex. turism, kultur och rekreation.

Anf. 50 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jordbruksministern och jag har flera gånger diskuterat just jordbruksfrågorna. Jag ville vidga den här diskussionen. Det var därför jag ställde frågan om sysselsättningseffekten av de areella näringarna i ett vidare perspektiv till näringsministern.

Jordbruksministern säger att 2 % av sysselsättningen sker inom jordbruket. Det är ju riktigt, men jag tycker att vi måste se den här frågan i ett betydligt vidare perspektiv. Ministern säger också att betydelsen av jordbruket har minskat betydligt under de senaste åren.

Jag vet inte om den uppfattningen egentligen är riktig. I ett vidare perspektiv är jordbruket ett avgörande led i en produktionskedja som sysselsätter betydligt fler människor än näringen själv. Det är basen för en omfattande verksamhet i andra näringar, främst livsmedelsindustrin och även hos underleverantörer i olika led. Jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter i Sverige år 1999 enligt beräkningar från nationalräkenskaperna 83 600 personer inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, 69 600 inom livsmedelsindustrin och 97 200 övriga indirekta sysselsättningar. Det blir sammanlagt 250 400 personer som har en direkt sysselsättning baserad på jordbruket och utifrån primärproduktionen som sådan. Livsmedelssektorn sysselsätter således ¼ miljon människor i Sverige. Det motsvarar 6 % av sysselsättningen i landet. Varje jordbrukare sysselsätter således ytterligare två personer om man utgår från de här uppgifterna. Om man försöker vidga det här perspektivet ytterligare beräknar man att ungefär 170 000 personer är sysselsatta med distribution av svenska livsmedel. Det får man också tillföra den här siffran som är mer preciserad i det här sammanhanget. Till detta kommer ytterligare

perifera indirekta effekter av jordbruksnäringen inom ramen för detaljhandel, kommunal service och liknande där man på många orter är direkt berörd av det primära jordbruket.

Det har gjorts vissa beräkningar. Man har sett det i ett ännu vidare perspektiv. Man har kommit fram till att nära 130 000 personer är indirekt sysselsatta i jordbruket. Jordbruket är en spindel i nätet när det gäller sysselsättningen på väldigt många orter och för väldigt många människor. Det sysselsätter betydligt fler än de 2 % som redovisas.

Om vi tittar på skogsbruket ser vi ungefär samma sak när det gäller direkta och indirekta effekter. Antalet personer som är direkt sysselsatta i skogsbruket är 90 000–100 000. Antalet indirekt sysselsatta är ungefär 180 000 personer. Om man ser till ett ännu vidare perspektiv och till dessa siffror lägger effekterna inom t.ex. transportnäringen får man ännu högre tal.

Det är utifrån detta faktum som jag har velat fråga näringsministern hur han ser på de areella näringarnas sysselsättningseffekter nu och på lite sikt. Det är ingen tvekan om att de areella näringarnas sysselsättningseffekter även på sikt kommer att ha väldigt stor betydelse inte minst på landsbygden, men också när det gäller vissa tätorter. Precis som jordbruksministern sade är det framför allt i vissa kommuner och i vissa delar av landet som denna effekt är speciellt påtaglig. Näringen är nödvändig för att man ska kunna hålla sysselsättningen uppe. Vi måste se till att vi har en effektiv primärproduktion, som är basen för sysselsättningen i ett vidare perspektiv.

Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! För ovanlighetens skull tycks vi inte ha motstridiga uppfattningar. Jag delar Göte Jonssons syn på detta. Jag har också tagit del av dessa siffror och vet att det är så. Vad jag försöker säga i interpellationssvaret är att antalet bönder i primärproduktionen har minskat drastiskt de senaste årtiondena på grund av strukturomvandling och rationalisering. Det finns indirekta effekter i livsmedelsindustrin och när det gäller transporter, handel osv. Många blir berörda av detta. Vi är också överens om att det varierar över landet. På en del håll är dessa näringar vanligare än på andra håll.

Man kan fundera över hur det blir på sikt. Det har jag som jordbruksminister i uppdrag att göra. Det är synnerligen aktuellt, för vi diskuterar just nu halvtidsöversynen av EU:s jordbrukspolitik. Så småningom ska vi diskutera politiken inför den programperiod som börjar 2007.

Om vi tittar på hela EU-området – drar vi in kandidatländerna blir det ännu tydligare – ser vi att vi i dag producerar ett överskott av mat. Antalet bönder kommer med all sannolikhet att minska ytterligare. Det sker kanske inte i Sverige; det beror lite grann på vilken politik vi för. Men i länder där man ännu inte genomgått den strukturomvandling som vi har gjort i Sverige kommer det att bli färre jordbrukare, och man kommer att få syssla med andra saker.

Här försöker vi föra in ett nytt perspektiv i EU-processen. Visst producerar bönder mat – det är naturligtvis deras viktigaste uppgift. Men vi försöker se att bönder också producerar andra saker. Skulle vi göra en total avreglering av jordbruket inom EU – jag vet inte om det finns några förespråkare för det i denna kammare, men man hör det nämnas på andra

håll – skulle det få katastrofala följder för produktionen. Produktionen skulle vara koncentrerad till vissa delar av Sverige, och det skulle inte produceras något på Gotland eller Öland, i Jönköpingstrakten eller i Östersundstrakten.

Man får fråga sig om bönderna producerar någonting utöver maten. Jag tycker att de gör det. De producerar öppna landskap och våtmarker – sådant som vi vill ha men som vi inte kan äta. Det är sådant vi ändå tycker är viktigt. Då måste vi vara beredda att betala för detta.

Just nu diskuterar vi intensivt hur en sådan betalning ska gå till och hur man kan förändra EU:s ganska komplicerade, för att uttrycka sig milt, jordbrukssystem i denna riktning, så att vi inte producerar för mycket mat utan äter upp det vi producerar. Därutöver är vi villiga att betala för upplevelser, skönhet, miljö och biologisk mångfald. Den debatten tycker jag är väldigt spännande.

Anf. 52 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag delar jordbruksministerns uppfattning på den punkten. Vi måste vidga diskussionen när det gäller vad jordbruksnäringen ska producera. Här måste vi fästa uppmärksamheten på vilken nytta jordbruket gör annat än som livsmedelsproducent. Det är två saker vi måste ha klart för oss i framtiden: dels att jordbruket är livsmedelsproducent, dels att jordbruket är producent av andra varor och tjänster.

Här tror jag att det finns väldigt goda möjligheter att se till att man inom jordbruket på ett ännu mer effektivt sätt slår vakt om det öppna kulturlandskapet och skapar förutsättningar för t.ex. turistnäring och andra servicenäringar. Då måste vi också se till att förbättra förutsättningarna för de näringarna.

Precis samma sak gäller primärproduktionen. Jag menar att vi i Sverige måste ha kvar en effektiv primärproduktion av livsmedelsprodukter. Vi vet att de svenska livsmedlen har en hög status inte enbart i Sverige utan även om man ser det ur ett EU-perspektiv. Då är det angeläget att vi för en nationell jordbrukspolitik som skapar förutsättningar för bra kvalitet.

Det är precis som jordbruksministern säger. I samband med en avreglering av marknaden inom ramen för WTO ökar konkurrensen, och då måste våra bönder och bönder i andra länder få likvärdiga konkurrensförutsättningar.

Vi har hört att avregleringen kanske blir ännu mer komplicerad. I USA tillför man nu ytterligare subventioner till jordbruket, och det är framför allt det amerikanska jordbruket som EU ska konkurrera med. Det är kanske inte så alldeles lätt att uppnå den totala avreglering man talar om i den jordbrukspolitiska debatten. Men vi måste ändå ha inriktningen klar för oss.

Jag vill fråga jordbruksministern när förslaget om en sänkt dieselskatt kommer. Det finns med som en viktig faktor när det gäller konkurrensförutsättningarna. När räknar man med att denna utredning är klar? Vi vet inte när förslaget sedan kommer. Det beror på den politiska viljan.

Jag vill också understyrka att det är angeläget att vi när vi i framtiden för diskussionen om det svenska jordbruket, det svenska skogsbruket och sysselsättningen inte enbart redovisar de två procenten. Vi måste redovisa också de indirekta sysselsättningseffekterna av jordbruket. Om vi ser

både sysselsättning och BNP-effekt i ett lite vidare perspektiv är jordbruket och livsmedelsindustrin faktiskt viktigare än bilindustrin, som vi alla vill slå vakt om. Då måste vi också tänka på att värna det svenska jordbruket och den svenska primärproduktionen, som sysselsätter så väldigt många i landet.

Därför vill jag fråga hur jordbruksministern ska se till att vi ökar styrkan när det gäller inte bara kulturlandskapet utan också den primära livsmedelsproduktionen.

Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Vi tycks båda vara anhängare av tanken att bönderna förutom mat producerar någonting annat, som vi måste vara beredda att betala för. I dag går pengarna till rent produktionsdrivande stöd, som driver upp produktionen inom EU och skapar det överskott av mat som vi lagrar med våra skattepengar och sedan med andra skattepengar dumpar i t.ex. tredje världen. Jag tycker att det är en fullständigt omoralisk politik. När vi tar bort produktionsstöden får vi föra över en del av pengarna till annat, t.ex. miljöstöd och landskapsutveckling.

Det är där nationerna kommer in. Politiken i sig är ju harmoniserad, och man fattar beslut om den i Bryssel. Men det vore bra om vi kunde förstärka det som gäller andra pelaren. Länderna har nämligen inflytande över utformningen av miljö- och landsbygdsprogrammen. Jag tror att det skulle vara alldeles utmärkt.

Jag är glad över att höra Göte Jonsson. Vi tycks vara överens. Vi säger båda två att vi har mycket bra mat i Sverige. Vi har det därför att vi har haft duktiga bönder, sträng lagstiftning och ekonomiska incitament som har gjort att vi nått denna höga nivå.

Det är klart att vi ska fortsätta att ha det. Jag tycker att det ibland har funnits en njugghet i det svenska samhället att hålla fram detta. Det har inte ansetts vara lika fint att producera mat som att producera bilar. Kanske beror det på att vi exporterar bilar i mycket större utsträckning än mat. Vi ska hjälpas åt att förändra den attityden. När vi har något bra att framhålla ska vi också våga göra det.

Frågan om när skatten på diesel ska sänkas kan jag inte svara på. Det är en fråga som finansministern ansvarar för. Jag har inte tidsperspektivet klart för mig. Utredaren har arbetat ett tag med ärendet. Det ska väl inte dröja alltför länge innan han kan lägga fram sitt betänkande.

Anf. 54 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag delar ministrarnas uppfattning. Jag tycker om att åka bil, att åka Saab och Volvo, men jag tycker också att vi ska lyfta fram det fina i att tillverka svenska köttbullar och att exportera dem. Livsmedelsproduktionen har en väldigt stor betydelse för det svenska folkhushållet, inte bara för hälsan utan också för ekonomin. Vi har anledning att gemensamt lyfta fram kvaliteten i svenska livsmedel och att ge den svenske bonden en eloge för det sätt på vilket han bedriver livsmedelsproduktion och djurskötsel.

Vi bör också framhålla den svenska skogen som vår viktigaste exportvara. Den är faktiskt viktigare än andra exportvaror. Skogen hör också till de areella näringarna.

Fru talman! Jag önskar senare återkomma till den framtida inriktningen av EU:s jordbrukspolitik. Inom ramen för WTO-diskussionerna – när de nu kommer med tanke på USA och annat – kommer direktstöden givetvis att behandlas väldigt ingående. Det är angeläget att vi ser till att förändringarna i stödformerna genomförs på ett lämpligt sätt och under en rimlig tidsrymd så att vi inte bryter nacken av det svenska och det europeiska jordbruket. Vi måste ha balanserade övergångsregler och balanserade övergångstider för förändringarna i stödssystemen. Om vi får det tror jag att de svenska bönderna har förutsättningar att också i framtiden vara effektiva företagare och livsmedelsproducenter och goda producenter i förhållande till miljön. Jag tror att vi kan komma överens framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.32 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2001/02:378 om kvinnors delaktighet i Östersjösamarbetet

Anf. 55 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Ulla-Britt Hagström har frågat statsrådet Ulrica Messing vilka åtgärder som avses vidtas för att inom ramen för Östersjömiljarderna stödja jämställdhetsarbetet i Östersjöregionen samt på vilket sätt resultaten av Östersjömiljarderna kommer att utvärderas ur ett jämställdhetsperspektiv. Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringens arbete med jämställdhetsfrågor vägleds av att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla delar av regeringens politik. I Sveriges samarbete med andra länder måste våra strategier också beakta att jämställdhetsarbetet bedrivs under olika förutsättningar i våra partnerländer. Detta innebär olika möjligheter att genomföra insatser som bidrar till och synliggör kvinnors deltagande och företagsamhet.

Vad gäller insatserna inom Östersjömiljard 2 delegeras medlen till statliga myndigheter och organ för stöd till satsningar som främjar det svenska näringslivets verksamhet i Östersjöregionen. De myndigheter som får ett uppdrag genom Östersjömiljard 2, t.ex. olika länsstyrelser eller NUTEK, ska i enlighet med gällande verksförordning tillse att jämställdhetsaspekten beaktas i arbetet och de insatser som erhåller stöd.

Departementet uppmuntrar i sina löpande kontakter de programansvariga på berörda myndigheter och organisationer att särskilt upp-

märksamma insatser som syftar till att stärka kvinnors företagande. Vidare fäster departementet stor vikt vid att kontinuerligt hålla sig underrättat om vilka initiativ som planeras och genomförs på detta område. På det viset kan jämställdhetsaspekten integreras i den andra miljardens olika stödinstrument.

Just nu pågår inom ramen för Östersjömiljard 2 flera projekt med inriktning på kvinnors företagande i Östersjöregionen. Det rör sig i huvudsak om kontaktskapande och nätverksbyggande insatser som t.ex. projektet WERAN, Women's Enterprises Relations in Business Achievement and Networking, som vänder sig till kvinnor som önskar etablera affärskontakter i nordvästra Ryssland. Det kan också noteras att Sverige inom ramen för det ordinarie samarbetet aktivt stöder arbetet på jämställdhetsområdet med bl.a. insatser för kvinnor i affärslivet.

I direktiven för avrapportering inom Östersjömiljard 2 begärs alltid redovisning avseende insatsernas inriktning på kvinnors företagande. När det gäller en mer övergripande eller systematisk genomgång av Östersjömiljarderna ur ett jämställdhetsperspektiv är det naturligt att detta görs som en del av den samlade utvärdering som avses äga rum i anslutning till anslagens avslutande.

Det är också naturligt att frågan om hur jämställdhetsperspektivet på bästa sätt kan beaktas inom denna typ av insatser uppmärksammas i överväganden om eventuella fortsatta näringslivsinriktade insatser efter den andra miljardens avslutande.

Anf. 56 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Leif Pagrotsky för svaret på min interpellation.

Stöd till kvinnors företagande har i alltför hög grad åsidosatts vad gäller tillgång till Östersjömiljarderna. I november 1999 förde jag en debatt med statsrådet Mona Sahlin om möjlighet till ett Östersjöcentrum för kvinnors företagande. Min tanke var då att Nationellt resurscentrum genom NUTEK skulle kunna skapa ett Östersjöcentrum för kvinnors företagande. Statsrådet Mona Sahlin svarade då att hon delade min uppfattning att det finns mycket goda förutsättningar för att Östersjöområdet i framtiden kommer att vara Europas mest dynamiska och expansiva tillväxtregion. Hon svarade också att särskilda insatser riktade till kvinnor kan vara motiverade. Mona Sahlin sade dock nej till att bygga upp en särskild central organisation till stöd för kvinnors företagande runt Östersjön. Inte heller togs erfarenheterna från Sverige–Polen-året, som då pågick, till vara.

En månad senare tog en socialdemokratisk riksdagsledamot upp frågan om Östersjömiljarden och genderperspektivet med statsrådet Leif Pagrotsky under frågestunden. Statsrådet svarade bl.a. så här:

”Vi ska ha en särskild inriktning på mindre och medelstora företag. Det är en sektor som inte är lika förgubbad som storföretagen. Därför räknar jag med att vi kommer att ha fler och bättre projekt med kvinnlig inriktning att välja mellan när vi ska bestämma vad vi ska stödja med hjälp av den andra Östersjömiljarden.”

Statsrådet Pagrotskys bestämda inriktning var att pengarna ytterligare skulle förstärka jämställdhetsprofilen.

Herr talman! I mars år 2000 ställde jag nästa fråga till statsrådet Mona Sahlin om Östersjömiljarden. Det visade sig att genderperspektivet var ganska okänt och att könsuppdelad statistik saknades. Statsrådet svarade då att medlen delegeras till myndigheter och organ för stöd till satsningar. I enlighet med den existerande verksförordningen från 1995, dvs. 1995:1322, ska jämställdhetsaspekten beaktas i arbetet.

Det svar jag i dag får av Leif Pagrotsky ger ingen upplysning om jämställdhetsaspekten mer än ett projekt riktat mot kvinnor som önskar etablera affärskontakter i nordvästra Ryssland. Jag vill därför fråga statsrådet hur stöden fördelas.

En kvinna berättade för mig om en projektansökan som lämnats in i augusti förra året. Ansökta medel är 3 miljoner på två år. Det handlar om 60 företagare i Mälarenregionen, och företagarna är själva beredda att satsa 4 miljoner i projektet. Allt är klart med Polen vad gäller förankring. Universitetet i Warszawa deltar. Innehållet är dels partnerskap inom företagande, dels agroturism och dels *health care*. Projektet ska sluta i att alla inblandade företag har en partner, alltså *business to business*. Det är också tänkt att kombineras med mål 3-pengar. Ansökan har nu gått vidare till NUTEK, och svar skulle ha kommit före jul. Nästa bud var att svar skulle komma i januari, och hittills har ingenting hörts. Folk som har entusiasm och vilja att förändra tappar lusten när hanteringen är sådan.

Därför, herr talman, vill jag fråga vad statsrådet har för råd att ge till de kvinnor som satsar månader av fritid för att skapa projekt och som sedan inte får ett svar.

Anf. 57 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag beklagar att jag var oförberedd på det enskilda exempel som tas upp. Jag kan inte ge en detaljerad beskrivning av vad som har hänt just i det fallet. Men som framgick av mitt svar har vi, delvis efter kritik här i riksdagen, valt en mycket decentraliserad beslutsstruktur för den andra Östersjömiljarden. Vi har förändrat den i förhållande till den tidigare första miljarden. Det innebär att jag som minister inte kan delegera och decentralisera beslut och samtidigt ha full koll på vad NUTEK har för skäl till denna fördröjning – om de inte är nöjda med underlaget, om de tvekar av andra skäl, om de har kö i sitt beslutssystem. Det vet jag inte.

Min åsikt är det som jag sade för en stund sedan. Vi ska prioritera detta. Den andra Östersjömiljarden har en ökad inriktning på mindre och medelstora företag i förhållande till den första miljarden. Det är för mig en optimistisk signal om könsfördelningen.

Precis som jag sade förut tror jag att det där finns mer utrymme för mer jämställda satsningar än vad vi har haft tidigare. Den förväntningen verkar ha slagit in. Ansökningar och beslut av den sorten är vanligare nu än de var när det gällde den förra Östersjömiljarden.

Ulla-Britt Hagström hade också en konkret fråga om jämlikhetsstatistik. Jag vet inte riktigt om det gällde huruvida vi ska föra statistik över Östersjömiljardens fördelning på projekt. Om det är vad frågan gällde är mitt svar att jag inte tycker att det är någon bra idé. Idealet för mig är att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra allt som finansieras av Östersjömiljarden. Då blir en särredovisning ganska meningslös. Om vi når

målet kommer allting att till en viss del innehålla också jämställdhetsfrågor.

Om frågan däremot gäller genderstatistik som ett element i vår stödverksamhet blir mitt svar lite annorlunda. Inte genom Östersjömiljard 2 men i vårt ordinarie samarbete med länderna på andra sidan Östersjön ger vi i dag bidrag till denna typ av statistikprojekt i bl.a. Ryssland, Ukraina, Baltikum och i de tre kaukasiska länderna. Svaret på frågan är att arbete redan pågår, och jag vill gärna göra mer på det området om det finns bra projekt.

Låt mig också påminna om vad jag sade i interpellationssvaret, nämligen att jämställdhetseffekterna ska redovisas i varje enskilt projekts återskridning – dels i den årliga rapporteringen om hur projektet framskrider, dels i den slutliga avrapportering som ska ske efter att projektet har slutförts.

Låt mig till slut säga att jag tycker att det är roligt med det intresse som från olika håll visas för Östersjömiljardens användning på det här området, t.ex. genom den interpellation vi debatterar i dag. Jag vill gärna att det ska spridas mera och ges ökad uppmärksamhet vilka möjligheter som står till buds genom de resurser som riksdagen här har ställt till förfogande så att vi kan få fler bra projekt, fler kreativa lösningar och fler kreativa idéer. Mitt råd till de kvinnor som interpellanten beskrev är: Stå på er! Kom med fler idéer! Försök igen! Kom igen på nytt, för här behöver vi alla goda krafter fulla engagemang. Det är väldigt viktiga områden vi talar om: att ge mer jämställdhetsprägel också till det samarbete vi bedriver i Östersjöområdet.

Anf. 58 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag trodde att statsrådet Leif Pagrotsky hade väldigt bra kontroll över vad som pågick och hur ansökningarna från kvinnor osv. låg till. I svaret sade ju statsrådet att departementet i sina löpande kontakter uppmuntrar de programansvariga på berörda myndigheter och organisationer att särskilt uppmärksamma insatser som syftar till att stärka kvinnors företagande.

Jag förstår mycket väl att det här varierar mellan länderna. Jag kom i helgen från en demokratikonferens i Lettland där vi mötte kvinnor från Estland, Lettland och Litauen. Visst har vi olika förutsättningar, och visst kan vi se det på olika sätt, men man kan aldrig se någon skillnad när det gäller viljan att utveckla sitt land och viljan att delta med aktiva idéer som entreprenör. Därför tror jag att det faktiskt behövs en särredovisning.

Det är bra med *mainstreaming* och gender i alla olika projekt, men ibland kan *mainstreaming* gömma undan problem. Man säger att man redan redovisar jämställdhetsaspekten och att det är obligatoriskt för alla projekt, men man glömmer att i verkligheten kanske inte 50 % av pengarna går till områden som huvudsakligen berör kvinnor och 50 % till områden som huvudsakligen berör män. Nu vet jag att uppgifterna är blandade och att det kanske är svårt att ta fram hela redovisningen. Någon har sagt, kanske lite styggt, att *mainstreaming* ibland blir *men streaming*, för man glömmer att riktigt fokusera.

Herr talman! I rapporten *Utvecklingsprogram – kvinnors delaktighet i Östersjösamarbetet* av Baltic Fem påpekas vikten av att ytterligare insat-

ser måste ske inom de näringslivsbefrämjande åtgärderna för att öka kunskapen om kvinnors företagande och för att öka insikten hos beslutsfattare om kvinnors kompetens. I de allmänna riktlinjerna för Östersjömiljard 2 anges att könsperspektivet ska beaktas och att ett av kriterierna för urval av projekt ska vara att projektet främjar jämställdheten. Det sade mycket riktigt statsrådet i sitt svar. I rapporten redovisas också det projekt som statsrådet hänvisade till, WERAN-projektet, som startade för ett år sedan.

I rapporten kan man dock se att kvinnors initiativ inte tas till vara tillräckligt. Det står: Trots att det finns ett antal studier och initiativ i Sverige som avser samarbete med NIS – de nya oberoende staterna – samt Polen inom jämställdhetsområdet är dessa ändå en mycket liten del av de aktiviteter som genomförs i syfte att förstärka utvecklingssamarbetet i Östersjöregionen. Många Östersjöinitiativ saknar ett jämställdhetsperspektiv, och få projekt är inriktade mot att främja kvinnors inflytande i Östersjöregionen. Det saknas könsuppdelad statistik med avseende på fördelningen av ekonomiska medel för Östersjösamarbetet, men man kan konstatera att kvinnor troligen får en mycket liten andel av de resurser som avser detta samarbete.

Därför skulle jag direkt här och nu vilja fråga Leif Pagrotsky om statsrådet har någon idé om vilka proportionerna är mellan stödet till män respektive kvinnor. Jag vill veta hur statsrådet sedan kommer att fortsätta med detta arbete.

Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag har tidigare sagt vad jag tycker i frågan om könsfördelad statistik när det gäller Östersjömiljardens användning. Jag tycker att jämställdhetsaspekten ska integreras i de enskilda projekten, och det saknar mening att driva det här för långt.

Jag vill ta ett exempel. Vi har ett projekt i ett av de baltiska länderna som syftar till att förbättra infektionsskyddet i sjukvårdsorganisationen, dvs. att minska smittrisen för olika infektionssjukdomar i hela kedjan av sjukvård, laboratorier och läkemedelsförsörjning. Hur ska man göra för att könsuppdelat det belopp vi lägger på detta? Det är en väldigt svår fråga, och jag tycker att den visar att det inte är särskilt meningsfullt att lägga mycket energi på detta.

Det viktiga för mig är i stället att försöka få mer bra verksamhet för de pengar som riksdagen har varit bussig nog att sätta av för detta viktiga samarbete. Ett problem är att intresset på andra sidan Östersjön tyvärr är mycket svagare än vi skulle vilja se. Eftersom detta är ett samarbete där det krävs två parter som ska prioritera och tycka att det är viktigt för att det ska bli något är detta ofta en återhållande faktor.

Jag skulle vilja ha fler som engagerade sig i att stimulera intresset. Jag tycker att det vore väldigt välkommet om Ulla-Britt Hagström och jag kunde hjälpas åt med att t.ex. vid konferenser som den Ulla-Britt Hagström nu har besökt göra reklam för detta, så att vi fick fler bra projekt att välja mellan. Då kunde vi få fler bra projekt genomförda som har konkreta effekter på t.ex. kvinnors företagande och handel mellan företagare som känner släktskap i detta. Därmed kunde vi få fler och bättre projekt i slutändan. Det tycker jag vore en värdefull fortsatt utveckling. Det är bättre än att lägga pengar på att dela upp ett infektionsskyddspro-

Anf. 60 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag har nog inte menat det senaste som Leif Pagrotsky säger, att vi ska dela upp infektionsskyddet på det sättet. Vad jag menade är att man ska redovisa etapp 1, hur mycket resurser i pengar som har gått till sådant där kvinnor har varit delaktiga och haft huvudparten och hur mycket resurser som har gått till den andra sidan. Då får man ett grepp över hur pengarna går.

Men jag ska gärna hjälpa Leif Pagrotsky att arbeta vidare med detta. Jag vet att det finns ett stort intresse, och jag kan t.ex. lämna en adress där jag vet att 60 företag står färdiga och där allt är klart med Polen. Men respektive projektansökare har inte fått något svar.

Sedan tror jag också att vi ska ta till vara den kompetens som vi har i Sverige från dessa länder för att kunna öka intresset på andra sidan Östersjön.

Jag har tagit reda på att det under perioden 1990–1999 enligt Integrationsverket kom ca 10 500 kvinnor till Sverige från dessa länder. Siffran för män var 3 500. När jag sedan tittade på sysselsättningsintensiteten bland dessa kvinnor i Sverige var den 39 %. Jag vet inte vad som har hänt efter 1999, men det ser säkert ut ungefär på samma sätt. Men tyvärr har inte dessa kvinnor betraktats som en resurs i Östersjösamarbetet, trots att de har både kulturkompetens och språkkunskaper. De skulle ju kunna hjälpa till.

Jag träffade en kvinna från Ryssland som gärna vill arbeta gentemot Ryssland och som har ett kontaktnät i Uppland. Hon har arbetat med företagande mellan Sverige och Ryssland i sex månader men får nu inte någonting i Sverige. Detta handlar också om kontakter som man skulle kunna använda i detta arbete.

Anf. 61 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tycker att det har kommit fram en del uppslag och idéer till fortsatt arbete för att förstärka jämställdhetsinriktningen när det gäller Östersjömiljard 2. Jag tycker att det är lovande och konstruktivt, och jag känner mig uppmuntrad av detta. Vi ställer väldigt höga krav på de ansökningar som kommer. Det är skattebetalarnas pengar, och vi måste vara säkra på att vi har ordentlig ekonomisk kontroll och att det är hög kvalitet i styrning och redovisning. Och det är många andra saker som ska vara uppfyllda för att vi ska gå med på att betala ut några pengar. Men vi försöker hjälpa till att höja kvaliteten och förbättra på de områden där vi ser ofullkomligheter i det material som kommer in. Det är också den instruktion som gäller till de myndigheter till vilka vi har delegerat beslutsansvaret. Men det viktiga är att vi får in mer idéer i processen – fler förslag och fler ansökningar med denna inriktning – eftersom vi inte har mer att jobba med än det urval som kommer.

Det är också nödvändigt att arbeta med jämställdhet utifrån samarbetslandets egna mål och utifrån dess prioriteringar, behov och förutsättningar. Det är ett långsiktigt arbete att utveckla jämställdhetsarbetet och att omsätta ideal i konkret vardagshandling. Men vi arbetar hela tiden för att integrera jämställdhetsaspekterna i den politik som vi bedriver. Det

*Svar på
interpellationer*

kan jag försäkra Ulla-Britt Hagström, och det är min bestämda vilja och ambition.

Jag välkomnar det konstruktiva intresse som Ulla-Britt Hagström visar, och jag tycker att det lovar gott inför fortsättningen att vi kan få en bra verksamhet för dessa pengar, så att vi alla kan vara överens om att det var väl använda resurser och att det var ett klokt beslut av riksdagen att avsätta dessa pengar för detta ändamål.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2001/02:325 om ökad öppenhet i statliga företag

Anf. 62 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ola Karlsson har frågat statsministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att öka öppenheten i förvaltningen av statligt ägda bolag. Ansvarsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som ska besvara interpellationen.

Jag kommer inte att kommentera enskilda bolag som lyder under andra departement.

Interpellantens fråga är en välkommen sådan då jag varmt förespråkar öppenhet i statligt ägda företag. Jag tar tillfället i akt att kort redogöra för det arbete som bedrivits inom Regeringskansliet under senare år för att öka öppenheten från både ägaren, staten, och bolagen.

1. Regeringens skrivelse och verksamhetsberättelse om företag med statligt ägande

Innehållet i regeringens årliga skrivelse avseende företag med statligt ägande har utvecklats varje år sedan 1999 när en populärversion av skrivelsen i form av *Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande* utkom för första gången.

Verksamhetsberättelsen innehåller statens ägarpolicy, regeringens inställning i vissa policyfrågor och konsoliderade räkenskaper för företag med statligt ägande. De huvudsakliga målgrupperna för verksamhetsberättelsen är massmedier, allmänhet och andra intressenter vilket starkt har bidragit till en ökad förståelse och kunskap om företag med statligt ägande.

2. Kvartalsrapporter om företag med statligt ägande

Fr.o.m. 1999 utger Regeringskansliet kvartalsrapporter för företag med statligt ägande. Syftet med rapporterna är att ge läsaren möjlighet att löpande under året följa utvecklingen i företag med statligt ägande.

3. Riktlinjer för den externa ekonomiska rapporteringen i företag med statligt ägande

Regeringen beslutade den 21 mars 2002 om riktlinjer för den externa ekonomiska rapporteringen i företag med statligt ägande. Syftet med riktlinjerna är att alla bolag med statligt ägande ska vara lika genomlysta som svenska börsnoterade företag.

I bolag där staten direkt äger minst 50 % av aktierna och har minst 50 anställda står det inskrivet i bolagsordningen att riksdagsledamöter har rätt att närvara och ställa frågor vid bolagsstämmor. Kallelse ska tidigast fyra veckor och senast tre veckor innan bolagsstämman sändas till riksdagens kammarskansli. Riksdagsledamöter som önskar delta ska anmäla detta till styrelsen senast två veckor innan bolagsstämman. Detta ska alla statligt ägda företag följa.

Näringsdepartementets inställning är att bolagsstämman är ett lämpligt tillfälle för bolagen att presentera bolagets ekonomiska ställning och strategiska inriktning för en bredare grupp än ägarna och intresserade riksdagsledamöter. Givet varje bolags verksamhet, situation och allmänintresse inbjuds olika bolags intressenter till bolagsstämmorna.

Vattenfall är ett exempel på ett av staten helägt bolag som har arrangerat offentliga stämmor sedan 1996. Vattenfall har bl.a. bjudit in riksdagsmän i de för Vattenfall mest relevanta utskotten, representanter från Näringsdepartementet, riksdagens partikanslier, personer från näringslivet och de fackliga organisationerna liksom journalister och representanter från finansmarknaden. Jag uppmuntrar övriga statligt ägda bolag att på motsvarande sätt arrangera öppna bolagsstämmor.

Statliga företag är nu mer genomlysta än de någonsin har varit. För regeringen handlar det i första hand om att via aktivt ägande förmedla regeringens inställning beträffande öppenhet till styrelse och andra företrädare för bolagen.

Anf. 63 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret, som visar att mycket har gjorts även om det fortfarande återstår en hel del att göra.

I svaret redovisar näringsministern möjligheten för riksdagsledamöter att närvara på statliga bolags stämmor. Skälet till att jag har ställt denna interpellation är att jag har utnyttjat den möjligheten i bolaget Teracom. Jag anmälde mig till detta bolags stämma i november i fjol. Jag fick ingen dagordning. Då begärde jag att få den från berört departement. När den kom till mig kunde jag läsa ett antal punkter. Men några av punkterna var tomma. De var hemligstämplade.

Jag som riksdagsledamot, eller för den delen den intresserade allmänheten eller journalisten som ville veta vad som skulle hända på bolagsstämman, nekades information om detta. Jag som riksdagsledamot och som företrädare för mina väljare i valkretsen som förväntas ta ansvar för en del av det här skulle alltså inte ens få veta vilka frågor som skulle avhandlas på bolagsstämman. Departementet, regeringen, hade bestämt att jag inte skulle ha rätt till det.

Under punkten 7 var det tomt, likaså under punkten 8. Två andra punkter var blanka. Det som var hemligstämpelat var bl.a. punkten om att styrelsen skulle redovisa Teracom's alternativa affärsstrategier. Man hade hemligstämpelat det som stod om att styrelsen skulle lämna ett förslag till nyemission av aktier.

Jag tycker att detta är anmärkningsvärt. Det är inte acceptabelt att riksdagsledamöter, journalister och allmänhet ska undanhållas informat-

ion om vilka ärenden som avhandlas på ett statligt ägt bolags bolagsstämma.

Av svaret att döma finns det inga förslag till kommande åtgärder. Då måste jag fråga: Är statsrådet nöjd med den här ordningen? Är statsrådet nöjd med att regering och departement hemligstämplar dagordningar till bolagsstämmor? Är statsrådet nöjd med att journalister undanhålls information om viktiga ärenden som ska tas upp i statligt ägda företag? Eller vad tänker regeringen göra åt detta?

Ett annat exempel på vikten av ökad offentlighet i statligt ägda bolag är de fallskärmar som nu droppar ned en efter en. Det senaste exemplet kunde vi läsa om i dag. Vin & Sprits nuvarande vd får en gyllene fallskärm ihoptjänad efter bara fyra år som vd. Efter fyra års jobb med 10 miljoner i ordinarie lön har han kvalificerat sig för en pension som faller ut med 32 miljoner kronor, enligt vad tidningen i fråga har räknat ut. Den här typen av information om gyllene fallskärmar och om bolagsledningars generösa förmåner borde genomlysas bättre.

Vad tänker statsrådet göra för att öka offentligheten på den här punkten, så att vi kan vädra ut det som sker?

Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag börja med att ta upp frågan om Teracoms extra bolagsstämma i höstas. Jag har fått information om att kallelsen till vissa delar blev belagd med sekretess men att sekretessen hävdades en eller möjligen två dagar senare. Jag vet att Ola Karlsson, liksom övriga riksdagsledamöter, hade möjlighet att närvara och hoppas att Ola Karlsson fick svar på sina frågor. I övrigt har jag inga ytterligare kommentarer om Teracoms extra bolagsstämma i höstas. Detta ligger under Kulturdepartementet, så jag kan inte svara på frågan varför man sekretessbelade. Troligen fanns det skäl till det, men som jag nyss sade upphävdes sekretessen en eller två dagar före stämman.

Jag kanske också ska klara av frågan om Vin & Sprit när det gäller den fallskärm som väl allmänt kan sägas sticker i ögonen. Detta har ingenting med öppenhet att göra. Även det som är galet ska redovisas, om jag får uttrycka mig så. I verksamhetsberättelserna från våra statliga bolag ska det vara inskrivet att cheferna har de och de avtalen. När det gäller avgångsvederlag har vi tvåårsregeln. Den regeln gäller för alla statliga bolag. Oftast gäller också regeln att har man fått ett jobb blir det fråga om bara ett år. Två år är alltså det maximala.

Styrelsen har gjort en pensionsöverenskommelse, men det här har inte med öppenhet att göra i den meningen att det inte ska redovisas – det ska vara redovisat. Det ska alltså redovisas, men sedan kan man alltid ha synpunkter på om det är omdömesgillt att bevilja sådana avtal etc. – jag ska inte gå in på det. Detta ligger under Finansdepartementet.

Allmänt vill jag säga att min och regeringens syn på öppenhet tydligt har redovisats i verksamhetsberättelserna för företag med statligt ägande. Min och regeringens inställning är att de statligt ägda företagen ska vara minst lika genomlysta som de börsnoterade företagen. Det finns ett antal kanaler där företag kan informera såväl ägare som allmänhet om bolagets verksamhet och utveckling. Jag vill då särskilt framhålla Internet som en utmärkt kanal för informationsspridning och därmed ökad genomlysning.

Jag välkomnar därför att flera statliga företag likt Vattenfall direkt-sänder sin bolagsstämma på Internet. Svenska folket, medier och andra intressenter kan på det sättet få aktuell information om bolagets verksamhet och ekonomiska ställning oavsett var i Sverige man bor.

Dessutom vill jag framhålla att de av regeringen beslutade riktlinjerna avseende statligt ägda företags externa ekonomiska rapportering anger att företagen ska publicera kvartalsrapporter på Internet inom två månader från rapportperiodens slut. Ytterst ägs, som Ola Karlsson också säger, företagen av svenska folket, varmed öppenhet blir en demokratifråga. Jag vill här och nu lova Ola Karlsson att regeringen kommer att följa upp hur de riktlinjerna efterlevs.

Anf. 65 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Anser näringsministern att den gyllene fallskärmen för Vin & Sprits vd ligger i linje med de riktlinjer som regeringen har gett de statliga företagen?

Näringsministern talar om sin och regeringens syn på öppenhet i de statliga företagen. Men tillhör inte Kulturdepartementet och kulturministern regeringen? Varför gäller inte samma krav på öppenhet för de företag som sorterar under Kulturdepartementet? Accepterar Björn Rosengren som näringsminister, som enligt interpellationssvaret är den i regeringen som är ansvarig för de här frågorna, att dagordningar till statliga bolags bolagsstämmor är hemligstämplade, eller delvis hemligstämplade? Är detta en del av regeringens strategi för ökad offentlighet i statliga bolag? Eller vad tänker statsrådet och regeringen göra åt detta?

Det paradoxala är att om ett börsbolag agerade på samma sätt skulle det nästintill ha blivit utslängt från börsen för ett sådant agerande. Där är man skyldig att offentliggöra dagordning och att redovisa underlaget till viktiga punkter på bolagsstämman. Det är man skyldig att redovisa genom annonsering, genom utskick till aktieägare och genom presentationer på olika sätt. Det paradoxala är alltså att det i börsbolag är en bättre insyn, en bättre offentlighet och bättre möjligheter att få tillgång till underlagen jämfört med hur det är i de företag som ägs av oss alla via staten.

Är detta acceptabelt, Björn Rosengren? Är det acceptabelt att journalister och riksdagsledamöter ska kunna mötas av hemligstämplar när de vill veta vilka ärenden som ska avgöras på en bolagsstämma – ja eller nej? Tänker regeringen göra något åt detta?

Det är alldeles häpnadsväckande att sådant här kan ske. Bolaget självt säger att man gärna skulle se öppenhet, men det var regeringen som valde att hemligstämpla. Motivet var att informationen inte skulle vara allmänt känd trots att det ett halvår innan var redovisat att bolaget ville ha ett aktieägartillskott.

Är detta ett acceptabelt beteende från regeringen? Är detta ett led i regeringens kampanj för offentlighet och öppenhet? Eller vad tänker statsrådet och regeringen göra?

Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Frågan om Teracom kan jag faktiskt inte exakt svara på. Den information jag fått var att man upphävde sekretessen en till två dagar innan och gjorde då redogörelser. Om Ola Karlsson hade varit där

hade han haft möjlighet att ställa frågan om detta. Därmed hade man öppenhet. Jag kan inte riktigt svara på varför man gjorde så här. Men generellt har vi en öppenhet.

Jag vill påstå, i motsats till vad Ola Karlsson säger, att vi har en öppenhet som är större än hos de börsnoterade bolagen. Vi redovisar allt, och vi var också de som var först med att redovisa vilka villkor som gäller för chefer etc. Vi har generella regler för detta. Därmed menar jag att man inte här i talarstolen utan något underlag kan säga att det är mycket bättre i de privata företagen, för så är det inte. I fallet Teracom är det möjligt att det var en olyckshändelse, och det får inte tas som stämpling för att detta sker eller kommer att ske.

Än en gång: Jag kan inte svara på varför det som skedde vid Teracom skedde. Men självklart ska vi följa den ordning och de regler som gäller enligt aktiebolagslagstiftningen. Därtill ska vi bli bättre med redovisningen, bli väldigt transparenta och genomlysa detta.

Anf. 67 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Statsrådet sade att det är en stor öppenhet, t.ex. att de regler som gäller för chefer är offentliga och att det finns generella regler för detta. Då vill jag upprepa min fråga: Ligger de villkor som gäller för Peter Lagerblad, vd för Vin & Sprit, det mycket generösa avtalet, de mycket generösa villkoren, i linje med de generella regler som regeringen utfärdar?

Sedan säger statsrådet att han inte kan kommentera Teracom mera. Men är det acceptabelt att dagordningen till en bolagsstämma är hemligstämplad? Är det det, eller är det inte det? De som har rätt att gå till bolagsstämman, t.ex. riksdagsledamöter, möttes av hemligstämpel. Är detta ett acceptabelt beteende från regeringen? Det var ju departementet som hemligstämplade.

Jag menar att det finns mycket att göra när det gäller offentlighet och öppenhet i statligt ägda bolag. Man kunde generellt införa regeln att bolagsstämmorna ska vara öppna för allmänheten, för journalister, för intresserade, precis som man har gjort i bolaget Vattenfall, som är ett föredöme. Vattenfall har även ordnat direktsändningar på Internet från bolagsstämman. Det är bra att det är så. Varför kan man inte införa samma offentlighet och samma öppenhet också i andra bolag? Det är regeringen som äger frågan genom att man kan ge direktiv till de olika bolagen. Kommer statsrådet och regeringen att göra något åt detta?

Anf. 68 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Om det som har framkommit i pressen om avtalet för vd:n för Vin & Sprit stämmer tycker jag att det är ett utomordentligt olämpligt avtal. Jag delar den uppfattningen. Men det är styrelsen som har fattat det beslutet, och den frågan får diskuteras mellan styrelsen och ägarna.

Teracom en gång till: Det var sekretess, men denna sekretess upphävdes. Därav följer att om Ola Karlsson var där kunde han ställa frågor öppet, precis som om det inte hade varit sekretess. Då fanns det alltså ingen sekretess. Det är min poäng. Varför man beslutade om denna sekretess kan jag faktiskt inte svara på.

Det har, vilket också Ola Karlsson erkände, hänt väldigt mycket de senaste åren vad gäller öppenhet. Det har hänt att *Regeringens skrivelse och verksamhetsberättelse om företag med statligt ägande* utkommer, som jag sade. Den har blivit väldigt omfattande och ger klara och transparenta skrivningar om de olika statliga företagen. Vi ger ut *Kvartalsrapporter om företag med statligt ägande* sedan 1999. Där kan man följa per kvartal hur våra statliga bolag går. *Riktlinjer för den externa ekonomiska rapporteringen i företag med statligt ägande* beslutades det om den 21 mars 2002, och till bolagsstämmor i företag med statligt ägande med minst 50 % inbjuds riksdagsmännen.

Jag tar initiativ till att alla statliga bolag bör göra som Vattenfall, dels bolagsstämmor på Internet, dels öppna bolagsstämmor där man redovisar sin verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellationerna 2001/02:367 och 383 om kärnkrafts- avvecklingen

Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ola Karlsson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att inte stora delar av basindustrin avvecklas samtidigt med avvecklingen av halva elproduktionen.

Per-Samuel Nisser har frågat vad jag ämnar göra för att en avveckling av kärnkraften inte ska medföra att tusentals jobb försvinner från Värmland.

Frågorna berör samma sak – hur en kärnkraftsavveckling riskerar att medföra negativa effekter för den svenska basindustrin – och jag väljer att besvara dem tillsammans.

En central utgångspunkt för den överenskommelse om den fortsatta kärnkraftsavvecklingen och omställningen av energisystemet som regeringen, tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet, redovisar i den energipolitiska propositionen *Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning* är att omställningen måste ske på ett ansvarsfullt och kontrollerat sätt och med ett långsiktigt perspektiv. Av propositionen framgår att överenskommelsen om kärnkraftsavvecklingen bör skapa gynnsamma förutsättningar för en företagsekonomiskt försvarbar fortsatt drift och successiv stängning av kärnkraften, samtidigt som annan miljövänlig elproduktion tas i drift och elförsörjningen tryggas. Riktlinjerna för energipolitiken slår mycket tydligt fast att energipolitiken ska bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Kärnkraften svarar för ungefär halva den svenska elproduktionen. Utbyggnaden av kärnkraften skedde under en period av ca 15 år. Kärnkraften har bl.a. inneburit att Sveriges beroende av olja har reducerats. Detta är ett viktigt skäl till att utsläpp av försurande och klimatpåverkande ämnen från den svenska energisektorn har minskat. Industrin har garanterats en säker elförsörjning till låga priser, något som varit och fortfarande är mycket viktigt för dess konkurrenskraft. Man kan dock inte, som Moderaterna gärna gör, blunda för det faktum att vissa av de

svenska reaktorerna i dag har uppemot 30 år på nacken. Samtidigt som elförbrukningen ökar och behov av ny produktionskapacitet successivt aktualiseras, åldras kärnkraftsreaktorerna, och moderniseringen behöver öka. Det vore oansvarigt att inte erkänna detta och i stället utgå från att reaktorerna kommer att producera el i all evighet utan risk för avbrott eller höga kostnader.

Det initiativ som vi nu tagit i denna fråga ska borga för att övergången till andra energikällor efter kärnkraften sker på ett så smidigt och ansvarsfullt sätt som möjligt.

Anf. 70 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret och också gratulera statsrådet till att ha läst upp bland det mest innehållslösa interpellationssvar som jag har sett under mina snart nio år i riksdagen. Jag ser inte mycket av substans i det.

Skälet till att jag använder dessa kanske lite hårda ord är att jag är djupt bekymrad därför att energipolitiken betyder så mycket för basindustrin och välfärden i stora delar av vårt land. I mitt län har vi runt 5 000 anställda i elintensiv industri.

Basindustrin är det som ger jobb och välfärd i stora delar av Glesbygds-Sverige, i Bergslagen, utmed Norrlandskusten och inte minst i det län som nu ska bli Björn Rosengrens egen valkrets, nämligen Norrbotten, där den elintensiva industrin gör av med ca 4 terawattimmar. Jag blir då djupt bekymrad när regeringen föreslår att halva elproduktionen ska avvecklas eftersom basindustrin är så beroende av el för att kunna fortsätta att skapa jobb, välfärd, och trygghet i stora delar av Sverige.

Statsrådet säger att regeringen lägger fram förslag till riktlinjer i propositionen. Problemet är att man enligt riktlinjerna ska avveckla halva elproduktionen, 70 terawattimmar kärnkraft. Men regeringen talar inte om hur denna produktion ska ersättas.

Det sätts upp ett planeringsmål för vindkraften på 10 terawattimmar – som om gruvorna och stålbolagen ska vara i drift bara när det blåser. Sedan ska beskattningen på kraftvärme ändras som – optimistiskt räknat – kan ge ytterligare 5 terawattimmar. Sedan ska det införas gröna certifikat som ska gynna produktion som inte ska köpas på kommersiella grunder. Det kanske också kan ge – mycket positivt räknat – 5 terawattimmar.

Men hur blir det då med resten? Det fattas 50 terawattimmar. Det är 10 terawattimmar mer än vad den elintensiva industrin gör av med. Hur ska resten täckas? Ska basindustrin garanteras sin kraftförsörjning? Vilka andra industrier ska då få stå utan el? Hur ska Björn Rosengren och regeringen klara basindustrins elförsörjning när man avvecklar halva elproduktionen och inte talar om hur den ska ersättas, annat än med gröna certifikat och med vindkraft?

Man kan inte driva pappersbruken med gröna certifikat. Man kan inte driva stålverken med tomma ord i riksdagen. Man kan inte driva LKAB och anrikningsverken med enbart skattelättnader för kraftvärme. Vad tänker regeringen och Björn Rosengren göra för att se till att vi kan ha kvar basindustrin och för att det ska bli så pass goda villkor att det skapas nya och utökade anläggningar så att det inte blir som i dag, att Avesta Polarit utvecklar i Finland och avvecklar delar av produktionen i Sverige,

att Holmen utvecklar verksamheten i Spanien och inte i bygger ut Sverige? Vad tänker regeringen göra?

Prot. 2001/02:105
14 maj

Anf. 71 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Först vill jag också tacka statsrådet för svaret.

Frågan om energi till våra hushåll och industrier är en mycket viktig och avgörande fråga för vårt lands framtid och för vårt välstånd. Som jag ser i svaret tänker regeringen tydligen fortsätta arbetet med att avveckla kärnkraften och därmed riskera att avveckla också massor av arbetstillfällen runt om i vårt land, inte minst i det län som jag kommer ifrån, Värmland.

Värmland hör till de län i vårt land som är mest beroende av elintensiv industri. Tusentals jobb riskeras om man nu ska avveckla billig och effektiv kärnkraft. Vad ska statsrådet säga till dem som arbetar i industrierna runt om i länet, i Grums, i Hagfors, i Munkfors, i Storfors, i Säffle, i Degerfors, i Skoghall, i Arvika och i Sunne? Det är orter som är oerhört beroende av den elintensiva industrin. Oron där är stor, och med all rätt. Det rör sig om regioner där arbetstillfällena tyvärr inte är så många, där man tappat befolkning och där man inte ska behöva kämpa under risken att även elproduktionen äventyras och därmed jobben.

Utöver detta är konkurrensen med andra länder stenhård. Ser man till Värmland och de industrier som finns där är det dessutom långa avstånd till många av marknaderna. Det krävs alltså långa transporter, och det medför en konkurrensnackdel.

Varje försämring av förutsättningarna för att driva ett företag hotar jobben på dessa orter, och det hotar också välfärden i hela vårt land. Jag vill fråga statsrådet om statsrådet verkligen menar att det inte kommer att få några negativa effekter för jobben och miljön i hela landet och i mitt hemlän Värmland om man tar bort 50 % av den elproduktion som i dag kommer från kärnkraft.

Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Om mitt svar på interpellationen var väldigt tunt kan jag väl säga att det är sällan som jag hör så oseriösa inlägg som det Ola Karlsson gjorde här i kammaren. Det var en allmän skärmselpropaganda om att vartenda kärnkraftverk ska läggas ned och att det kommer att bli mörkt och svart i Sverige. Det är ju inte sant.

Om Ola Karlsson har läst propositionen – vilket jag hoppas att han har gjort – har han tagit del av de mål som anges där, en säker och trygg energiförsörjning, värnande om industrins konkurrenskraft, låg negativ påverkan på miljö, hälsa och klimat. Jag kommer inte att medverka till att något kärnkraftverk släcks, om man inte har uppnått dessa mål. Det kommer inte heller Vänsterpartiet och Centern att göra.

Jag vill ställa en fråga till Ola Karlsson. All politik som vi sysslar med – i synnerhet när det handlar om stora investeringar och om sådant som energipolitik som berör människor, samhällets välfärd osv. – handlar om stabilitet och om långsiktighet. Om nu Moderaterna skulle vinna valet, hur ska ni då klara av energipolitiken? Jag som energiminister har försökt att med ett avstamp i 1997 års energipolitik få till stånd ett stabilt politiskt beslut över blockgränsen. Hur ska ni göra? Ska det bli som förra gången, dvs. total förvirring med statsråd som kom och statsråd som

Svar på
interpellationer

gick, med politik som ändrades, med kärnkraftverk som skulle respektive inte skulle läggas ned? Vad blir det för stabilitet?

Vi har en stabil politik som syftar till att uppnå målen om en säker och trygg energiförsörjning, värnande om industrins konkurrenskraft, låg negativ påverkan på miljö, hälsa och klimat. Inget kärnkraftverk kommer att läggas ned om det på något sätt skulle skapa en förvirring om detta.

Men jag tror – och jag återkommer senare till detta med gröna certifikat – att det allvarligaste för energipolitiken vore att vi fick samma situation som vi hade under den borgerliga regeringen då statsråd kom och gick och politiken handlade om ifall kärnkraftverk skulle läggas ned respektive inte läggas ned. Vi har inte sagt annat än att kärnkraftverken måste läggas ned på sikt. De är helt enkelt inte eviga. De byggdes ut under 70- och 80-talet, och många av dem håller på att bli väldigt gamla.

Vi måste hitta alternativ. Det är dessa alternativ som nu prövas, och där är vi också överens med kärnkraftsindustrin. Det är den tyska modellen. Vi gör precis som man har gjort i Tyskland. Både Tyskland och Sverige är gamla industrinationer. Tror ni att Tyskland – det må vara att man där använder 20 % kärnkraft medan vi använder 50 % – skulle träffa en sådan överenskommelse med kärnkraftsindustrin om det skulle skada industrin? Tror ni att vi socialdemokrater skulle göra detta om det skulle skada industrin? Hittills har det inte gjorts det, och det kommer det inte heller att göra framdeles. Men kärnkraften är en parentes, och på sikt kommer den att klinga ut. Då kommer vi också att kunna tillföra annan energi.

Anf. 73 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Det är intressant att lyssna på näringsminister Björn Rosengren, och det är extra intressant om man har lyssnat på de andra partiernas förhandlare. Här säger näringsministern att inte ett enda kärnkraftverk ska läggas ned om målen inte kan nås. Det är mycket annorlunda uttryckt jämfört med vad de andra partiernas förhandlare har sagt.

Återge gärna igen till kammarens protokoll, näringsministern, att inte ett enda kärnkraftverk ska läggas ned om det leder till att något av dessa mål äventyras. Jag tror att många kommer att läsa det här debattprotokollet med intresse.

Sedan refererade statsrådet till den borgerliga regeringen, att vi inte kan ha det så att statsråd går. Räkna efter från vilken regering som det har gått flest statsråd! Jag tror inte att det är från den borgerliga regeringen.

Sedan frågade han: Tror Ola Karlsson att Socialdemokraterna skulle göra detta om det skulle skada industrin? Ja, jag tror det, och det har vi sett. Vi har sett det i nedläggningen av Barsebäck 1. Arbetsplatser försvann, produktion försvann och importen ökar, vilket skadar miljön och leder till ökade utsläpp av andra, skitiga ämnen. Det handlade inte ett dugg om villkoren för industrin. Det handlade då om villkoren för regeringen, om vilken regering som skulle sitta. Och Barsebäck 1 blev offret för att säkra regeringen Persson.

Jag tror att det kommer att bli precis så även i fortsättningen, att Björn Rosengren, Göran Persson och de andra i regeringen är beredda att skrota de svenska kärnkraftverken även om det påverkar industriklimatet, vilket det gör.

Tror Björn Rosengren att det blir lättare för ledningen på Avesta Polaris metallurgi i Avesta att argumentera för att metallurgin ska vara kvar där nästa gång det diskuteras hur många stålverk man ska ha kvar i koncernen? Det sägs ju redan nu att med den struktur man bygger upp hotas på sikt ett av stålverken. Tror Björn Rosengren att det blir lättare att behålla och utveckla jobben i Sverige om man avvecklar halva den svenska elproduktionen?

Problemet med regeringens argumentation är att man avvecklar halva elproduktionen utan att tala om hur den ska ersättas. Man sätter upp ett mål för vindkraften på 10 terawatt, men det är ohyggligt dyr el. Man sätter upp ambitiösa mål för gröna certifikat, som också blir dyr el. Sedan blir det en del på kraftvärmebeskattningen. Men man driver inte basindustrin med gröna certifikat eller vindkraft. Hur ska Björn Rosengren och regeringen visa för industrin att det är värt att placera nya anläggningar i Sverige?

Anf. 74 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Näringsministern sade i sitt första inlägg ungefär så här: Inget kärnkraftverk kommer att stängas innan ett antal villkor är uppfyllda, bl.a. när det gäller jobb och miljö. Det logiska måste i så fall vara att det var fel att avveckla Barsebäck 1. Det ersattes med kol och olja från andra länder. Det kan väl inte ha varit meningen. Jag skulle gärna vilja ha en kommentar till det.

De effekter som en avveckling av kärnkraften ändå medför oroar många, som jag sade i mitt första inlägg.

Jag skulle vilja lyfta fram en annan fråga som näringsministern också tangerade lite grann, och det är den tveksamhet som kan bli på marknaden och i näringslivet. Som statsrådet vet har en allt större del av det svenska näringslivet utländska ägare, och många styrelser har sitt säte långt ifrån den ort som industrin ligger i. Utvecklingen i mitt län, Värmland, har förändrats på tio år. 1990 arbetade ca 10 % i utlandsägda företag. År 2000, alltså tio år senare, var den siffran 24 %. Då ska vi veta att knappt hälften är anställda inom den offentliga sektorn. Men när det gäller anställda i ett utlandsägt företag har det alltså varit mer än en fördubbling på tio år. Med tanke på att fler företag är utlandsägda och att styrelserna sitter långt från produktionen är det av extra stor betydelse att konkurrensvillkoren är så bra som möjligt för produktionen i Sverige.

När ägarna ska göra sina bedömningar om framtida investeringar får det inte vara någon tveksamhet vad gäller förutsättningarna i vårt land. Det är naturligtvis många faktorer som avgör var man gör investeringarna. Men en viktig faktor för basindustrin är energikostnaderna. Finns det tvekan om att det förs en långsiktig bra politik vad det gäller kostnader och driftssäkerhet på energisidan är det tyvärr risk för att investeringen görs på en annan plats. Det kommer i så fall att bli förödande på sikt för svenskt näringsliv och för jobben i Värmland och för jobben i Sverige.

Jag vill fråga om statsrådet inte ser några faror med de signaler som en förtida kärnkraftsavveckling skickar till ägarna och styrelserna för basindustrierna när de kommer att göra sina framtida investeringar.

Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Man blir faktiskt lite bestört – jag brukar använda ordet dysterkvistar – när ni står här och talar om vad som kommer att hända och hur eländigt och svart det är. Det är ju inte sant.

I Värmland exempelvis förbrukar företagen mycket mer energi i dag än vad de gjorde tidigare. Jag vill påstå att de förbrukar mer i dag än vad de gjorde innan Barsebäck 1 lades ned. De förbrukar mindre per produkt, men totalt sett förbrukar de mer energi. Och det ska de göra. Det har de rätt att göra. Därför är inte bilden sann som ni målar upp.

Det som sker i Sverige, och det sker i hela världen i dag – alla länder gör som Sverige – är att man inför gröna certifikat, att man ifrågasätter kärnkraftverken och bygger ut för att få alternativ, för man vet att kärnkraften är en parentes. Den kommer att leva länge till, men den är en parentes.

När det sedan gäller villkoren för Barsebäck 2 får elpriset ej påverka negativt, och tillgången på el för industrin får ej påverka negativt, inte heller effektbalansen eller miljöklimatet. Det här står ju både Centern och Vänsterpartiet bakom.

De mål som jag tog upp här står också Centern bakom, alltså en säker och trygg energiförsörjning, värnande om industrins konkurrenskraft, låg negativ påverkan av miljö, hälsa och klimat. Det här har man skrivit på, och det är vi överens om. Därför är den bild som ni redovisar inte sann.

Ni börjar också tala om att företag lämnar Sverige. Det har ju varit en stor energipolitisk debatt i dag, och där sade företrädare från delar av världen och de som samlar och organiserar de stora energibolagen att Sverige är oerhört framstående när det gäller energipolitiken och tillgången till billig energi. Därför vill både amerikanska och tyska företag investera i Sverige. Det är en annan bild, men det är faktiskt en sann bild.

Vi kan ju titta på Kalifornien – drömlandet för dem som vill att marknaden ska styra allt – och vad som hände där. I Sverige har vi faktiskt kontroll på detta.

Jag vill säga en gång till att vi måste tillse att industrin och basnäringarna har energi, och det har de. Vi lägger inte ned några kärnkraftverk om vi inte uppnår dessa mål, och detta är vi också överens om. Det står i propositionen, och ni är också medvetna om vad som sägs när det gäller villkoren för Barsebäck 2.

När det sedan gäller frågan om det som har skett i Tyskland, som vi också tar upp i propositionen, konstaterar vi att kärnkraften svarar för halva den svenska elproduktionen, och den har stor betydelse. Det gör att regeringen och partierna bakom propositionen anser att det är viktigt med en så bred förankring som möjligt i en sådan mycket viktig fråga, och en bred förankring borgar för förtroende mellan parterna och en stabilitet i politiken.

Jämfört med en lagreglerad avveckling av kärnkraften skulle en överenskommelse mellan staten och kraftbranschen förbättra förutsättningarna för att avvecklingen kan genomföras på marknadsmässiga villkor och medge tid för anpassning. Det innebär i sin tur att de samhällsekonomiska kostnaderna för avvecklingen och riskerna för störningar i elproduktionen kan minska. Detta är vi överens om. Vi ska börja den diskussionen nu.

Målet med Moderaternas energipolitik är exakt samma som Socialdemokraternas. Läser man er motion ser man att det där står precis det som vi säger.

Men vi har en lite annan syn på medlen. Ni har inga förslag om hur man ska hantera detta. Ni har något om *benchmarking*. I övrigt finns det inte ett enda förslag. Vad är det för energipolitik?

Prot. 2001/02:105

14 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 76 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Statsrådet sade att alla länder gör som i Sverige. Jag måste fråga: Har Björn Rosengren varit i Finland någon gång? Där pågår i dag en intensiv debatt om att uppföra en femte reaktor på ungefär 1 700 megawatt.

Sedan säger statsrådet att Sverige har ett bra energisystem. Ja, det har vi. Vi har ett mycket bra elsystem, som i praktiken är utsläppsfritt och till hälften förnyelsebart. Varför demontera ett bra elsystem och energisystem? Varför ta bort en av Sveriges konkurrensfördelar, nämligen god tillgång till billig el? Det är ju det regeringen och statsrådet lägger fram förslag om.

Statsrådet säger vidare att det är viktigt med stabila villkor. Ja, till viss del. Men det viktiga är att villkoren är goda för industrin. Är de stabilt dåliga är det utomordentligt illa.

Herr talman! Jag tar inte den här debatten för att jag tycker att det är särskilt roligt att stå i riksdagens talarstol utan för att jag är genuint bekymrad över jobben och välfärden i stora delar av vårt land. Det gäller jobben på stålverket i Degerfors, på Ovaco i Hällefors, på pappersbruket i Frövifors och i zinkgruvan. Det gäller pappersarbetarna i Kvarnsveden, Ortvikén, Hyltebruk, Holmen och Hallsta. Det går att göra listan lång. Det handlar om jobb, företag och orter som är beroende av god tillgång till el och av konkurrenskraftiga priser.

Det enda som regeringen slår fast i sin proposition är att kärnkraften ska avvecklas. Det är halva den svenska elproduktionen. Man talar inte om hur den ska ersättas.

Anf. 77 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Näringsministern kallade oss för dysterkvistar, tror jag att det var. Men det beror ju på att vi läser vilken politik regeringen vill föra. När vi hör näringsministern berätta om hur politiken ska se ut framgent kan vi ju bli lite fundersamma på den här fronten.

Statsrådet talade mycket om att det kommer att satsas mer på förnyelsebar teknik. Men det vi nu ser när det gäller avveckling av kärnkraft kompenseras ju med fossila bränslen, kol och olja. Så har det mest varit hittills. Jag tror visserligen att vind, sol och vatten kommer att vara mycket viktiga delar av energiförsörjningen framgent, men som det ser ut i dag kommer de inte att lösa hela vårt behov – som dessutom samtidigt ökar.

I historien har det varit ny teknik och nya kunskaper som har drivit människan framåt. I vårt land är det nu inte möjligt för att fullt ut kunna forska och öka vår kunskap kring kärnteknik. Det är för mig en orimlig hållning till ny forskning och ny teknik. Det är fel att politiskt styra och stoppa kunskap som kanske i stället skulle utveckla och skapa nya förutsättningar för vårt näringsliv och vårt välbefinnande. Det skulle verkligen Sve-

rige behöva. Det skulle kanske skapa mer kunskap och fler jobb i vårt land och förhoppningsvis trygga mer av jobben och framtidsmöjligheterna även i mitt län.

Jag vill avslutningsvis fråga statsrådet om han anser att det är fel att man ska få forska och få mer kunskap omkring kärnteknologi. Det kanske är så att det finns stora utvecklingsmöjligheter inom det här området för vår framtida energiförsörjning.

Anf. 78 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Den som är minnesgod vet ju att debatten när det gäller kärnkraften har vandrat fram och tillbaka. Det är också så att när det har hänt en olycka inom kärnkraften, när det har hänt en allvarlig olycka – vi har ju haft några sådana – har den allmänna opinionen, medierna och andra krävt att vi ska avveckla kärnkraften direkt. Det har varit lite av grunden eller basen för den här diskussionen.

Jag skulle vilja ställa en fråga. Nu lär jag inte få något svar på den, men jag kanske kan få det någon annan gång. Om vi nu skulle få en olycka här i Sverige eller någon annanstans och det börjar ställas krav på snabbavveckling av kärnkraften, eller en snabbare avveckling än vad vi har tänkt oss, vad har ni då för svar? Hur ska ni lösa detta? Den frågan är faktiskt viktig att ställa.

Vi har svar på det. Bl.a. vill vi nu utarbeta den s.k. tyska modellen, där marknaden och kraftindustrin själva ska hantera detta. Det innebär att de som är äldst lägger man först. Dem man vill investera i och utveckla investerar man i. Det är själva tanken.

Vi har också en energieffektivisering genom att vi nu för en diskussion med basnäringarna och har utsett en förhandlingsman till detta för att få långsiktiga avtal för att få ned energiförbrukningen. Det ska alltså vara effektivt för basnäringarna.

Vi har också de s.k. gröna certifikaten och en hel del annat som vi föreslår. Det betyder att vi har en beredskap. Vi vet att vi successivt måste lägga ned kärnkraften, men vi har en beredskap och vi har alternativ för detta. Moderaterna har ingenting, bara en del allmänna saker.

Avslutningsvis vill jag säga något om forskningen. Det finns inte alls något förbud i den s.k. tankeförbudslagen om att man inte får forska inom kärnkraften. Man får inte bygga nya kärnkraftsreaktorer, men man får forska. Detta är också en sådan här släpande, påhittig argumentation som ska låta bra. Vi skulle alltså förbjuda forskning på detta område, men så är det inte.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2001/02:380 om arbetstillstånd för tredjelandsförore

Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Sylvia Lindgren har frågat om jag ämnar vidta åtgärder i det svenska regelsystemet för att se till att arbetstillstånd krävs i enlighet med intentionerna i EU:s förordning om förartillstånd.

Europaparlamentets och rådets förordning av den 1 mars 2002 om ändring av rådets förordningar i syfte att införa ett förartillstånd trädde i kraft den 19 mars i år och ska tillämpas fr.o.m. den 19 mars 2003.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande beredning för att skapa underlag för att bedöma om ändringar måste göras i svenska författningar till följd av den nya förordningen om förartillstånd.

Prot. 2001/02:105

14 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 80 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet för svaret på interpellationen, en interpellation som är framlagd med anledning av att det är stor oro inom åkeribranschen och näringen som sådan beroende på den ekonomiska brottslighet som förekommer och den olagliga verksamhet som i många fall är svår att greppa. Där har man nu också från EU:s sida tagit initiativ.

Det finns luckor i lagstiftningen i Sverige när det gäller att komma till rätta med de här bekymren. Det är ett systematiskt utnyttjande av tredjelandsförare för transporter på unionens fria transportmarknad, och det har också fått en alldeles egen beteckning. Det kallas Willi Betz-fenomenet.

För att strama upp och få en bättre ordning på vägtransportmarknaden har man nu i EU – rekordsnabbt faktiskt – fått politisk enighet om en ny förordning om förarlicenser för tredjelandsförare. Från svensk sida har vi, vad jag förstått, också aktivt stött detta arbete.

Min fråga är: Vilken beredskap finns för att göra följdförändringar i den svenska lagstiftningen? Vad jag konkret avser är att det i Sverige i dag inte finns något tvingande lagrum om arbetstillstånd för tredjelandsförare som är anställda av svenska åkerier för att arbeta på gemenskapens transportmarknad. Tvärtom medger svensk rätt att tredjelandsförare kan operera på unionens transportmarknad utan att ha arbetstillstånd i Sverige. Det är ett absurt förhållande, som enligt min mening måste ändras vid genomförandet av förordningen om förarlicenser. Om inte det här görs riskerar Sverige att bli ett bekvämlighetsland dit åkerier flaggar ut för att undgå krav om arbetstillstånd för tredjelandsförare. Enligt min uppfattning krävs arbetstillstånd i Sverige som villkor för utförande av förarlicenser.

I svaret står att det pågår en beredning för att man bättre ska kunna bedöma frågorna. Men jag ställer ändå frågan till Björn Rosengren: Hur ser viljeinriktningen ut på det här området? Det är ett bekymmer, ingen tvekan om det. Det finns en stor fara för att vi halkar efter om vi inte också är väldigt tydliga i det arbetet.

Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Tredjelandsförare som kör åt EU-åkerier ska vid färd inom EU kunna uppvisa ett förartillstånd som visar att han eller hon är anställd enligt de anställningsvillkor som gäller för förare i den medlemsstat där åkeriet är etablerat och utför vägtransporter. Syftet är att lösa problemet med tredjelandsförare som anlitas av åkerier i EU för att utanför den medlemsstat där åkaren är etablerad utföra transporter under sociala och andra villkor som skiljer sig från dem som gäller i den medlemsstaten.

De övergripande syftena bakom förslaget är att undvika konkurrens-
snedvridning, förbättra trafiksäkerheten och förarnas sociala villkor samt

motverka social dumpning. Förordningen påverkar däremot på intet sätt de särskilda anställningsvillkor som gäller i de olika medlemsstaterna.

Anmärkas bör att enligt svensk lagstiftning krävs för närvarande svenskt arbetstillstånd för en tredjelandsförare om han kör i Sverige för ett svenskt åkeri men inte om han kör utomlands för ett svenskt åkeri. Svenska Transportarbetareförbundet har i skrivelse den 27 mars och den 30 april anfört att utlänningslagen bör ändras så att arbetstillstånd ska vara ett krav om förartillstånd ska utfärdas.

Näringsdepartementet har tagit kontakt med förbundet och med Biltrafikens Arbetsgivareförbund för att i samarbete med bl.a. Utrikesdepartementet närmare kunna utreda om behov av en sådan ändring föreligger. Näringsdepartementet har till onsdag denna vecka, den 15 maj, sammankallat berörda departement, arbetsmarknadens parter och Svenska åkeriförbundet till ett möte för att gemensamt analysera förutsättningarna och inriktningen vad gäller det fortsatta arbetet.

Får jag också säga att det i utlänningslagen, 1 kap. 5 §, framgår att en utlänning ska ha tillstånd för att arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands, dvs. ett arbetstillstånd, om inte utlänningen har permanent uppehållstillstånd. Det här gäller då inte, som alla vet, Danmark, Finland, Island och Norge.

Näringsdepartementet har redan i det inledande skedet av beredningen under hand kontaktat arbetsmarknadens parter, som jag nämnde, och jag kan inte säga mycket mer. Nu får vi bereda detta. Vi gör det med parterna och vi gör det med Utrikesdepartementet eftersom det är deras lagstiftning, som arbetet är fördelat inom regeringen, och därför vill jag få tillfälle att återkomma till detta.

Anf. 82 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det var upplyftande för mig att få höra att Näringsdepartementet hade tagit kontakt med arbetsmarknadens parter, Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Transportarbetareförbundet och berört det här fallet eftersom jag vet att det här är en väldigt viktig och het fråga just när det gäller förare från tredjeland. Det ligger också i linje med *cabotage*-trafiken. Den verksamheten har man också svårt att komma till rätta med i hela transportsektorn. Den verksamheten är i och för sig i en annan dimension än det som vi just nu har kommit fram till.

Jag uppfattar ändå Björn Rosengrens svar som att det med de här kontakterna finns en viljeinriktning att komma till rätta med just de här problemen, så att vi inte hamnar i en position från svensk sida liknande den som gällt den internationella sjöfarten med utflaggning till låglöneland och anställning av låglönebesättningar, vilket har varit en vanlig form för just social dumpning. Det har varit mycket starka vindar för att detta också kommer att föras över, inte minst på transportsidan. Det finns all anledning att också vara uppmärksam på den frågan när det gäller flyget, för att man ska kunna kontrollera just den sociala effekten av detta.

Konkurrens i all ära – jag tycker att det här oerhört viktigt med konkurrens, men konkurrensen måste också ske på lika villkor. Har man en konkurrens som utnyttjas så att det t.ex. inte är avtalsenliga löner, att det inte finns kollektivavtal och dylikt är det en väldigt dålig form av konkurrens. Det är de seriösa åkarna som slås ut i det här fallet. Det är viktigt

att undvika. Men jag uppfattar svaret som att det finns en stark viljeinriktning mot att försöka finna en lösning i den här frågan och vidta åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:105
14 maj

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellation 2001/02:404 om färjetrafiken Gränna–Visingsö

Anf. 83 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillmötesgå Jönköpings kommuns framställan om statligt huvudmannaskap för färjetrafiken mellan Gränna och Visingsö.

Bakgrunden till frågan är att kommunen har ansökt hos Vägverket om att den enskilda färjeleden mellan Gränna och Visingsö ska förändras till allmän färjeled.

Vägverket handlägger och beslutar i frågan. Jag har erfarit att Vägverket avvaktar regeringens behandling av Utredningen om bidrag och regler för enskild väg som i betänkandet *Allmän eller enskild väg?* bl.a. tar upp frågan om kriterier för allmän eller enskild färjeled.

Kommunen har i sin framställan framhållit att även efter en förändring bör färjan vara avgiftsbelagd, platsbokningsmöjlighet ska finnas och att en viss godshantering ska kunna ske. Detta innebär ett avsteg från nuvarande regelverk och praxis för statliga allmänna färjor och kan i vissa avseenden kräva lagändringar. Utredningen har behandlat dessa frågor och framlagt förslag om lagändringar inom bl.a. färjeområdet.

Utredningen har remissbehandlats, och utredningens förslag bereds för närvarande.

Anf. 84 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret på min interpellation!

Jönköpings kommun har länge arbetat utifrån inriktningen att man vill ha den här färjeförbindelsen till en allmän färjeförbindelse. Det är i och för sig inte så märkvärdigt, därför att den här förbindelsen är utomordentligt viktig och angelägen för dem som bor och verkar på Visingsö, även när det gäller turisttrafiken, som är omfattande i det här området.

Den 16 januari 2000 förmedlade Vägverket Region Syd en hemställan från kommunen till Vägverket centralt om att den här färjeleden skulle bli en allmän färjeled. En förutsättning är, precis som näringsministern har sagt, att avgiftsbeläggningen kan finnas kvar i samband med en sådan förändring, bokningsrätten likaså samt godshanteringen och varuleveranserna. Det här är angeläget inte minst för dem som bor och verkar på Visingsö, både fast boende och företag inom jordbruksnäring och andra näringar som finns på detta ställe.

Det råder en bred enighet bland de boende på ön som via kommunen och länsstyrelsen markerat att man vill att den här förändringen kommer till stånd. Det är oerhört angeläget – jag vill understryka det – att vi får

en effektiv färjeförbindelse mellan fastlandet och Visingsö. Det är viktigt inte minst för de boende.

Den här färjetrafiken förbinder två allmänna vägar, dels på fastlandet, dels på Visingsö. Jag vill med anledning av detta fråga om näringsministern är beredd att verka i den riktningen att vi får en allmän färjeförbindelse till stånd med de olika önskemål uppfyllda som finns i sammanhanget för att på det sättet få en mer gynnsam utveckling av förbindelsen mellan fastlandet och Visingsö. Det är en nödvändighet för att vi ska få verksamheten på Visingsö att fungera.

Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag instämmer i de synpunkter som har framförts här. Jag är positiv till detta. Jag ska verka för att vi får en sådan lösning, dvs. att det blir en allmän färja, att man får möjligheter att ta betalt. Det gäller även frågan om bokning osv.

Jag måste gå igenom regelverket och lagstiftningen. Mitt svar är att jag ska verka för att det blir en sådan utveckling.

Anf. 86 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för detta. Jag tar det som ett positivt besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2001/02:374 om rättsliga åtgärder mot djurrättsaktivister

Anf. 87 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Johnny Gylling har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta så att privatlivet för utsatta pälsdjursfarmare fredas.

Interpellationen har sin bakgrund i aktioner och demonstrationer som djurrättsaktivister genomfört mot pälsdjursuppfödare. Bl.a. har det handlat om demonstrationer utanför privata bostäder på landsbygden.

Rätten att genom demonstrationer ge uttryck för sina åsikter är en fundamental rättighet i vårt demokratiska samhälle. Demonstrationsfriheten är därför skyddad i regeringsformen och får inskränkas endast med hänsyn bl.a. till ordning och säkerhet eller till trafiken.

Jag förstår att det kan kännas obehagligt att ha protesterande människor utanför sitt hem. Demonstrationsfriheten riskerar ibland att komma i konflikt med enskilda personers intresse av att få vara ostörda. Det leder också till att polisen kan ställas inför svåra avvägningar exempelvis när den ska ingripa mot demonstrationer t.ex. utanför anläggningar för pälsdjursuppfödning.

Som Johnny Gylling beskriver finns närmare bestämmelser om demonstrationer i ordningslagen. I ordningslagen ges polisen möjlighet att upplösa en demonstration om den stör den allmänna ordningen. Det är riktigt att dessa bestämmelser inte alltid är tillämpliga på en situation vid en djurfarm på landet.

När det gäller att ingripa mot störande folksamlingar är det i stället polislagen som i första hand blir aktuell. Polisen kan enligt polislagen avvisa eller avlägsna någon från ett visst område om han eller hon stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för den. Dessutom kan polisen enligt polislagen avvisa eller avlägsna någon från visst område om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas.

Polisen kan också ingripa mot enskilda personer som misstänks för att ha begått brott i samband med en demonstration. Detta kan bli aktuellt exempelvis om en demonstrant uppträder på ett sätt som kan anses utgöra t.ex. ofredande, olaga hot eller olaga intrång.

För att förhindra att pälsdjursfarmare blir utsatta för sådana störningar av deras verksamhet som Johnny Gylling beskriver är det viktigt att polisen arbetar brottsförebyggande och i samarbete med de pälsdjursfarmare som känner sig utsatta. Johnny Gylling tar upp situationen i Blekinge, där pälsdjursnäringen har stor betydelse, som exempel i sin interpellation. Jag vet att polisen just i Blekinge har ett utvecklat samarbete med företrädare för pälsdjursnäringen och tillsammans med dessa kontinuerligt tar fram hotbilda-bedömningar. Detta görs för att kunna bedöma när det kommer att finnas behov för extra insatser från polisens sida.

Det är också nödvändigt att polisen har resurser för att ingripa om det uppstår situationer där fredliga aktioner övergår till brottsliga handlingar. Regeringen ger därför större resurser till polisen. Det kommer att ge fler poliser och bättre förutsättningar för polisen att förebygga och utreda brott.

Avslutningsvis vill jag erinra om att frågor som rör demonstrationer för närvarande ses över av den kommitté som tillsattes efter händelserna vid EU-toppmötet i Göteborg förra året. Utredningen ska redovisa sina slutsatser senast vid årsskiftet.

Jag anser att det finns anledning att avvakta vad kommittén kommer fram till innan jag vidtar några åtgärder angående demonstrationer och möten.

Anf. 88 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret han har gett mig.

Mitt syfte med interpellationen är att få diskutera ett problem som berör demonstrationsrätten. Jag har frågat ministern vilka åtgärder han avser att vidta för att freda privatlivet hos pälsdjursfarmare. Men för att detta ska bli mer vardagsnära, låt mig måla upp en bild av hur vissa människor kan uppleva verkligheten i dag.

En företagare kommer hem från arbetet. Tio demonstranter står utanför hennes hus med plakat. Inne väntar en upprörd familj. Telefonsvararen har meddelanden som kan uppfattas som hotfulla. Bland posten finns brev med uttryckliga hot: "Vi ska söka upp dig. Du ska dödas." I datorn finns e-post: "Tro inte att du kommer undan med det lidande du orsakar. Vi kommer efter dig snart."

Samtidigt vet företagaren att kolleger med liknande företag på andra håll i landet har utsatts för brandbomber. En del får sina företag regelbundet vandaliserade. Hon kan inte sova den natten. Nästa morgon finns hennes företag omskrivet i tidningen. Hon hoppas att det är en mardröm

som ska upphöra. Hon gör ju inget olagligt. Hon driver ett företag, men mardrömmen fortsätter. Demonstranterna kommer tillbaka dag efter dag. Hoten via Internet och brev fortsätter. Företagaren ber polisen att komma, men då är demonstranterna borta. Polisen säger: ”Vi kan inget göra om inte demonstranterna stör ordningen eller uppträder hotfullt.”

Detta skulle kunna vara en verklighetsbeskrivning för vissa företagare i Blekinge i dag. Då tänker jag på pälsdjursfarmarna. Det gäller faktiskt inte bara i Blekinge, men det är kanske speciellt där på grund av den stora koncentrationen av pälsdjursfarmer.

Det positiva i ministerns svar är att ministern uttrycker förståelse för problemet. Ingen människa skulle vilja uppleva sådana hot. Ministern erkänner också att ordningslagen inte alltid är tillämplig i sådana fall på landsbygden. Det som jag ser som negativt är att ministern inte visar någon större ambition att ta itu med problemet. Det handlar om att avvakta utredningen om Göteborgskravallerna.

I regeringsformen slås fast att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv. Polisen tar sig självklart an sådana hot som kan betecknas som olaga hot. Men så länge demonstranterna inte uttalar något hot eller stör ordningen – i detta fall på landsbygden – kan polisen inte göra något. Det är detta jag vill uppmärksamma ministern på.

Är vår ordningslag inte tillräcklig? Är demonstrationsfriheten för generös? Det är sådana frågor vi bör diskutera.

Den hotbild som finns blir naturligtvis mycket värre när man samtidigt upplever en demonstration utanför sitt privata hem. Även om demonstrationen i sig är fredlig och inte störande med några hot, läggs den tillsammans med andra saker som brevhott och telefonsamtal. Totalt sett blir det en svår psykisk påfrestning för en i detta fall enskild person.

Anf. 89 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Även hemma i Jönköpings län har vi minkfarmare som upplever det här problemet. Jag delar Johnny Gyllings uppfattning att vi måste försöka komma till rätta med detta på något sätt.

Vi ser att dessa aktiviteter inte till fullo kan kopplas till demonstrationsfriheten. Att gå in på en minkfarm och släppa ut tusentals djur kan inte anses tillhöra demonstrationsfriheten utan är någonting helt annat. I det här sammanhanget är det fråga om ett mycket kvalificerat djurplågeri när dessa tamdjur släpps ut i det vilda. Det kan vara i anslutning till vägar där hundratals av dem körs ihjäl. Det här är i allra högsta grad allvarligt.

Justitieministern borde se över denna fråga med utgångspunkt i detta specifika problem. Det gäller dels de familjer och ägare som driver verksamheter som drabbas. Dels måste detta ses från ett djurskyddsperspektiv. Dessa aktiviteter har väldigt lite med demonstrationsfriheten att göra. Det gäller snarare uppenbar och medveten skadegörelse.

Anf. 90 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! De situationer som beskrivs är, tyvärr, ett totalt missbruk av demonstrationsfriheten. Jag delar helt den uppfattningen. Detta har ingenting med den grundlagsskyddade demonstrationsfriheten att göra. Det är ett missbruk av den.

Båda interpellanterna beskrev uppenbara brott. Det är brottsliga gärningar mot enskilda personer, och de kan naturligtvis aldrig accepteras.

Det är viktigt att hitta en avvägning mellan demonstrationsfriheten och den personliga integriteten. Detta har också varit föremål för lagändringar under senare år. Det är också viktigt för demonstrationsfriheten att hitta rätt lagstiftning så att demonstrationerna kan äga rum utan att de stör ordningen.

Nu tittar som bekant Göteborgskommittén på flera av de här frågorna. Den kommer att lägga fram sitt betänkande i slutet av det här året. Då kommer vi att få svar på många frågor. Det kommer att föranleda nya och viktiga diskussioner när det gäller demonstrationsfriheten och den personliga integriteten. Jag anser att det vore fel att nu starta ytterligare en utredning som skulle arbeta parallellt med Göteborgskommittén, som arbetar för fullt med flera av de här frågorna. Det handlar inte om något ointresse utan tvärtom. Den här utredningen och de här frågorna är av synnerligen stort intresse för Socialdemokraterna och för alla partierna i riksdagen. Jag ser fram emot de svåra men oerhört viktiga diskussioner som detta kommer att ge upphov till.

Anf. 91 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga om jag har tolkat ministern rätt. Kommer den kommitté som nu arbetar även att titta på den här typen av demonstrationer utanför en privat bostad? För att inte misstolkas vill jag också säga att det är viktigt att människors rättighet att få uttrycka sina åsikter och att få demonstrera slås fast. Men man måste följa spelreglerna. Det får inte ske på bekostnad av privatlivet hos andra människor. Man får inte kränka privatlivet.

Det handlar mest om ungdomar som demonstrerar i små grupper, som jag har nämnt. Jag vill inte anklaga dem för att ligga bakom några hot. Problemet är att den enskilda personen inte kan skilja på detta utan upplever demonstrationen som ytterligare ett hot eftersom man är ansatt av hotelser från andra håll.

Låt mig ytterligare belysa vad som förekommer i den här världen. På en hemsida som ministern gärna kan få adressen till hittade jag följande: Nedan följer en förteckning över pälsdjursuppfödare i Sverige. Den distribueras endast i informativt syfte och ska och får självklart inte användas för att utföra några olagligheter såsom fritagningar och dylikt. Skulle några sådana förekomma så rapportera dem dock gärna till oss, så att vi kan ange detta på listan.

Det finns en organisation som heter Djurens befrielsefront som på sin hemsida i stolta ordalag redovisar olika attentat eller aktioner, som de kallar de för. Det finns en dagbok där man helt öppet erkänner vilka brott och vilken skadegörelse man gjort. Bl.a. tar man på sig skulden för ett minkutsläpp i Torhamn i Blekinge den 15 mars. Det här är allvarliga händelser. Det är ännu allvarligare att polisen oftast inte kan få tag på förövarna och, när det gäller demonstrationerna, känner att man inte kan ingripa med stöd av lagen.

Jag vill upprepa min fråga till ministern: Innebär den pågående kommitténs arbete att även den typ av demonstrationer som jag har tagit upp i min interpellation kommer att belysas vid ett senare tillfälle?

Anf. 92 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är väldigt beklagligt att man skryter med brottsliga gärningar på det sätt som beskrivs. Det förstör för alla de ungdomar som engagerar sig i samhällsfrågor och vill föra fram sina åsikter på det sätt som man ska göra.

För att det inte ska uppstå några missförstånd vill jag understryka att Göteborgskommittén tillsattes utifrån händelserna i Göteborg. Det var det som var bakgrunden. Den tillsattes dagarna efter. Men flera av de här frågorna kommer att beröras på ett eller annat sätt. Kommitténs direktiv ger stor frihet att arbeta med de frågor som kan vara av intresse för uppdraget. Därför vet vi inte exakt vad det här leder fram till, och vi ska inte heller veta det. Det är oerhört viktigt att den här kommittén är helt oberoende och får arbeta alldeles fritt.

Jag kan inte nu svara på vad det här leder fram till. Men det är självfallet av lika stort intresse oavsett vems integritet som kränks. Det gäller inte bara när det är fråga om brottsliga gärningar utan även på vilket sätt man än kränker integriteten. Även här är det frågan om hur långt demonstrationsfriheten ska gå kontra den personliga integriteten.

Anf. 93 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag tolkar ministrarnas svar så att när den här kommittén är färdig kan den situationen uppstå att den här typen av demonstrationer fortfarande inte belysts. Vi kan komma att få en debatt om en grundlagsändring utan att vi får ta itu med det här problemet, vilket jag beklagar.

Sedan sade ministern något som jag reagerade på, nämligen att det som jag och Göte Jonsson räknade upp var rena olagligheter. I så fall är det förvånansvärt att polisen inte känner att de har de maktmedel de behöver för att kunna ta itu med problemen. Jag förstår att man måste skilja på fredliga demonstrationer och olaga hot. Men lägger man samman dem och riktar dem mot en privatperson blir det outhärdligt. Polisen måste på något sätt få möjligheter att värna den enskildes trygghet och privatliv, och även detta står i regeringsformen.

Jag vore tacksam om ministern ville avsluta debatten med att belysa polisens maktmöjligheter. Jag tackar för debatten.

Anf. 94 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Polisen har befogenheter för att ingripa mot brottsliga gärningar, men ur rättssäkerhetssynpunkt kan de ingripa med åtgärder bara när det är frågan om brottsliga gärningar. Sedan finns det andra bestämmelser som vi har hört talas om här som kan komma i fråga. Men när det gäller brottsbekämpning gäller det bara vid misstänkta brott, och de befogenheterna har polisen.

Sedan finns det ju ytterligare exempel på situationer i Sverige där demonstrationsfriheten har missbrukats eller där man på ett eller annat sätt har tagit lagen i egna händer. Det gäller inte bara Göteborgskravalerna. Det innebär inte att vi kan tillsätta kommittéer vid varje sådan händelse för frågor som ligger så nära varandra. Det är själva regelverket som det är intressant att se över för att man ska kunna bekämpa sådana här saker i framtiden. Jag vill också tacka för debatten.

Anf. 95 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Cecilia Magnusson har frågat mig om jag avser att föreslå en lagändring för att skapa tydligare riktlinjer såvitt gäller användningen av påföljdscombinationen villkorlig dom med samhällstjänst vid misshandel. Cecilia Magnusson har närmare bestämt tagit upp praxis som utvecklats när det gäller förutsättningarna för att döma till sådan påföljd vid misshandel som riktar sig mot barn och kvinnor.

Jag vill inleda svaret med att understryka att våldsbrott mot kvinnor och barn är ett allvarligt samhällsproblem. Att bekämpa denna typ av brottslighet är sedan flera år ett prioriterat område för regeringen. Enligt vår uppfattning måste kampen mot våld mot kvinnor och barn bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv och på bred front. Detta var också utgångspunkten för den s.k. kvinnofridsreformen som regeringen satte i gång 1998. För att komma till rätta med problemet behöver vi alltså arbeta vidare med åtgärder inom många olika områden.

Cecilia Magnusson tar upp frågan om påföljdsvalet vid misshandel och påstår att Högsta domstolen har utvecklat en praxis som innebär ”att tingsrätterna ska döma mildare när det gäller misshandel riktad mot barn eller kvinna än mot annan person”. Hon påstår vidare att detta inneburit att det i allt större utsträckning döms till villkorlig dom med samhällstjänst för sådan brottslighet som enligt lagstiftningen ska medföra fängelse.

Jag kan naturligtvis inte uttala mig om enskilda domar, men vill bestämt påstå att Cecilia Magnussons beskrivning av Högsta domstolens praxis är felaktig.

Högsta domstolen har i ett flertal rättsfall uttalat att utgångspunkten vid valet av påföljd för misshandel som inte är ringa är att sådan brottslighet medför fängelse. Den har vidare slagit fast att det inte är meningen att villkorlig dom med samhällstjänst mer eller mindre generellt ska ersätta fängelse i de fall då förutsättningarna för villkorlig dom i övrigt föreligger. Dessutom har domstolen uttalat att det bl.a. vid misshandel som riktat sig mot en till gärningsmannen närstående kvinna normalt får anses finnas ett mindre utrymme att döma till en icke frihetsberövande påföljd än vad som annars är fallet.

Min generella bild är att Högsta domstolens praxis ligger väl i linje med de riktlinjer för påföljdsvalet som lämnas i förarbetena till påföljdsreformen 1999. Eftersom det nu gått drygt tre år sedan den nya påföljden infördes har regeringen för en tid sedan gett Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i uppdrag att utvärdera påföljden. Resultatet är avsett att presenteras i slutet av året.

Min avsikt är att med utgångspunkt från bl.a. resultaten av BRÅ:s utvärdering inleda en övergripande översyn av påföljdssystemet. Jag vill inte nu föregripa resultatet av det arbetet. Jag tycker dock allmänt sett att det är viktigt att vi behåller och utvecklar alternativen till de kortare fängelsestraffen. De negativa verkningarna av fängelse är välkända. Samtidigt är det givetvis viktigt att säkerställa att de alternativa påföljderna har sådant innehåll att de utgör en tillräcklig reaktion på den brottsliga gärningen.

*Svar på
interpellationer*

Arbetet med att motverka våld mot barn och kvinnor måste emellertid fortgå i ett betydligt bredare perspektiv än enbart utifrån valet mellan olika påföljder. När det gäller det arbete som just nu pågår inom Regeringskansliet vill jag särskilt nämna departementspromemorian *Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer* (Ds 2001:73). I promemorian, som för närvarande bereds inom Justitiedepartementet, föreslås bl.a. utökade möjligheter att meddela en person besöksförbud. Ett annat viktigt arbete värt att påminna om är regeringens proposition *Straffansvaret för människohandel* (prop. 2001/02:124), som överlämnades till riksdagen i mars i år. Denna utgör ett första steg för att åstadkomma ett bättre skydd mot exploatering av främst kvinnor och barn.

Nationellt råd för kvinnofrid inrättades av regeringen i maj 2000. Rådet har uppmärksammat en rad olika områden när det gäller våld mot kvinnor, såsom våld mot kvinnor med funktionshinder, våld mot äldre kvinnor, våld mot kvinnor med invandrarbakgrund, våld inom homosexuella relationer samt villkoren för kvinnojourernas verksamhet. Rådets syfte är att utgöra ett rådgivande organ för frågor som rör våld mot kvinnor. Det ska också vara ett forum där regeringen kan utbyta erfarenheter och idéer med företrädare för organisationer och forskare som är engagerade i frågor som rör våld mot kvinnor.

Jag kan försäkra Cecilia Magnusson att regeringen är beredd att vidta alla de åtgärder som kan behövas för att förbättra skyddet för kvinnor och barn mot att utsättas för våldsbrott.

Anf. 96 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret, även om det bara delvis berörde ämnet jag tagit upp. Jag är helt enig med justitieministern om att det behövs åtgärder på många områden för att komma till rätta med samhällsproblemet misshandel, som justitieministern talade om. Men misshandel är ett allvarligt brott. Det gäller att man är väldigt noga med varje åtgärd för att helheten ska bli bra.

Jag dristar mig att använda en liknelse för att skapa förståelse för dagens fråga. Om justitieministern skulle baka en sockerkaka spelar det ingen roll hur bra äggen, sockret, mjölet och bakpulvret är om inte ugnen har rätt temperatur. Det blir ingen god sockerkaka om temperaturen är för hög eller för låg. Samma sak gäller i denna fråga. Tar inte staten sitt ansvar för våldsmonopolet och rättskipningen urholkas rättssystemet. Strafftillämpningen är en fråga som är mycket viktig för hela rättssystemet och för tilltron till detsamma. Vi folkvalda i Sveriges riksdag är här för att stifta lag. Det är bara vi som kan och får ändra lagar som inte efterlevs utifrån de intentioner lagstiftaren gett. Det är ett stort ansvar, och det tycker jag att vi ska leva upp till.

Svaret från justitieministern är för mig något svårtolkat, och jag får en oroskänsla i maggropen. Å ena sidan säger justitieministern att jag har helt fel i min kritik av rådande praxis. Å andra sidan vill han kanske någon gång senare initiera en översyn av påföljdssystemet. Detta går inte ihop för mig.

Vi har en ganska bra lagstiftning mot våldsbrott i dag. Det som gör mig arg är att den inte tillämpas. Det gör mig arg som förtroendevald och som medborgare. Våldsbrott ska bestraffas hårt. Det är mycket viktigt att staten ger en stark signal om att ett sådant beteende inte accepteras. Det

är viktigt för alla inblandade – för brottsoffret och de anhöriga till brottsoffret, för den som begår brottet och för tilltron till hela rättssystemet.

För brottsoffret, som justitieministern inte nämnt ett enda ord om i sitt svar, är det viktigt därför att straffet ger upprättelse och är en del i läkningen efter den kränkning och den behandling man utsatts för. För brottslingen är det viktigt därför att han – det är oftast en han – får en stark reaktion på det våld han utsatt en annan människa för och får veta att det inte accepteras. Strafflängden kan också avgöra om våldsmannen med hjälp av behandling kan komma till insikt om att han har gjort fel och inte göra om det igen.

Om inte staten utnyttjar sin skyldighet att döma i våldsbrott riskeras tilltron till hela rättssamhället. Människor kan ta lagen i egna händer och själva utdela rättmätiga straff eller anlita entreprenörer på området. Detta är också väldigt oroande.

BRÅ gjorde under 2000 en sammanställning över strafftillämpningen när det gäller grov misshandel och konstaterade att man inte använder hela straffskalan. Jag skulle vilja veta om justitieministern anser att man i dag tillämpar straffskalorna på rätt sätt inom domstolsväsendet. Det är det min fråga gäller.

Anf. 97 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är domstolarna som avgör vilken praxis som ska gälla. Vi har exempel på att man ligger på olika nivåer i straffskalan. Misshandel ger inte maximistraff, och narkotikabrottslighet ger andra straff. Det är inte min sak att göra enskilda bedömningar av den saken.

Låt mig i stället svara på de andra frågor som ställdes. Det sades att jag inte nämnde någonting om brottsoffer. Cecilia Magnusson måste ha lyssnat oerhört dåligt. Det var ju precis det jag talade om när jag berättade om den departementspromemoria som vi nu arbetar med, som heter *Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer*. Jag beskrev precis detta, och ändå frågar Cecilia Magnusson om det.

Vi arbetar alltså med en departementspromemoria, och vi arbetar med att kunna utöka möjligheterna att meddela en person besöksförbud. Detta är helt inriktat på brottsoffer och på att stärka brottsoffers situation. Ytterligare saker nämndes. Jag talade också om att Nationellt råd för kvinnofrid inrättades av regeringen i maj 2000. Det är också fråga om brottsoffer.

Jag blir bekymrad när jag läser interpellationen och ser att det står på följande sätt: ”Prejudicerande domar från Högsta domstolen har skapat en praxis att tingsrätterna ska döma mildare när det gäller misshandel riktad mot barn eller kvinna än mot annan person.” Jag utgår naturligtvis från att Cecilia Magnusson har grund för detta påstående och vet i vilka domar Högsta domstolen säger att det ska vara mildare straff när det gäller misshandel riktad mot barn eller kvinna än när det gäller misshandel riktad mot annan person. Det innebär inte att det kan bli andra påföljder utan att man har skapat en praxis som innebär mildare påföljder när det gäller misshandel av barn eller kvinna än när det gäller annan person. Jag skulle bli oerhört tacksam om jag fick reda på vilka rättsfall det gäller.

Anf. 98 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Jag har en förteckning över alla de fall man hänvisar till i tingsrätten, justitieministern. Grunden till min interpellation är att jag har blivit uppringd och fått besök av ett antal nämndemän som har visat mig olika fall där grov brottslighet – barnmisshandel – inte har föranlett fängelse utan villkorlig dom med samhällstjänst i 40 eller 60 timmar. Det är ett artbrott. Jag är inte som justitieministern jurist, men som jag har förstått lagen står det att misshandel riktad mot barn ska anses som grov misshandel.

I de fall jag har här – jag lämnar gärna över dem till justitieministern om han inte känner till dem – har man inte ansett det som grov misshandel trots att förövaren varit utrustad med vapen och slagit mot ansikte och huvud, vilket kan ge oerhörda skador på små människor. Brottet har inte ens renderat fängelsestraff utan villkorlig dom. Lagstiftaren har sagt att sådan här artbrottslighet ska rendera fängelse. I domarna uttalar Högsta domstolen det som justitieministern säger, men när det gäller att fastställa påföljden gör de inte det de säger. Om det är någon som kan ändra lagar och felaktig praxis är det vi som lagstiftare. Det är därför jag har frågat justitieministern om han tänker förändra detta. Det brådskar.

Brottsförebyggande rådet gjorde ju, som justitieministern påtalade, en översyn av hur straffskalorna tillämpas i vårt land. Under år 2000 renderade grov misshandel i en tredjedel av fallen inte ens fängelse. I en fjärdedel av fallen utdömdes ett straff som låg under lagens lägsta straff. Är detta rätt? Jag tycker inte det. Medborgarna i det här landet tycker inte det.

De flesta människor och medborgare i detta land vet att det är förbjudet att slå barn. Min dotter Ester, som är sex år, påtalar ofta att man hamnar i fängelse om man slår barn. Uppslutningen kring att se barnmisshandel som ett fruktansvärt brott är väldigt stor. Att utsätta barn, framför allt sina egna barn, för något så fruktansvärt är avskyvärt i de allra flesta människors ögon. Ett barn är helt skyddslöst. Det kan inte på något sätt skydda sig från misshandel, inte med hjälp av kroppsstorlek, verbal förmåga eller genom att fly till en säkrare plats. När en förälder slår ett barn begår han eller hon inte ett brott utan flera.

Staten måste ta sitt ansvar. Misshandel av barn är grov misshandel och ska ge påföljden fängelse. Instämmer inte justitieministern i detta?

Anf. 99 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska inte i en interpellationsdebatt lära Cecilia Magnusson hur påföljdssystemet fungerar. Men jag blir väldigt förvånad över att hon tror att det automatiskt ska dömas till fängelse bara för att det är normalpåföljden. Jag vill understryka att det är normalpåföljden. Det innebär inte att man i samtliga situationer ska döma till fängelse. Det finns en rad olika kapitel i brottsbalken som anger olika förutsättningar och ger frihet för domstolarna att döma till olika påföljder, utifrån ålder, situation och mycket mera som vi inte kan gå in på här. Jag rekommenderar Cecilia Magnusson att ta del av detta. Det kommer då att klarna något, tror jag.

Det som Cecilia Magnusson säger, att Högsta domstolen har dömt till en annan påföljd än för misshandel, är inte samma sak som att en praxis har utbildats att man ska döma mildare när det gäller misshandel riktad

mot barn eller kvinnor. Det vore en fruktansvärd praxis om man skrev att det skulle vara en mildare påföljd för att brottet är riktat mot ett barn. Det är den domen som jag frågar efter, inte efter en dom där man har dömt till en annan påföljd än för misshandel. Det är inte samma sak. Det tror jag vi är alldeles överens om.

Jag efterlyser en dom där det står att det ska vara en mildare påföljd för att brottet riktar sig mot ett barn. Det vore oerhört allvarligt om det var på det sättet.

Anf. 100 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! I en av dessa domar hänvisar faktiskt Högsta domstolen själv till ett mål som gäller ett krogslagsmål. Där utdömdes ett strängare straff, vilket domstolen själv hänvisar till. I krogslagsmålet hade en okänd människa pucklat på en annan. Man hänvisar i sitt eget uttalande till ett annat mål som inte gäller samma slags brottslighet. Det är det jag tycker är så fruktansvärt. Det är en detaljfråga. Jag ska gärna lämna över materialet till justitieministern för påläsning.

Hur rättssystemet fungerar med sina påföljder är väldigt viktigt för medborgarnas tilltro till det. Tror inte medborgarna på det är vi väldigt illa ute. De straffskalor som vi har beslutat om i Sveriges riksdag har väldigt noggrant utretts och anpassats till varandra. De är ett uttryck för den representativa demokratins tolkning av folkviljan. Det är vårt sätt att ersätta personliga vendettor och utfall av eget hämndbegär med en skala i graderad reaktion i ett öppet rättssamhälle. Jag tycker det är viktigt att vi följer detta. Brottsförebyggande rådet påtalade bristerna redan för ett år sedan. Är justitieministern beredd att vidta åtgärder för en förändring?

Anf. 101 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag sade inledningsvis att vi ska utvärdera påföljdsreformen. Det är naturligt när den har pågått ett par tre år. Man vill se hur den har uppfattats av domstolarna och se om det behövs en ändring. Det är normalt. Det är inte något särskilt fall som föranleder utvärderingen.

Skulle den situation föreligga, som Cecilia Magnusson alldeles felaktigt beskrivit i interpellationen, att man ska döma mildare eftersom brottsoffret är ett barn då skulle jag vara oerhört orolig. Men det är inte så. Att man hänvisar till andra rättsfall är någonting helt annat. Om det skulle vara praxis att det ska dömas mildare om offret är ett barn och inte en vuxen person då skulle jag vara den första att ingripa. Men jag vill upprepa att det inte innebär att man i olika rättsliga resonemang är förhindrad att hänvisa till andra rättsfall.

Det ska ske en utvärdering av den påföljdsreform som genomfördes 1999. Det är viktigt. Vi följer detta. Av den praxis som har utarbetats i domstol är det så – och jag tycker det är viktigt – att normalpåföljden för misshandelsbrott är fängelse. Det är ett så allvarligt brott att det bör föranleda fängelse som normalpåföljd. Men det är också viktigt att vi har en möjlighet till nyansering, och att man kan ta hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Det är så man bygger upp ett rättssamhälle i ett demokratiskt samhälle. Man ger olika möjligheter för självständiga domstolar att döma i enskilda mål.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2001/02:382 om Polismyndigheten i Värmland

Anf. 102 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Per-Samuel Nisser har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att den polisiära verksamheten inte ska minska när civilanställd personal sägs upp. Frågan är ställd mot bakgrund av att 35 civilanställda har varslats om uppsägning i Värmland.

Jag har noterat att Polismyndigheten i Värmland länge har lämnat bekymmersamma prognoser över det ekonomiska läget, och att de även tidigare år har haft stora underskott. De varsel som nu har gjorts ingår i en åtgärdsplan som ska leda till ekonomisk balans. I planen ingår även förtidspensioneringar och en möjlighet för civilanställda att utbilda sig till poliser.

Jag har också noterat att Polismyndigheten i Värmland enligt den senaste prognosen beräknas vara i ekonomisk balans vid budgetperiodens slut. Då kommer myndigheten dessutom att ha ökat antalet poliser med 33 stycken jämfört med i år när antalet är som lägst.

Som Per-Samuel Nisser skriver i sin fråga satsar regeringen på polisen. Rikspolisstyrelsen bedömer att antalet poliser kommer att öka så mycket under den kommande treårsperioden att det i det närmaste motsvarar en ny polis varje dag. Vi kan redan nu se effekterna av satsningen genom att ökningen av antalet poliser har påbörjats. I januari utexaminerades 188 nya polisaspiranter, och i juni kommer ytterligare 237.

Resurserna till respektive polismyndighet fördelas inte av regeringen utan av Rikspolisstyrelsen. Fördelningen sker efter budgetdialog mellan rikspolischefen och länspolismästaren. Polismyndigheten Värmland har fått tillskott i den medelsfördelning som Rikspolisstyrelsen har gjort. För 2001 och 2002 har Polismyndigheten Värmland fått anslagsökningar på 32 respektive 10 miljoner kronor exklusive pris- och löneomräkningen.

Avslutningsvis vill jag säga att beredningen av myndigheternas budgetunderlag pågår. Av polisväsendets budgetunderlag framgår att polisen, trots de satsningar som regeringen har gjort, bedömer att man har stora resursbehov under den kommande treårsperioden. Regeringen avser även fortsättningsvis att följa rättsväsendets verksamhet och resultat. I höstens budgetproposition kommer en bedömning av polisens totala resursbehov att göras och regeringens förslag till anslag för polisorganisationen för 2003 samt de beräknade anslagen för 2004 och 2005 att presenteras.

Anf. 103 PER-SAMUEL NISSER (m):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret.

Frågorna om rättsstat och polis- och rättsväsende engagerar väldigt många. För en demokrati och rättsstat är det helt avgörande att människor kan lita på att det finns polis när det behövs, att polisen arbetar förebyggande och att rättssäkerheten finns och fungerar. Det är också avgörande att de som drabbas, brottsoffren, får stöd och förståelse och att samhället gör allt för att förebygga och förhindra att ungdomar hamnar i problem. När så sker ska det vara tydliga gränser.

Det är också viktigt att brottslingar som döms till någon påföljd verkligen avtjänar denna. Det måste också finnas en kriminalvård värd nam-

net så att personen när straffet är avtjänat är förberedd på livet utanför och har en chans att komma tillbaka.

Det här kanske kan tyckas vara självklara resonemang, men jag tror ändå att det är viktigt att säga att detta är helt avgörande för en demokrati. Om, som det tyvärr alltmer är i dag, människor tvivlar och inte litar på att rättsstaten riktigt fungerar överallt, då är vi på väg mot något som jag tycker att vi måste förändra och det snabbt.

Det var mot bakgrund av detta och det som sker i Värmland som denna interpellation skrevs. Jag har tagit upp ämnet några gånger förut med statsrådet, och statsrådet har då, liksom vid många andra tillfällen, sagt att vi är på väg åt rätt håll, att det blir fler poliser och mer resurser till rättsväsende och kriminalvård. Men det verkar som om verkligheten, åtminstone i Värmland, varje gång statsrådet säger detta går åt ett annat håll.

I Värmland, det län jag kommer från, har trenden tyvärr varit tydlig: Det har blivit färre poliser och en ökad osäkerhet och otrygghet bland befolkningen. Det senaste, vilket statsrådet också tog upp i svaret, är att Polismyndigheten Värmland har beslutat att säga upp 35 civilanställda. De här 35 personerna har naturligtvis arbetsuppgifter som är viktiga och även framgent måste utföras på något sätt och av någon. Denna någon är med all säkerhet en polis, eller kanske många poliser. Samtidigt som ett stort antal poliser slutar efterhand på grund av ålder och inte ersätts med nyanställningar får fler som är kvar arbeta med de uppgifter som de civilanställda tidigare utfört.

Den här utvecklingen tror jag inte att statsrådet heller tycker är rimlig eller riktig. Jag vill därför fråga hur statsrådet ser på det här. Är det verkligen en rimlig utveckling? Oavsett svaret som jag fick från statsrådet är det så här det ser ut i Värmland. Det är denna utveckling som sker. Statsrådet säger att det ska bli bättre, men innan det kan bli bättre måste det tydligen bli sämre.

Anf. 104 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska inte tala om för Per-Samuel Nisser att jag inte går in i diskussionerna mellan Rikspolisstyrelsen och Värmland. Det vet Per-Samuel Nisser mycket väl om, och därför ska jag inte heller göra det.

Det är dock viktigt att erinra om att polisen som helhet har ett överskott. Man hade ett överskott vid årsskiftet, trots att vi fick höra så mycket om motsatsen under förra året. Nu är i och för sig budgeten på 13 miljarder, så det är väldigt svårt att veta exakt var man hamnar. Det finns heller inget som säkert säger var vi kommer att hamna vid årsskiftet.

Jag ska alltså inte gå in på Värmland. Men när Per-Samuel Nisser efterfrågar när den här förbättringen ska göras och synas är svaret: Det gör den redan. Det har redan blivit fler poliser. Däremot har det inte varit i någon större omfattning än. Ökningen började under 2001 och kommer att fortsätta under 2002. Prognosen är att man inom kort kommer att ha fler poliser än året efter den borgerliga regeringen 1995. Det är intressant med tanke på den polisdiskussion som nu förs så intensivt.

Men som sagt: Det kommer säkert att behövas ytterligare medel. Det är därför vi nu kommer att diskutera det i den kommande budgeten. Det arbetet har faktiskt redan påbörjats. Med de tre polisutbildningar som nu

finns utbildas det också bortåt 700 poliser per år, vilket ger det resultat som redan har påbörjats.

De civilanställda fick egentligen ett större avbräck tidigare än de andra poliserna. Jag vill erinra Per-Samuel Nisser om att det redan nu har kunnat synas förbättringar här som helhet – jag kan ju inte tala om något annat än helhet – och att antalet har ökat med bortåt 1 000 personer under de senaste fyra åren.

Anf. 105 PER-SAMUEL NISSER (m):

Fru talman! Jag är fullt medveten om och förstår att statsrådet inte kan gå in på detaljer i ett län. Men detta är ändå så pass konkret. Jag tycker också att det är bra att visa hur det ser ut därifrån man kommer. Det är vår uppgift här i riksdagen att berätta det för statsrådet.

Det syns en märkbar förändring, säger statsrådet, när det gäller både poliser och civilanställda. Men den syns inte i Värmland. Där går utvecklingen åt andra hållet. Så är det faktiskt. Och blir det färre poliser eller färre civilanställda blir det sämre service; det är min övertygelse. Det kan inte kompenseras med att enskilda eller olika övervakningsgrupper, vilket vi också ser nu, runtom i landet börjar ta ett eget ansvar.

Ett ökat samarbete lokalt och att alla tar ett ökat ansvar är säkert bra. Men att alltmör organisera med stöd av kommuner eller föreningar och företagargrupper tycker inte jag kan vara en riktig utveckling. Det har gått så långt att kommuner, bl.a. Karlstad och Kil, har diskuterat att gå in och stödja polisen med resurser, dvs. en uppgift som inte på något sätt ligger på kommunen utan är en statlig uppgift.

Det vi nu ser är resultatet av att människor ute i landet ser att polis och rättsstat tyvärr inte längre räcker till. Ansvarig för detta är regeringen, och ansvarig för detta är statsrådet.

En av statens viktigaste uppgifter är att bekämpa brott och att skydda människor från brottslighet och farliga brottslingar. Därför krävs att polisen är synlig, patrullerar på gator och torg och kan rycka ut när så krävs. Den måste ha en bemanning som täcker hela landet, även landsbygd, och det måste finnas resurser som räcker till att anställa viktig civil personal till sådana arbetsuppgifter att polispersonalen kan arbeta med det den är utbildad och anställd för. Om detta inte sker är jag rädd att otryggheten ökar.

Jag sade tidigare att 35 civilanställda sägs upp i Värmland. Till detta ska läggas att i fjol slutade 15 poliser och 15 civilanställda, och i år ska 19 poliser till gå i förtida pension. Det blir förmodligen samma sak nästa år när nästa årskull fyller 61 år. Intresset för förtida pension är stort. Det verkar som om Värmland är på väg att hamna under 400 poliser totalt redan i år, och det är naturligtvis oacceptabelt.

Min fråga är alltså: Vad ska jag säga till dem i Värmland? Även om statsrådet säger att trenden är riktig i stort är den inte det i Värmland. Vad ska jag ha för budskap till värmlänningarna när jag träffar dem, när det nu är på väg att bli under 400 poliser och när det hela tiden blir mycket färre civilanställda?

Anf. 106 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska uttrycka mig kort. Jag tror att det är väldigt viktigt att Per-Samuel Nisser verkligen förklarar hur systemet fungerar, dvs.

att det är Rikspolisstyrelsen som fördelar medel till Värmland. Det utgår jag från att Per-Samuel Nisser också kommer att göra.

Sedan vill jag återigen understryka, vilket kan föras med, att det pågår budgetförhandlingar och att jag i alla fall gör bedömningen att det kommer att behövas ytterligare resurser till polisen för att man ska kunna göra de här fortsatta satsningarna. Utan att specifikt gå in på Värmland, av de skäl vi har talat om, vill jag säga att detta självklart ska komma hela landet till godo, även glesbygden. Det svaret föreslår jag att Per-Samuel Nisser ger till de olika personer han träffar i Värmland.

Anf. 107 PER-SAMUEL NISSER (m):

Fru talman! Mer resurser kommer, säger statsrådet. Då ser vi fram emot det. Vi får se hur mycket det blir och när det kommer.

Statsrådet talar om satsningar som regeringen gör, men jag hävdar ändå att det blir färre poliser, i varje fall vad vi sett hittills, som arbetar ute och färre civilanställda. Så ser verkligheten ut, oavsett hur statsrådet målar upp bilden i det hela. Det är det tydliga jag ser i Värmland.

Jag ska ta några citat jag såg i en tidning om vad som händer i Värmland. Det kan vara ett bra medskick.

Polisförbundets ordförande i Värmland säger så här: "Man säger att vi ska satsa på polisen, men samtidigt måste vi dra ner. Egentligen kvittar det om man tar bort civilanställda eller poliser, det slår lika illa ändå."

Han säger vidare att myndigheten har landets äldsta polismän. 37 % av de värmländska poliserna har fyllt 55 år. Bara en fjärdedel av de ca 400 poliserna kan jobba på dygnetruntschema. De övriga sliter man ihjäl, som han säger, eftersom de får ta många nattpass.

Vidare säger de civilanställdas fackordförande: "Värmland är ett av de två län som får pensionera poliser vid 61 års ålder. Av 38 personer som fått erbjudande om att gå i pension har hälften nappat." Avslutningsvis säger länspolismästaren som en kommentar till ekonomin: "Att minska personalen är den enda vägen för Värmland".

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2001/02:392 om jämställdhet inom polisväsendet

Anf. 108 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Yvonne Oscarsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att öka antalet kvinnor inom polisväsendet, för att öka antalet kvinnliga chefer inom polismyndigheterna samt för att förbättra situationen för de kvinnor som i dag arbetar som poliser.

Polisorganisationens sammansättning har en avgörande betydelse för att människor ska uppfatta polisen som legitim och trovärdig. Poliskåren ska alltså, som Yvonne Oscarsson påpekar, spegla samhället. Även om Sverige hör till de länder i Europa som har den högsta andelen kvinnliga poliser krävs det tveklöst fler kvinnor och fler personer med olika etnicitet inom den svenska polisen. Dessutom är det viktigt att olika gruppers kunskaper och erfarenheter tillförs polisen och används i arbetet. En

balanserad sammansättning i fråga om kön och etnicitet, men även ålder, bakgrund och erfarenhet är också en förutsättning för nytänkande och öppenhet inför olika idéer och problemlösningar och kan därför bidra till ökad effektivitet.

Andelen anställda kvinnor inom polisen är i det närmaste oförändrad sedan 1999; närmare 18 % av poliserna och 73 % av de civilanställda är kvinnor. Andelen kvinnor bland de antagna till polisutbildningen ökade år 2000 från 32 % till 35 % men har under 2001 sjunkit till knappt 33 %. Bland de antagna till polisutbildningen har inte andelen kvinnor ökat jämfört med 1999. Andelen kvinnliga chefer 2001 var 7 % inom polispersonalen och 40 % inom kategorin civilanställda.

I en verksamhet som sedan länge dominerats av ett kön är det ofta svårt att öka rekryteringen av det underrepresenterade könet. En motsvarighet till polisens svårigheter att rekrytera fler kvinnor finns t.ex. inom sjukvården vid rekrytering av män till sjuksköterskor.

Det är i första hand Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna som ansvarar för att vidta de åtgärder som Yvonne Oscarsson efterlyser. Polisen arbetar aktivt för att få fler kvinnor och personer med olika etniskt ursprung att söka sig till polisutbildningen och vidtar en mängd åtgärder för ökad jämställdhet.

Regeringen kan framför allt genom styrdokument som budgetpropositionen och regleringsbrevet samt genom särskilda uppdrag vidta åtgärder för att öka jämställdheten och mångfalden inom polisen. Regeringen anger i budgetpropositionen att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna ska fortsätta ansträngningarna för att främja jämställdhet och etnisk mångfald och i regleringsbrevet finns flera krav på Rikspolisstyrelsen att redovisa vad som gjorts för att öka jämställdheten. Rikspolisstyrelsen ska t.ex. redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att uppmuntra kvinnor och män att utveckla sin kompetens så att de kan utgöra en bas för framtida chefsrekrytering. Bl.a. ska andelen kvinnor som genomgår chefsutvecklingsprogram anges.

Rikspolisstyrelsens arbete mot sexuella trakasserier sker inom ramen för jämställdhets- och arbetsmiljöarbetet. Våren 2001 genomförde Statistiska centralbyrån på Rikspolisstyrelsens uppdrag en enkät om sexuella trakasserier. Enligt enkäten är nivån fortfarande hög, men antalet sexuella trakasserier har minskat jämfört med 1998, då motsvarande undersökning gjordes.

Att det över huvud taget förekommer sexuella trakasserier på en arbetsplats är naturligtvis fullständigt oacceptabelt. Regeringen har vidtagit åtgärder inom flera områden för att stärka såväl skyddet som stödet till de i detta avseende utsatta kvinnorna.

Trots att en mängd åtgärder vidtas för ökad jämställdhet inom polisen är resultatet inte tillfredsställande. Jämställdhet och mångfald inom polisen är av mycket stor betydelse för polisens legitimitet, trovärdighet och framtida utveckling. Regeringen kommer därför att återkomma med skärpta krav på polisorganisationen att vidta åtgärder och återrapportera resultatet till regeringen.

Då Yvonne Oscarsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Alice Åström i stället fick delta i överläggningen.

Fru talman! Jag vill på Yvonne Oscarssons vägnar tacka ministern för svaret. Hon ligger i dag hemma och är sjuk och kunde inte vara här.

Frågan om jämställdheten inom polisväsendet är, precis som justitieministern sade, en otroligt viktig fråga. Tyvärr har de förändringar och påtryckningar som hittills har gjorts inte räckt för att förändra situationen. Andelen kvinnor inom poliskåren har inte ökat sedan 1999. Trots de insatser som har gjorts, trots det som har sagts i budgetpropositioner och trots det som har sagts i riksdagen om vikten av detta har det fortfarande inte förändrats. Andelen kvinnliga chefer är 7 % fastän andelen kvinnor i poliskåren är 18 %. Inte nog med att kvinnorna är underrepresenterade som kön, utan de blir också underrepresenterade när det gäller möjligheter att kunna få göra en yrkeskarriär och få en utveckling.

Vi har dessutom sett att kompetensen hos civilanställda och kvinnliga poliser som går chefsutvecklingsprogram och hos civilanställda kvinnor som skaffar sig bättre utbildning för att kunna gå vidare inte tas till vara. Deras kompetens tas inte till vara, och de får inte utvecklas. Man kan inte se annat än att det här är allvarligt.

Jag håller med om att polisorganisationens sammansättning har en avgörande betydelse för att människor ska uppfatta polisen som legitim och trovärdig. Därför är detta en så oerhört allvarlig och viktig fråga.

Fru talman! När man ser att sexuella trakasserier förekommer ofta, när det finns undersökningar som visar att 41 % av alla kvinnliga poliser i Sverige har varit utsatta för trakasserier på grund av kön, när 15 % har varit utsatta för trakasserier av sexuell natur – då måste man se detta som oerhört allvarligt. Det är extra allvarligt när det sker inom poliskåren. Polisen är ändå den yrkesgrupp som har till uppgift att se till att lagar och förordningar faktiskt följs av medborgarna. När man då inte följer lagstiftningen i sin egen organisation bör det vara en viktig fråga för riksdagen att ta upp, och det är en viktig fråga för regeringen att reagera på.

Jag tror, fru talman, att vi måste kunna gå vidare. Vi måste titta på de grundläggande frågorna: ansökningsförfarandet, uttagningen till polis-högskolan – vad finns det för hinder där? Vi måste titta på och bemöta de trakasserier som pågår inom polisväsendet. Det gör ju att många kvinnor och unga tjejer väljer att inte söka sig till ett sådant här yrke. Man måste titta på den här frågan och diskutera den.

Det handlar också om attitydförändringar. I ett yrke som polisens, som ofta uppfattas som ett machoyrke, tror jag att det är viktigt att man arbetar med attitydfrågor.

Även polisfackets egen tidning har granskat jämställdhetsarbetet inom polisväsendet. När de själva säger att man inte ens följer jämställdhetslagen och att man inom vissa polismyndigheter inte ens har en jämställdhetsplan känner vi från Vänsterpartiet att det är dags att göra något. Det räcker inte med att vi bara ställer krav på återrapportering. Vi måste ta en bredare diskussion. Hur ska vi kunna bredda poliskåren? Hur ska vi kunna få en jämn fördelning? Hur ska vi kunna öka antalet kvinnor?

Det här kan vi inte lämna till Rikspolisstyrelsen längre. Vi måste tillsammans komma med nya åtgärder. Jag är övertygad om att justitieministern delar min uppfattning.

Anf. 110 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):
Fru talman! Ja, det är oerhört viktigt att situationen förbättras ytterligare.

Det stora problemet är att man har för få kvinnliga chefer framför allt på mellannivå. Det är de uppgifter jag har fått. Vi kan se tydlig statistik på att man inte har lyckats med den biten. Detta i sin tur hänger samman med att man inte kommer upp i 50 %.

Frågan är då: Vad har gjorts, och vad kan göras?

Exempel på vidtagna åtgärder är att Polismyndigheten i Stockholm har startat ett projekt i syfte att analysera varför så få kvinnliga poliser söker chefsfunktioner vid myndigheten. Där har också en man och en kvinna utbildats till utvecklingsagenter för myndighetsanpassad jämställdhetsutveckling. Det handlar om jämnare könsfördelning vid vikarieplanering och att kvinnor verkligen uppmuntras att söka chefsbefattningar.

Trakasserier är naturligtvis oerhört allvarligt i alla former, men inte minst här. Man försöker inom polisen att minska trakasserierna. Exempelvis inleddes förra året ett nationellt arbetsmiljöprojekt som ska försöka minska de sexuella trakasserierna genom att bygga upp manliga nätverk. Det är också mycket viktigt hur de reagerar på de här sakerna för att man ska kunna åstadkomma förbättringar.

Anf. 111 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag håller med justitieministern om att det har vidtagits flera åtgärder och att det pågår projekt på flera ställen. Men det stora problemet är att den här frågan har diskuterats under så många år. Och det har genomförts olika projekt. På vissa ställen lyckas man tillfälligtvis för att sedan snabbt falla tillbaka.

Jag förde tidigare i dag en interpellationsdebatt med Margareta Winberg som handlade just om Jämtland som nu har ett pilotprojekt för att bli det mest jämställda polisdistriktet i Sverige. Man fick 2 miljoner kronor från Näringsdepartementet. Och där tycker jag att regeringen reagerade oerhört positivt på de signaler som kom från Jämtland. Man ville se allvarligt på denna fråga, och man ville jobba framåt. Men sedan fick man en ny länspolismästare som utlyste alla chefstjänster. Och helt plötsligt var ingen kvinna kompetent nog för att få en chefstjänst. Då blir man oroad, eftersom detta skulle vara ett av de stora pilotprojekten som sedan skulle genomföras i resten av landet.

Jag är glad över att regeringen lyfter fram denna fråga och diskuterar detta. Men jag tror att det är väldigt viktigt med tydliga signaler, att vi från riksdagen och regeringen inte accepterar att sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön förekommer. Där måste man också när det gäller polisutbildningen vara oerhört tydlig. Och där börjar vi se signaler om att man faktiskt tar tag i detta.

Men jag skulle också gärna vilja se att man utvecklar rollen som arbetsgivare. Som arbetsgivare i den offentliga sektorn är man politikerstyrd. Jag har en fråga till ministern om man från regeringens håll skulle kunna tänka sig att ge polisstyrelserna runtomkring i landet större uppgifter när det gäller att driva jämställdhetsarbetet och att då kunna få verktyg ute på myndigheterna för att kunna driva dessa frågor när det gäller rekrytering osv. Jag tror att det vore ett sätt att lyfta ned detta till en nivå

där det faktiska arbetet bedrivs, så att man inte bara diskuterar det i Rikspolisstyrelsen. Där tar man i och för sig fram bra planer. Men man måste se till att dessa också kommer ut i verksamheten. Det är nämligen där som vi tillsammans måste kunna ta ett ansvar för att se till att lyfta fram de kvinnliga poliserna och att lyfta fram deras möjligheter att göra karriär. Jag tror att det är en oerhört viktig signal till de unga kvinnor som i dag funderar på att söka sig till polisyrket.

Prot. 2001/02:105

14 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 112 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Som Alice Åström säkert känner till har regeringen i regleringsbrevet för 2002 begärt åtgärder för att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män och uppmuntra kvinnor och män att utveckla sin kompetens så att de kan utgöra en bas för framtida chefsrekrytering. Men sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det trots polisens åtgärder finns anledning för regeringen att skärpa kraven på polisorganisationerna. Regeringen kommer därför i höst att återkomma med krav på RPS att vidta ytterligare åtgärder för ökad jämställdhet och mångfald och återrapportera resultaten till regeringen. Regeringen kan t.ex. ge ett uppdrag i regleringsbrevet för att man bl.a. ska se över jämställdhetsplanerna och intensifiera försöken att bredda rekrytering till polisutbildningen.

Avslutningsvis vill jag säga att jag spontant tycker att det som det talas om när det gäller polisstyrelserna låter bra, även om jag inte kan ge något bestämt besked här och nu. Men jag tycker att tanken låter väldigt intressant därför att det också ger en ökad intensitet genom att också berörda politiker får ta ett större ansvar och därigenom ge ett större stöd till de kvinnor som behöver detta stöd för att kunna gå vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2001/02:398 om polisen i Västra Götaland

Anf. 113 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Björn Leivik har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att polisens verksamhet inte ska bli lidande av de kostnader som uppstod i samband med EU-toppmötet.

Jag är medveten om att kravallerna i Göteborg var av ett slag vi aldrig tidigare varit med om. Polisinsatsen var därför extraordinär och förenad med stora kostnader. Jag har även noterat att Polismyndigheten i Västra Götaland sedan en längre tid har lämnat bekymmersamma prognoser över det ekonomiska läget.

Som jag har sagt tidigare satsar regeringen nu på polisen. Rikspolisstyrelsen bedömer att antalet poliser kommer att öka så mycket under den kommande treårsperioden att det i det närmaste motsvarar en ny polis varje dag. Vi kan redan nu se effekterna av satsningen genom att ökningen av antalet poliser har påbörjats. I januari utexaminerades 188 nya polisaspiranter, och i juni kommer ytterligare 237. Av dem som utexaminerades i januari har 36 kommit till Polismyndigheten i Västra Götaland.

Av polisväsendets budgetunderlag framgår att polisen, trots de satsningar som regeringen har gjort, bedömer att man har stora resursbehov under den kommande treårsperioden. En av anledningarna till behovet av resurstillskott är de merkostnader som Göteborgsmötet medförde. Regeringen har ännu inte tagit ställning till myndigheternas budgetunderlag utan beredningen av dessa pågår. I höstens budgetproposition kommer en bedömning av polisens totala resursbehov utifrån ett helhetsperspektiv att göras och regeringens förslag till anslag för polisorganisationen för 2003 samt de beräknade anslagen för 2004 och 2005 kommer att presenteras.

Anf. 114 BJÖRN LEIVIK (m):

Fru talman! Tack för svaret. Jag förstår om justitieministern börjar bli innerligt trött på dessa frågor om Västra Götaland och polismyndigheter runtomkring i landet. Och vi börjar väl tröttna lite till mans på dessa debatter. Det kanske inte är justitieministern och jag som ska debattera detta, utan det kanske är Bosse Ringholm som borde vara här i stället, eftersom jag har förstått att det är Finansdepartementet som bromsar när det gäller resurstilldelning.

Det framkom inget nytt i svaret, och det hade jag nog inte förväntat mig heller. Det var samma svar som vi fick för ett tag sedan. Jag förstår att justitieministern är väl medveten om detta problem.

Vi som jobbar med detta är också väldigt bekymrade, därför att svaren tyder på att det eventuellt kommer pengar. Men det blir inget riktigt säkert svar om det kommer pengar till Västra Götaland. Det räcker inte som svar.

Min fråga är: Ska myndigheten planera utifrån att man får extra pengar eller ska man inte göra det? Om man ska planera utifrån att man inte får det måste man sätta i gång nu, då kan man inte vänta till i höst eftersom det då bara blir etter värre.

Jag kan förstå det resonemang som justitieministern för, att det är stora satsningar och att väldigt många nya poliser kommer ut. Men precis som Per-Samuel Nisser redovisade från Värmland märks det tyvärr väldigt lite av detta.

Rikspolisstyrelsen har begärt 250 miljoner kronor i extra anslag som bl.a. skulle täcka de 147 miljoner kronor som är merkostnader för EU-toppmötet i Västra Götaland, och man hade hoppats att få besked i vårpropositionen. Så blev det ju inte. Enbart Polismyndigheten i Västra Götaland har nu ett underskott på 167 miljoner kronor.

Jag ska inte citera det som justitieministern sade den 5 februari. Men han sade bl.a. att vi skulle ta med oss ned till Göteborg att regeringen är medveten om detta och att det finns med i regeringens planering. Jag hoppas verkligen att det blir på det sättet. Kan vi nu få en garanti för att vi får pengar i höst till Västra Götaland så vore jag väldigt tacksam.

Anf. 115 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag är inte innerligt trött på att debattera denna fråga, eftersom det faktiskt är viktigt att nagla fast ansvar. Jag är göteborgare och företräder göteborgarna, och jag tycker att det är ytterligt viktigt att vi har ett polisväsende i Göteborg och i Västra Götaland som kan fungera trots att vi har tagit på oss stora uppgifter i och med det EU-toppmöte som regeringen anordnade. Det är detta som det handlar om.

Justitieministern stod i debatten med Per-Samuel Nisser och talade om att vi snart har fler poliser än 1995 när den borgerliga regeringen avgick. Nu avgick den 1994, men det har mindre betydelse. Men om man i Göteborg och i Västra Götaland ska ta hela bördan för EU-toppmötet kommer det, om man måste ha budget i balans 2004, att vara minst 200 färre poliser än vad det är i dag. Och i dag är det 400 färre poliser än vad det var 1995. Då var det 3 000 poliser i Göteborg.

Justitieministern sade också att det här är Rikspolisstyrelsens ansvar. Ja, och Rikspolisstyrelsen har tagit sitt ansvar och i sitt budgetunderlag inför tilläggsbudgeten faktiskt sagt att det behövs 147 miljoner kronor för att täcka Göteborgs merkostnader för EU-toppmötet. Rikspolisstyrelsen har alltså tagit sitt ansvar och begärt detta. Det är regeringen som inte har tagit sitt ansvar när det gäller att förmedla de pengar som Rikspolisstyrelsen sedan hade tänkt fördela till Västra Götalandspolisen.

Min fråga är: Kan ministern precisera i vilket års budgetarbete som ansvaret ska tas från regeringens sida?

Justitieministern stod för några månader sedan här i talarstolen och sade: Det här ska vi ta hänsyn till i budgetarbetet. Men när tilläggsbudgeten var lagd sade ministern: Nej, jag har inte sagt att det var i den här budgeten som vi planerade för detta.

Detta börjar likna flickan på lasarett och hennes fråga: När får jag komma hem till mor? Jag undrar således när Ann-Charlotte Norrås får den compensation som regeringen i form av Thomas Bodström faktiskt har uttalat sig om här från talarstolen när han sade: Vi ska ta vårt ansvar.

När, Thomas Bodström, ska detta ansvar tas av regeringen?

Anf. 116 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är inte fråga om att vara trött på debatterna om de särskilda länen. Däremot är jag väldigt förvånad över att jag som inte har hållit på så länge ska behöva i varje fall för vissa personer tala om att det inte är regeringens sak att fördela pengar till olika län. När jag följer den debatt som förs blir jag oerhört förvånad över de mycket märkliga missuppfattningarna och över att man t.o.m. går så långt som till att påstå att det ljugs i riksdagen. Det är att devalvera sig själv och riksdagsarbetet; det känns trist.

Låt mig ännu en gång få förklara det här så att det inte blir några missförstånd.

Det är regeringen som lägger fram förslag – som det sedan beslutas om här i riksdagen – om den totala satsningen på polisen. Därefter är det Rikspolisstyrelsen som efter förhandlingar fördelar till de olika länen. Det är ett demokratiskt system som jag tycker är bra. Bortsett från att det leder till en del missuppfattningar har det till övervägande del fördelar, även om en myndighet ibland har diskuterats som skulle få det här arbetet att se annorlunda ut.

Att förändra det här systemet är inte något som vi ska göra. Det som jag har sagt och som är viktigt är att det uppstår en del situationer som man inte har planerat för från början och som innebär att det behövs ytterligare medel än som tidigare planerats. Jag har nämnt Göteborgskostnaderna som ett exempel. Jag har också i det sammanhanget talat om händelserna den 11 september som ingen gärna kunde förutse och som

betydde ytterligare kostnader för polisen. Vidare har vi kommunikationssystemet som kommer att medföra ökade kostnader.

Det här måste finnas med i budgetarbetet för framtiden. Men det är alltså inte så att regeringen i de specifika ärendena kommer att plocka ut något och ändra på det systemet. Snälla Cecilia Magnusson, det kan ändå inte vara så svårt att förstå att vi ska behålla det systemet men att detta ska beaktas i det kommande budgetarbetet.

När det gäller tilläggsbudgeten har polisen ett överskott på 39 miljoner kronor för i år. Det har aldrig varit tal om tilläggsbudgeten och än mindre om att regeringen skulle specificera just den kostnaden i tilläggsbudgeten. Eftersom det nu påstås från Cecilia Magnusson skulle jag vara väldigt tacksam att få höra var det i så fall har sagts. Det vore väldigt bra att få veta det. Om det är ytterligare problem ska vi kanske inte belasta de här veckovisa diskussionerna, utan det kan vi kanske tala om senare. Jag tror inte att det är svårt att förklara själva systemet med Rikspolisstyrelsen och de olika länen och att det är regeringen som lägger fram förslag om den totala satsningen på polisen.

Anf. 117 BJÖRN LEIVIK (m):

Fru talman! Det är inte så att vi inte förstår systemet, och vi har inte klagat på systemet – i varje fall har inte jag gjort det. Jag vet att det fungerar på nämnda sätt. Jag vet också att det är ett mindre överskott när alla myndigheter räknas ihop.

Problemet är att ett överskott på en myndighet inte på något sätt hjälper när det är underskott någon annanstans, utan man får behålla det. Det rullar vidare, på samma sätt som underskotten ackumuleras – t.ex. i Västra Götaland. Detta är det stora problemet.

Om jag inte har missförstått saken ansåg Rikspolisstyrelsen att det behövdes ytterligare ca 250 miljoner kronor, 147 miljoner till Göteborg och 100 miljoner till flygplatsbevakningen. Där var man besviken. Ekonomichefen uttryckte sig i Polistidningen och sedan direkt efter vårpropositionen.

Som Cecilia Magnusson sade hade vi drygt 3 000 poliser 1994/95. I dag har vi drygt 2 600 poliser. Det är en skillnad på 400 poliser. RPS bedömning är att det behövs ungefär 2 800 poliser i Västra Götaland, och då är det lite grann i underkant.

Jag för samtal med polisledningen och myndighetschefen och får signalen att om inga medel tillförs måste i storleksordningen 140 poliser eller ett motsvarande antal civilanställda sägas upp. Även om man får kompensation för kostnaderna för toppmötet krävs det för att klara uppgifterna att pensionsavgångarna inte ersätts. Som justitieministern själv säger finns det inga pengar till kommunikationssystemet. Vidare finns det generella besparingskravet på 1 %. Man får inte fullständig täckning för löneökningarna. Det handlar då om ca 15–20 miljoner kronor för Västra Götalands del. Dessutom har vi detta med flygplatsbevakningen som gör att läget ytterligare skärps.

Som en sammanfattning av läget i Västra Götaland kan sägas att polisen och myndigheten gör ett mycket bra jobb trots de ekonomiska svårigheter som man har. Antalet poliser är för litet för att alla polisstationer ska kunna bemannas under de flesta av dygnets timmar. Rättare sagt är

en hel del av polisstationerna bemannade enbart under ett fåtal av dygnets timmar.

Närpolisområdena har minskat i antal, från ca 75 till nu drygt 20. Man planerar att det blir runt 19. I vissa fall har det varit effektivt att göra på det här sättet. I andra fall har området utarmats. Man har inte den lokalkännedom som närpolisen egentligen ska ha.

Övertidsuttaget ökar, liksom sjukskrivningarna. Den senaste uppgiften är att 11,4 % av alla anmälda brott klaras upp. Där måste det så att säga slås isär för att man bättre ska förstå vad det handlar om. 2 % av cykelstölderna klaras upp. Det gör att uppklärningsprocenten dras ned. Totalt sett klaras alltså 11,4 % av alla anmälda brott upp.

Man har tvingats göra en annan prioritering än tidigare. Det innebär att vissa anmälningar inte leder till att polisen besöker den som anmäler eller besöker brottsplatsen. Människor upplever, med rätta, att polisen inte räcker till. Oron ökar.

I vissa fall, t.ex. i Dals-Ed, är oron mycket stor. Där finns det tre poliser och en civilanställd. En person är tjänstledig för politiska uppdrag på heltid, och en person är sjukskriven. Den sista polisen är på plats till och från. Men ofta är det utbildningar, och då finns ingen alls. Eller också måste någon köras till Åmål, och då finns det ingen polis mellan Uddevalla och Åmål. Detta är alltså den korrekta beskrivningen av situationen.

Jag hoppas att den lilla ”bibba” som jag nu lämnar över till justitieministern ska vara en liten påminnelse om den oro och den frustration som man i Dalsland och Dals-Ed känner. Tack så mycket för debatten!

Anf. 118 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Det är lite tråkigt när ministern tar tillfället i akt att mästra om någonting som jag inte har diskuterat i denna debatt. Ansvar för här gäller nämligen inte systemet för fördelningen mellan regeringen, RPS och polismyndigheterna. Om det kan vi ha många intressanta debatter.

När det gäller ”det kommande budgetarbetet” undrar jag: Vilket kommande budgetarbete? På en direkt fråga till Justitiedepartementet där ministern är chef svarade man att svaret på det brev som polisstyrelsen i Västra Götaland hade skickat skulle komma i april.

Men det kom inte någonting i april förutom en tilläggsbudget. Rikspolisstyrelsen var väldigt klar i sina önskemål till regeringen om vad som skulle prioriteras, vad man bedömde var viktigt. Ministern säger att man hade ett överskott på 31 miljoner. Ja, men siffran var 147 miljoner för EU-toppmötet. Merkostnaderna, regeringens ansvar för EU-toppmötet, var 147 miljoner. Det kan man inte täcka med 31 miljoner. Sedan var det flera andra angelägna uppgifter, som konsekvenserna av den 11 september och även kommunikationssystemet. Men inte blev det någonting till dessa heller.

Jag upprepar min fråga: Kan ministern precisera vid vilket kommande budgetarbete regeringen ska ta sitt ansvar för toppmötet i Göteborg?

Anf. 119 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror inte Björn Leivik har missuppfattat systemet. Det var inte heller meningen att polemisera mot Björn Leivik, utan det var

fråga om de diskussioner som jag har haft med Cecilia Magnusson vid flera tillfällen.

I tilläggsbudgeten var det ett överskott på 39 miljoner trots att den totala kostnaden för Göteborg faktiskt var under förra året. Men det här var en kostnad som inte var beräknad, den var högre. Vi visste att det skulle bli kostnader för EU-mötet, men inte att de skulle bli så höga, på samma sätt som med anledning av den 11 september. Detta innebär att situationen har förändrats, vilket gör att man har kommit i den situationen att ytterligare medel sannolikt kommer att erfordras, trots att det nu finns ett överskott. Det är viktigt att vi fortsätter med det arbetet, med tre polisutbildningar i stället för en. Därför behöver de här sakerna diskuteras i budgetarbetet, som redan har påbörjats. Vi håller nu på med att ta fram ett budgetunderlag, och därför kan man inte i dag säga något närmare om det, men budgeten kommer att diskuteras fram nu och presenteras i höst. Det här är *en* av de kostnader som inte fanns med under förra året, för vi visste inte att det här skulle hända och att de här kostnaderna skulle vara med. Det finns redan med i det arbete som nu pågår, dvs. en kostnad som man inte har räknat med.

Jag kan inte nu svara – eftersom vi inte haft det här arbetet än – på hur det kommer att konsolideras 2003, 2004, 2005, för det vet inte. Än mindre ska jag gå in på några diskussioner om hur Rikspolisstyrelsen kommer att fördela de här pengarna, av de skäl som jag har sagt. Men diskussionen om kostnaderna för Göteborgsmötet finns redan in.

Då hoppas jag att jag har uttryckt mig så klart att det inte längre finns några frågetecken. Är det det får vi väl fortsätta diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2001/02:413 om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Anf. 120 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Alice Åström har ställt fyra frågor till statsministern. Hon frågar om han kommer att lämna förslag om att ge FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna lagform. Hon frågar om han avser att initiera en översyn av polisens beväpning i enlighet med den kritik FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna presenterar. Hon frågar om han avser att skynda på utredningen vad gäller polisens interna utredningar då denna skarpa kritik framförts från FN-kommittén. Hon frågar slutligen om han kommer att utreda kritiken när det gäller oklarheter i den svenska lagstiftningen angående rätten till biträde och tolk när det gäller personer som anklagas för brott. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Jag vill först av allt säga att jag delar den syn på dialogen med kommittén som statsrådet Mona Sahlin i går redovisade i sitt svar på en interpellation av Kalle Larsson om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna. Vi ser alltså i stor utsträckning kommitténs iakttagelser som en bekräftelse på att kommittén delar regeringens uppfattning om behovet av att vidta ytterligare åtgärder på vissa områden.

I frågan om jag avser att lämna förslag om att ge FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna lagform vill jag säga följande.

Sverige har en rättstradition som innebär att internationella traktat inte automatiskt blir del av den svenska lagstiftningen. För att dessa bestämmelser ska bli rättsligt tillämplbara måste de antingen transformeras till svensk lagstiftning eller inkorporeras genom en speciell lag. Det traditionella sättet att implementera ett internationellt avtal är att transformera detta avtal till svensk lagstiftning.

Innan Sverige ratificerade konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, liksom andra konventioner, gjordes en ordentlig genomgång av svensk lagstiftning. Detta gjordes för att se om svensk lagstiftning överensstämde med konventionen. Där det ansågs att lagstiftningen inte överensstämde med konventionens bestämmelser gjordes lagändringar eller reservationer till konventionen.

Jag ser därför inte några skäl för att inkorporera konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter i svensk lagstiftning.

Alice Åström har vidare frågat om jag avser att initiera en översyn av polisens beväpning i enlighet med den kritik FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna presenterar. Jag kan konstatera att kommittén uppmanar Sverige att säkerställa att polisen i samband med demonstrationer inte använder utrustning som kan medföra fara för liv.

Polisen ska upprätthålla allmän ordning och säkerhet och ge allmänheten skydd och annan hjälp. Enskilda personer har rätt att kräva att polisen har den kompetens och den utrustning som behövs för att kunna fullgöra sina uppgifter. Polisen ställs ibland inför allvarliga och svårbedömda situationer där det är nödvändigt att polisen använder hjälpmedel, t.ex. batong eller skjutvapen.

Göteborgskommittén ska överväga om de bestämmelser som styr polisens användning av hjälpmedel och annan utrustning är ändamålsenligt utformade. Kommittén ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2002. Det kan då eventuellt finnas anledning för mig att överväga frågor om polisens utrustning. Jag ser inte några skäl för att tillsätta ytterligare en utredning på området.

Alice Åström har dessutom frågat om jag kommer att skynda på det utredningsarbete som bedrivs av Kommittén för tillsynen över polis och åklagare, som ska se över bl.a. polisens internutredningsverksamhet, eftersom det framförts skarp kritik från FN-kommittén. Jag kan konstatera att FN-kommittén har uppmanat Sverige att säkerställa organisation och former för en öppen och i förhållande till de brottsbekämpande myndigheterna självständig internutredningsverksamhet. Enligt min uppfattning uppfyller dagens system för internutredningar höga krav på rättssäkerhet och kvalitet, vilket inte hindrar att det kan finnas utrymme för förbättringar.

Kommittén för tillsynen över polis och åklagare ska redovisa sitt uppdrag senast den 28 juni 2002. Polisens och åklagarnas internutredningsverksamhet har setts över flera gånger tidigare och den har – som vi alla vet – debatterats flitigt i olika sammanhang. Det är angeläget att kommittén ges goda förutsättningar för sitt arbete. De förutsättningarna ges definitivt inte genom att utredningsarbetet påskyndas. Jag vet också

Prot. 2001/02:105
14 maj

*Svar på
interpellationer*

att kommittén sannolikt inom kort tid kommer att begära en förlängning av utredningstiden.

Slutligen vad gäller Alice Åströms fråga om kritiken som handlar om påstådda oklarheter i den svenska lagstiftningen när det gäller rätten för en tilltalad att biträdas av försvarare samt få tillgång till tolk vill jag säga följande.

Det är inte fråga om någon kritik mot den svenska lagstiftningen som sådan. FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har endast uppgivit att man noterar en avsaknad av klarhet när det gäller rätten till försvarare och tolk samt att man välkomnar ett, icke närmare specificerat, klagörande för att säkerställa att svensk lagstiftning och praxis verkligen är i överensstämmelse med FN-konventionen. Kommittén har anhängit om ett sådant klagörande i samband med Sveriges nästa rapport i april 2007. FN-kommittén har inte heller tidigare anfört någon kritik mot svensk lagstiftning i fråga om rätten till försvarare och tolk.

Svaret på Alice Åströms sista fråga är alltså att det inte finns någon kritik mot svensk lagstiftning rörande rätten till försvarare och tolk att bemöta, men att Sverige i den kommande rapporten naturligtvis utförligt kommer att beskriva den svenska regleringen när det gäller dessa frågor.

Anf. 121 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Jag vill inleda debatten med att betona vikten av att försvara de mänskliga rättigheterna. I debatten om FN-kommitténs rapport och i debatten allmänt i Sverige finns ett slags allmän tro på att de mänskliga rättigheterna självklart är tillgodosedda fullt ut i Sverige. Vi lever i ett gott samhälle där vi har ett gott skydd och där vi inte behöver titta över frågor om mänskliga rättigheter.

Därför är det glädjande att regeringen så tydligt säger att man har en bra dialog med kommittén, att man ser det som oerhört viktigt att föra fram de här frågorna och att man kommer att vidta åtgärder. Däremot tycker jag att det är lite bekymmersamt när man säger att man får en bekräftelse på att kommittén delar regeringens uppfattning om behovet av att vidta ytterligare åtgärder på vissa områden. Jag skulle önska att regeringen vidtog de åtgärderna utan att vänta på att kommittén ska anmärka på den.

Fru talman! Med detta sagt vill jag ta upp vissa av de konkreta frågorna.

När det gäller inkorporering i lagstiftningen och hur vi gör med internationella konventioner är Europarådets konvention om mänskliga rättigheter i dag införd i svensk lagstiftning. FN:s kommitté har ju lyft fram att vår lagstiftning inte går riktigt lika långt som man gör i FN-konventionen. Därför undrar kommittén om vi inte borde göra detta till svensk lagstiftning så att det blir möjligt att föra frågan till domstol. Det är viktigt att vi debatterar detta.

Justitieministern säger att man har gjort en översyn som har kommit fram till att det fanns en överensstämmelse med konventionens bestämmelser och att man har gjort lagändringar eller reservationer. Då blir min konkreta fråga: Har Sverige gjort reservationer till denna konvention, och i så fall vilka?

Nästa fråga handlar polisens beväpning. Det stämmer att Göteborgskommittén nu överväger bestämmelserna om polisens användning av hjälpmedel och annan utrustning. FN-kommittén för mänskliga rättigheter ställer en mycket viktig fråga i det sammanhanget. Vi i Sverige borde diskutera den norska polisens modell. Den norska polisen är inte beväpnad jämt och ständigt, utan det måste finnas en order från högre befäl för att polisen ska kunna beväpna sig.

Man borde kanske ytterligare utreda hur man ska reglera detta med tanke på att det nu diskuteras nya alternativa vapen inom polisen, såsom t.ex. elpistoler. Vi från Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att man borde tillsätta en utredning där också parlamentariker kan delta så att det hela inte bara överlämnas till Rikspolisstyrelsen och Göteborgskommittén.

Jag återkommer i nästa inlägg till mina andra frågor.

Anf. 122 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan inte svara närmare på frågan vilka reservationer som Sverige har gjort, eftersom detta nu ligger hos UD. Men jag kan naturligtvis återkomma till Alice Åström efter att jag har tagit kontakt med UD.

Sedan tror jag att Alice Åström får upprepa sina frågor.

Anf. 123 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag har full förståelse för att det kan vara svårt att hålla allt i huvudet efter flera interpellationsdebatter på ganska breda och skiftande områden.

Min andra fråga gällde polisens beväpning och Göteborgskommittén. Rikspolisstyrelsen utreder nu nya alternativa vapen. Enligt de uppgifter som Vänsterpartiet har fått är det Rikspolisstyrelsen som självständigt fattar beslut om vilken beväpning som polisen ska ha. Vi borde diskutera den norska polisens modell som går ut på att man inte bär skarpladdade vapen på samma sätt som polisen gör i Sverige och regleringar kring de nya alternativa vapnen.

Nästa fråga handlar om internutredningarna. Justitieministern anser att dagens system för internutredningar uppfyller höga krav på rättssäkerhet och kvalitet. Men FN-kommittén anser att det borde vara en oberoende och självständig utredning i förhållande till de brottsbekämpande myndigheterna. Det är viktigt att inte hamna i en diskussion om ifall den nuvarande modellen är rättssäker, korrekt eller om man gör felbedömningar eller inte. Det avgörande är ju att medborgarna har fullt förtroende för hur dessa utredningar görs. Kritiken gör ju att jag inser att detta är en mycket allvarlig fråga.

Jag sitter själv med i utredningen, och jag vet att den har prioriterat att i första hand se över tillsynen över polis- och åklagarväsendet. Internutredningarna kommer först i nästa steg. FN-kommitténs kritik borde leda till att man diskuterar om utredningen gör rätt prioriteringar. Hur prioriterar regeringen detta? Vi från Vänsterpartiet anser att man borde prioritera frågan om internutredningar som ständigt är aktuell och som har blivit ännu mer aktuell i och med denna rapport.

Justitieministern sade att detta med avsaknad av klarhet och rätten till försvarare och tolk inte innebar någon kritik och att kommittén tidigare

inte har framfört någon kritik mot svensk lagstiftning när det gäller detta. Europarådets kommitté till skydd mot tortyr och omänsklig behandling – jag är inte riktigt säker på benämningen – har tidigare framfört kritik på det här området. Man har då pekat på att svensk lagstiftning inte är tydlig.

Vi i Vänsterpartiet är fullt medvetna om att dessa rättigheter finns i Sverige. Men det handlar också om en internationell trovärdighet. Vi kräver en tydlig och klar lagstiftning av andra länder som kanske inte sätter mänskliga rättigheter så högt. Då borde Sverige också vara ett föregångsland och ha en väldigt tydlig reglering av skyddet för den enskilda individen och skyddet för mänskliga rättigheter.

Därför borde det vara en självklarhet för regeringen att eftersträva att vi får en lagstiftning som är tydlig och klar och inte enbart hänvisa till att tillämpningen i verkligheten är klar och tydlig. Det är av betydelse i internationella sammanhang att man har en klar och tydlig lagstiftning.

Anf. 124 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När det gäller detta med vapen finns det ett pågående arbete som egentligen påbörjades innan Göteborgskommittén tillsattes. Det här är ju en fråga som har diskuterats mycket. Jag vill inte nu gå närmare in på den eftersom den håller på att utredas. Detta är oerhört viktigt, inte minst med tanke på alla diskussioner som har uppstått.

Detsamma gäller diskussionen om internutredningar. Att jag klargjorde det nuvarande systemet såg jag som min uppgift eftersom det inte har kommit fram något skäl till att det inte skulle fungera ur rättssäkerhetssynpunkt. Däremot är det, precis som Alice Åström säger, en fråga om förtroende. Rättsväsendet skadas ju av att förtroendet naggas i kanten, oavsett om det finns något objektivt att anmärka på eller inte. Men detta är så viktigt att man bör undersöka om det finns någon annan möjlighet, t.ex. ett självständigt organ eller en annan myndighet.

Nu kommer det sannolikt att begäras ytterligare tid. I och för sig är det någonting som man inte önskar ska uppstå, men det är samtidigt svårt att inte bevilja ett sådant anstånd. Man begär ju inte något anstånd om man inte är i behov av det.

När det gäller försvarare och tolk anser jag att Sverige är ett föregångsland. Jag vågar inte uttala mig om hur det är i Norden, men jag tror att det är få länder som har en så generös möjlighet till försvarare och tolk som man har i Sverige. Det är också unikt för Sverige – möjligtvis med undantag för de andra skandinaviska länderna – att oavsett vem som anklagas för ett brott får han eller hon tillgång till någon av de allra bästa advokaterna i Sverige eller den advokat som man själv önskar. Det tror jag är unikt.

Med vetskapen om att vi är ett föregångsland i det fallet är det viktigt att lyfta fram detta. Jag känner ingen oro för situationen i Sverige. Sedan tror jag också precis som Alice Åström att det är viktigt att andra länder får klart för sig detta som är väldigt viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är därför som vi ska komma med ett klagörande, som jag tidigare sade.

Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för de svaren, även om jag hade hoppats att man skulle kunna komma fram lite fortare med utredningar.

Detta är oerhört viktiga frågor som debatteras hela tiden. Om debatterna och kritiken alltför många gånger bemöts med detta att det pågår en utredning, att frågan är föremål för översyn osv. riskerar också vi politiker att förlora i trovärdighet. Vi måste se till att det händer någonting.

Men, fru talman, jag hoppas att man, precis som det står i ministerns svar, tar kommitténs iakttagelser på allvar, att man vidtar ytterligare åtgärder på vissa områden där det finns brister och att man gör det inom en ganska snar framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:105
14 maj

Svar på
interpellationer

21 § Svar på interpellation 2001/02:417 om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Anf. 126 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ulla Hoffmann har frågat statsministern om han avser att vidta några åtgärder för att komma till rätta med den utbredda kvinno- misshandeln, om han avser att presentera förslag till lagstiftning när det gäller asylsökande kvinnor med s.k. hedersskäl, om han kommer att vidta åtgärder när det gäller lagföringen av personer som utfört eller förmedlat kontakter när det gäller könsstympning av flickor och om han avser att skynda på hanteringen av frågan om unga kvinnor och flickor som blir bortgifta. Interpellationen har överlämnats till mig.

Innan jag går över till att besvara de specifika frågor som interpellationen rör vill jag säga att jag delar den syn på dialogen med kommittén som statsrådet Mona Sahlin i går redovisade i sitt svar på en interpellation, interpellation 2001/02:415 av Kalle Larsson om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna. I stor utsträckning ser vi kommitténs iakttagelser som en bekräftelse på att kommittén delar regeringens uppfattning om behovet av att vidta ytterligare åtgärder på vissa områden.

När det gäller våld mot kvinnor i nära relationer noterar kommittén att det, trots vår lagstiftning på området, fortfarande finns problem. Vi rekommenderas att fortsätta vår policy på området samt att vidta mer effektiva åtgärder för att förebygga våldet och stödja offren. Som Ulla Hoffmann vet är våld mot kvinnor – särskilt det våld som utövas i nära relationer – sedan länge en högt prioriterad fråga för regeringen. Det har under den senaste femårsperioden vidtagits en mängd olika åtgärder för att öka skyddet för och stödet till utsatta kvinnor. Detta arbete pågår alltjämt och med oförminskad intensitet. Som ett exempel kan jag nämna att Justitiedepartementet förra året utarbetade departementspromemorian *Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer* (Ds 2001:73). Promemorian innehåller en rad förslag som syftar till att förbättra situationen för dem som hotas och trakasseras av någon närstående. Den har nyligen remissbehandlats och det är regeringens avsikt att lämna en proposition till riksdagen i höst.

Kommittén nämner i och för sig inte frågan om asylsökande kvinnor med s.k. hedersskäl. I anledning av Ulla Hoffmanns fråga härom vill jag dock upplysa att regeringen den 11 april i år tillsatte en utredning som ska föreslå ändringar i utlänningslagen, som innebär att de personer som

riskerar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska få flyktingstatus. Det finns dock redan enligt gällande lagstiftning möjlighet att bevilja en kvinna uppehållstillstånd som skyddsbehövande om det finns en risk för att hon utsätts för "hedersmord" om hon återvänder till sitt hemland.

Kommittén tar upp frågan om könsstympning av flickor och kvinnor av utländsk härkomst. Sverige uppmanas att fortsätta att förebygga och utrota sådana sedvänjor och att särskilt försäkra sig om att förövarna åtalas. I Sverige är könsstympning förbjudet och straffbart enligt en särskild lag. Enligt denna kan man dessutom straffas här för att ha utfört eller låtit utföra könsstympning utomlands, även om gärningen är tillåten i det andra landet. Könsstympning är en form av våld som oftast riktar sig mot unga flickor. Att bekämpa våldsbrott riktade mot kvinnor och barn är en prioriterad uppgift för polisen. Ett stort problem är dock att brotten inte anmäls. På Socialstyrelsens initiativ deltar bl.a. Rikspolisstyrelsen i ett samarbete i syfte att bl.a. utveckla metoder som kan användas för att upptäcka och utreda fall av könsstympning. Lagstiftning och lagföring är dock bara ett sätt att bekämpa könsstympning. Viktigast är att arbeta förebyggande. Att förebygga brott hör till polisens grundläggande uppgifter, men det brottsförebyggande arbetet är inte en fråga bara för rättsväsendet utan för hela samhället. Personer som kommer i kontakt med flickor i riskzonen måste veta hur de ska handla. Relevant och saklig information om könsstympning och dess negativa konsekvenser för offret måste spridas. Ett sådant arbete bedrivs också. I denna fråga kan jag också hänvisa till tidigare svar på interpellationer och riksdagsfrågor, bl.a. mitt svar den 26 september förra året och statsrådet Ingela Thaléns svar den 6 februari i år på riksdagsfrågor (2001/02:19 respektive 2001/02:624).

När det slutligen gäller frågan om unga utländska flickors äktenskap rekommenderar kommittén att vi ska vidta kraftfulla åtgärder för att bättre skydda unga i äktenskapsfrågor och utrota diskriminering. I denna fråga har jag tidigare upplyst Ulla Hoffmann om att det pågår en översyn av de lagregler som styr valet av tillämplig lag vid hindersprövning, med särskild uppmärksamhet på frågorna om lägsta äktenskapsålder. En målsättning med arbetet är att det bör gälla samma åldersgränser för både svenska och utländska medborgare som vill vigas inför svensk vigselför rättare. Översynen omfattar också andra närliggande frågor, t.ex. förutsättningarna för erkännande här i Sverige av äktenskap som ingåtts utomlands. Arbetet är fortfarande inriktat på att förslaget till lagändringar ska kunna presenteras i en departementspromemoria under våren 2002.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen i januari i år i en skrivelse till riksdagen (2001/02:83) redovisade en treårig nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna. Denna handlingsplan hör för övrigt till de åtgärder för vilka kommittén uttalat sin särskilda uppskattning. Som framgår av skrivelsen följer regeringen noga upp kritik eller andra synpunkter på hur Sverige bättre kan förverkliga någon fri- eller rättighet. Av skrivelsen framgår också att regeringen avser att med jämna mellanrum återkomma till riksdagen för att informera om den kritik som Sverige ibland får från t.ex. FN:s granskningskommittéer och samlat redovisa hur arbetet med mänskliga rättigheter på nationell nivå fortskrider.

Fru talman! Jag tackar statsrådet Bodström för svaret. Det kanske känns skönt att det är sista interpellationsdebatten för i dag.

Anledningen till att jag har ställt mina frågor till regeringen är helt enkelt att jag är orolig för utvecklingen i Sverige. Internationellt sett har Sverige alltid setts som ett föregångsland vad gäller kvinnors rättigheter. Nu hör jag att olika länder uttrycker farhågor för utvecklingen i Sverige och det faktum att vi av MR-kommittén inte har ansetts göra tillräckligt vad gäller kvinnors rättigheter.

Innan jag går in på statsrådets svar på mina specifika frågor skulle jag dock vilja att statsrådet klargör vad han menar när han säger att MR-kommittén delar regeringens uppfattning om behovet av ytterligare åtgärder på vissa områden. Om regeringen vet att det brister på dessa viktiga områden och regeringen har makten att göra något, förstår jag egentligen inte varför det inte är gjort.

Några av problemen är förstås relativt nya, i varje fall i majoritets-samhällets medvetande. Men t.ex. frågan om åtgärder mot våld mot kvinnor har i varje fall drivits sedan jag kom in i riksdagen. Det är dock bra att regeringen kommer att lägga fram en proposition med åtgärder till hösten.

Jag tänker gå in på statsrådets svar i den ordning som frågorna tas upp i interpellationen, men eftersom jag har begränsad tid får jag dela upp frågorna i de olika replikskiftena.

Först har vi då frågan om "hedersmord". Jag är övertygad om att det svenska samhället fick ett ordentligt uppvaknande efter mordet på Fadime. Visserligen sade vi redan efter mordet på Pela: aldrig mer. Men det hände igen.

Jag kan berätta att jag i förra veckan besökte Dohuk, den stad i irakiska Kurdistan där Pela mördades. Den bild som har spridits i massmedier är att mordet på Pela hyllades i Dohuk. Den bilden är felaktig. I Dohuk som här säger man: aldrig mer. Man har ändrat den lagstiftning som gav straff lindring för den som anförde hedersskäl. Där som här anser man att mord är mord oavsett vad bakgrunden är, och man arbetar med att kvinnor ska ha rätt till sin egen kropp. Denna syn på lagstiftningen vad gäller "hedersmord" gäller såväl i det KDP-kontrollerade området som i det område av irakiska Kurdistan som kontrolleras av PUK. Kvinnorörelsen i det autonoma irakiska Kurdistan är bestämd på denna punkt: aldrig mer.

Det är riktigt att MR-kommittén inte specifikt tar upp frågan om risk för "hedersmord" och kvinnors asylrätt. Jag kan dock inte se att det skulle innebära att vi inte kan inkludera dem i de åtgärder som MR-kommittén efterlyser.

Det är också riktigt att det nu diskuteras en utvidgning av tolkningen av Genèvekonventionen. Det är också riktigt att det redan i dag finns en möjlighet att bevilja en kvinna som riskerar att mördas uppehållstillstånd, i varje fall enligt min tolkning, som vad jag förstår också är statsrådets tolkning. Men det sker inte eftersom migrationsmyndigheterna inte ser risken för "hedersmord" som förföljelse på grund av kön. Det är bara några veckor sedan som fyra partiledare gick ut och vädjade till regeringen att stoppa avvisningen av Mariam, en ung kvinna från iranska Kurdis-

tan som riskerade att dödas av sin pappa av hedersskäl om hon skickades tillbaka till Iran.

Det är sådana fall jag avser i min interpellation. Det är inte rimligt att risken för "hedersmord" bedöms bara i förhållande till om man har uppehållstillstånd eller inte eller om de begås i Sverige eller inte. Befinner man sig i Sverige ska man inte behöva riskera att dödas av s.k. hedersskäl genom utvisning. Jag skulle vilja veta hur statsrådet ser på den frågan.

Så till frågan om könsstympning. Jag har själv varit med och stiftat den lag som statsrådet avser, och jag delar helt statsrådets uppfattning att könsstympning är våld mot kvinnor. Jag ser också de svårigheter som finns vad gäller att beivra detta våld. Det är därför viktigt att de som t.ex. arbetar i förskola och skola lär sig känna igen de tecken som kan finnas på en förestående könsstympning.

Förebyggande arbete är mycket viktigt. Jag menar därför att det inte räcker att endast vända sig till de personer som kommer i kontakt med flickor i riskzonen, utan arbetet måste också vända sig till de religiösa samfund som stöder och underlättar könsstympning. Har statsrådet för avsikt att vända sig till de religiösa samfund som förmedlar kontakt med stympade?

Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Den första frågan var varför det inte har vidtagits åtgärder tidigare om vi nu har samma uppfattning. Det har vidtagits åtgärder tidigare, innan MR-rapporten kom. Däremot kan jag hålla med om att brottsoffer var någonting som uppmärksammades ganska sent i Sverige liksom i andra länder.

Men jag vill också i det sammanhanget säga att vi nu ligger långt framme när det gäller frågan om brottsoffer jämfört med andra länder, och det tycker jag är väldigt glädjande. Men det finns som sagt saker som kan förbättras ytterligare. Lagstiftning är en sak. Attityder är en annan sak, och det finns ytterligare saker som behöver göras.

Enskilda ärenden ska jag inte kommentera, men jag vill ändå i sammanhanget svara att Migrationsverket på uppdrag av regeringen har utarbetat riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre ska uppmärksammas i denna process.

Den sista frågan här, om religiösa samfund och kontakter som tas, är en fråga för Socialdepartementet, men jag för gärna frågeställningen vidare om inte dessa åtgärder redan har vidtagits.

Anf. 129 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det är riktigt att vi ligger långt framme, men det som oroar kvinnoorganisationer i olika länder är att utvecklingen i Sverige liksom avstannar så att glappet mellan dem och oss kommer att minska. Jag tycker att den här kommitténs rapport visar att vi måste göra saker och ting. Förhoppningsvis blir det då också sådana förslag som kan tjäna som förebild.

Till sist har vi frågan om barnäktenskap. Statsrådet har alldeles rätt i att jag tidigare ställt inte bara en utan två frågor när det gäller barnäktenskap, och jag har också fått svar på de frågorna. Anledningen till att jag

återkommer är förstås att jag inte är helt nöjd med svaren, främst inte svaret på den senaste fråga som jag ställt.

Det är bra att statsrådet ser över lagstiftningen, men jag tror inte att de åtgärder som nämnts räcker för att få bort barnäktenskap. Det finns en situation som inte omfattas av översynen om jag tolkar statsrådet rätt, och det är den situation då en flicka gifts bort och äktenskapet inte registreras. Jag menar därför att de föräldrar som gifter bort sina barn innan den lagstadgade åldern bör kunna straffas.

Statsrådet sade i sitt svar på min fråga att om detta sker med våld eller hot är det redan straffbart, och så är det förstås. Vi får inte aga barn i Sverige. Problemet är bara att det oftast inte behövs vare sig våld eller hot. Barnen fostras till att acceptera vad föräldrarna bestämmer för dem även om det står i strid med lagstiftningen. Den som viger har inte alltid rätt att viga enligt svensk lagstiftning, men har legitimitet i det religiösa samfundet. Det räcker med andra ord för föräldrarna att äktenskapet sanktioneras av en makt som är högre än svensk lagstiftning. Den gruppen blir förstås helt oskyddad även med de ändringar som statsrådet kommer att föreslå.

Jag upprepar frågan nu med tanke på att jag har fått en hänvisning till att det kommer en departementspromemoria. Kommer det att finnas förslag på hur den här gruppen flickor ska kunna skyddas i den promemorian?

Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vågar inte svara på det här och nu, men jag återkommer gärna till Ulla Hoffmann med ett säkrare och mer tydligt svar på den frågan.

Anf. 131 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Då måste jag naturligtvis gå upp och tacka för det svaret, vilket jag gör.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträde

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 19 april inkommit.

23 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:178 till socialutskottet

2001/02:181 till miljö- och jordbruksutskottet

Motioner
2001/02:Sf35 och Sf36 till socialförsäkringsutskottet
2001/02:Fi36–Fi44 till finansutskottet
2001/02:Sk41 till skatteutskottet
2001/02:A8 och A9 till arbetsmarknadsutskottet
2001/02:Sk40 till skatteutskottet
2001/02:Fi45–Fi48 till finansutskottet
2001/02:MJ41 och MJ42 till miljö- och jordbruksutskottet

24 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2001/02:KU21, KU23 och KU28
Socialutskottets betänkanden 2001/02:SoU8 och SoU13
Lagutskottets betänkanden 2001/02:LU30 och LU31
Finansutskottets betänkanden 2001/02:FiU18 och FiU23
Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU11
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2001/02:AU7 och AU8
Skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU29

25 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2001/02:179 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell styrka i Afghanistan

Justitieutskottets betänkanden
2001/02:JuU16 Lag om grupprättegång
2001/02:JuU20 Avskaffande av medborgarskapskrav för advokater m.fl.
2001/02:JuU21 Vårdlandsavtal för Organisationen för det globala nätverket för vattenfrågor, m.m.
2001/02:JuU24 Snabbare lagföring

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2001/02:SfU13 Riksdagens revisorers förslag om uppehållstillstånd för asylsökande
2001/02:SfU16 Socialförsäkringsförmåner vid institutionsvistelse på statens bekostnad
2001/02:SfU17 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m.

Socialutskottets betänkande
2001/02:SoU9 Biobanker inom hälso- och sjukvården m.m.

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 maj

2001/02:1155 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Fastighetsskatten

2001/02:1156 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Anställda i konkursdrabbade företag

2001/02:1157 av *Karin Pilsäter* (fp) till näringsminister Björn Rosengren

Småflyget i Stockholmsregionen

2001/02:1158 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Offentligt biträde för underåriga

2001/02:1159 av *Inger Segelström* (s) till socialminister Lars Engqvist

Abortregisterutredning

2001/02:1160 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Bekämpningsmedel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 maj.

27 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 maj

2001/02:1132 av *Ola Karlsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Vattenfall AB

2001/02:1136 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Klövhälsa

2001/02:1137 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Näringsbetingade andelar

2001/02:1140 av *Ulf Björklund* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Ersättning för viltskador

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.32,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 16 § anf. 99 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2001/02:349 om statligt medfinansierad exportfrämjande verksamhet inom jordbruket.....	5
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	5
Anf. 2 AGNE HANSSON (c).....	6
Anf. 3 CARL G NILSSON (m).....	7
Anf. 4 ULF BJÖRKLUND (kd).....	7
Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
Anf. 6 AGNE HANSSON (c).....	8
Anf. 7 CARL G NILSSON (m).....	9
Anf. 8 ULF BJÖRKLUND (kd).....	10
Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	10
Anf. 10 AGNE HANSSON (c).....	11
Anf. 11 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	12
3 § Svar på interpellation 2001/02:363 om den småskaliga slakteriverksamheten.....	12
Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	12
Anf. 13 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	13
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	14
Anf. 15 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	15
Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	15
Anf. 17 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	16
Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	16
4 § Svar på interpellation 2001/02:390 om jämställdheten i Jämtland	17
Anf. 19 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	17
Anf. 20 ALICE ÅSTRÖM (v).....	18
Anf. 21 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	19
Anf. 22 ALICE ÅSTRÖM (v).....	20
Anf. 23 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	20
5 § Svar på interpellation 2001/02:408 om Gränsdragningskommissionen	21
Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	21
Anf. 25 ANDERS SJÖLUND (m)	21
Anf. 26 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	22

Anf. 27 ANDERS SJÖLUND (m)	23
Anf. 28 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	23
6 § Svar på interpellation 2001/02:409 om dubbelregistrering av älgjakten	23
Anf. 29 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	23
Anf. 30 ANDERS SJÖLUND (m)	24
Anf. 31 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	25
Anf. 32 ANDERS SJÖLUND (m)	25
Anf. 33 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	26
7 § Svar på interpellation 2001/02:410 om rennäringsspolitiken	26
Anf. 34 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	26
Anf. 35 OLA SUNDELL (m)	27
Anf. 36 ULF BJÖRKLUND (kd)	28
Anf. 37 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	29
Anf. 38 OLA SUNDELL (m)	29
Anf. 39 ULF BJÖRKLUND (kd)	30
Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	31
Anf. 41 OLA SUNDELL (m)	31
Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	32
8 § Svar på interpellation 2001/02:416 om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna	32
Anf. 43 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	32
Anf. 44 SIV HOLMA (v)	33
Anf. 45 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	34
Anf. 46 SIV HOLMA (v)	35
Anf. 47 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
Anf. 48 SIV HOLMA (v)	36
9 § Svar på interpellation 2001/02:436 om sysselsättningen inom de areella näringarna	37
Anf. 49 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	37
Anf. 50 GÖTE JONSSON (m)	38
Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	39
Anf. 52 GÖTE JONSSON (m)	40
Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	41

Anf. 54 GÖTE JONSSON (m)	41
Ajournering	42
Återupptagna förhandlingar	42
10 § Svar på interpellation 2001/02:378 om kvinnors delaktighet i Östersjösamarbetet	42
Anf. 55 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	42
Anf. 56 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	43
Anf. 57 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	44
Anf. 58 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	45
Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	46
Anf. 60 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	47
Anf. 61 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	47
11 § Svar på interpellation 2001/02:325 om ökad öppenhet i statliga företag	48
Anf. 62 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	48
Anf. 63 OLA KARLSSON (m)	49
Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	50
Anf. 65 OLA KARLSSON (m)	51
Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	51
Anf. 67 OLA KARLSSON (m)	52
Anf. 68 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	52
12 § Svar på interpellationerna 2001/02:367 och 383 om kärnkraftsavvecklingen	53
Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	53
Anf. 70 OLA KARLSSON (m)	54
Anf. 71 PER-SAMUEL NISSER (m)	55
Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	55
Anf. 73 OLA KARLSSON (m)	56
Anf. 74 PER-SAMUEL NISSER (m)	57
Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	58
Anf. 76 OLA KARLSSON (m)	59
Anf. 77 PER-SAMUEL NISSER (m)	59
Anf. 78 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	60
13 § Svar på interpellation 2001/02:380 om arbetstillstånd för tredjelandsförelare	60
Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	60
Anf. 80 SYLVIA LINDGREN (s)	61
Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	61
Anf. 82 SYLVIA LINDGREN (s)	62
14 § Svar på interpellation 2001/02:404 om färjetrafiken Gränna-Visingsö	63
Anf. 83 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	63
Anf. 84 GÖTE JONSSON (m)	63
Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	64
Anf. 86 GÖTE JONSSON (m)	64
15 § Svar på interpellation 2001/02:374 om rättsliga åtgärder mot djurrättsaktivister	64
Anf. 87 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64

Anf. 88	JOHNNY GYLLING (kd)	65
Anf. 89	GÖTE JONSSON (m)	66
Anf. 90	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	66
Anf. 91	JOHNNY GYLLING (kd)	67
Anf. 92	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	67
Anf. 93	JOHNNY GYLLING (kd)	68
Anf. 94	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	68
16 §	Svar på interpellation 2001/02:381 om praxis i misshandelsfall	69
Anf. 95	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	69
Anf. 96	CECILIA MAGNUSSON (m)	70
Anf. 97	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	71
Anf. 98	CECILIA MAGNUSSON (m)	72
Anf. 99	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	72
Anf. 100	CECILIA MAGNUSSON (m)	73
Anf. 101	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	73
17 §	Svar på interpellation 2001/02:382 om Polismyndigheten i Värmland	74
Anf. 102	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	74
Anf. 103	PER-SAMUEL NISSER (m)	74
Anf. 104	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	75
Anf. 105	PER-SAMUEL NISSER (m)	76
Anf. 106	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	76
Anf. 107	PER-SAMUEL NISSER (m)	77
18 §	Svar på interpellation 2001/02:392 om jämställdhet inom polisväsendet	77
Anf. 108	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	77
Anf. 109	ALICE ÅSTRÖM (v)	79
Anf. 110	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	80
Anf. 111	ALICE ÅSTRÖM (v)	80
Anf. 112	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	81
19 §	Svar på interpellation 2001/02:398 om polisen i Västra Götaland	81
Anf. 113	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	81
Anf. 114	BJÖRN LEIVIK (m)	82
Anf. 115	CECILIA MAGNUSSON (m)	82
Anf. 116	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	83
Anf. 117	BJÖRN LEIVIK (m)	84
Anf. 118	CECILIA MAGNUSSON (m)	85
Anf. 119	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	85
20 §	Svar på interpellation 2001/02:413 om kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna	86
Anf. 120	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	86
Anf. 121	ALICE ÅSTRÖM (v)	88
Anf. 122	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	89
Anf. 123	ALICE ÅSTRÖM (v)	89
Anf. 124	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	90
Anf. 125	ALICE ÅSTRÖM (v)	90

21 § Svar på interpellation 2001/02:417 om kritik mot Sverige	
från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna.....	91
Anf. 126 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	91
Anf. 127 ULLA HOFFMANN (v)	93
Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	94
Anf. 129 ULLA HOFFMANN (v)	94
Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	95
Anf. 131 ULLA HOFFMANN (v)	95
22 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens	
sammanträde.....	95
23 § Hänvisning av ärenden till utskott	95
24 § Förnyad bordläggning.....	96
25 § Bordläggning.....	96
26 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	97
27 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	97
28 § Kammaren åtskildes kl. 21.24.....	98

Prot. 2001/02:105

14 maj

Prot. 2001/02:105
14 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2002